

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME EĞİLİMLERİ
(ANKARA ÖRNEĞİ)**

DOKTORA TEZİ

ÜMİT YETİŞ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. A. Faik İmamoğlu

ANKARA
2008

**T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Doktora Programı
Çerçevesinde yürütölmüş olan bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından
Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.**

Tez Savunma Tarihi ... /.../2008

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	I
İÇİNDEKİLER	II
TABLolar LİSTESİ	V
ÖNSÖZ	VIII
1.GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Zaman Kavramı	4
2.1.1. Zaman Kullanımı	6
2.1.2. Zaman Kullanım Bölümleri	6
2.2. Boş Zaman Kavramı	7
2.2.1. Boş Zaman Anlayışındaki Gelişim Süreci	12
2.2.2. Boş Zaman Hakkı	13
2.2.3. İhtiyaçlar ve Boş Zaman	14
2.2.4. Boş Zamanlarda Değişen İhtiyaçlar	16
2.2.5. Boş Zaman Değerlendirme Eğilimini Etkileyen Faktörler	17
2.2.5.1. Sosyal Faktörler	18
2.2.5.2. Kültür Yapısı	19
2.2.5.3. Sınıfsal Farklılık	20
2.2.5.4. Aile ve Arkadaş Çevresi	20
2.2.5.5. Ekonomik Faktörler	22
2.2.5.6. Cinsiyet ve Yaş	22
2.2.6. Boş Zamanları Değerlendirmede Okul Programları	23

2.2.6.1. Müfredat Programları İçinde Boş Zaman Değerlendirme.....	23
2.2.6.2. İnfomal Eğitim Yoluyla Boş Zaman Değerlendirme	24
2.2.6.3. Okul Merkezli Topluluklar Yoluyla Boş Zaman Değerlendirme.....	24
2.2.6.4. Diğer Kurumlar Tarafından Sağlanan Boş Zaman Değerlendirme Olanakları.....	25
2.2.6.5. Personel Eğitime Katkı.....	25
2.2.7. Okullarda Boş Zaman Değerlendirilmesini Gerektiren Nedenler.....	25
2.2.8. Boş Zaman Eğitimi Sağlayan Kuruluşlar.....	27
2.3. Rekreasyon Kavramı.....	40
2.3.1. Rekreasyonun Özellikleri	42
2.3.2. Rekreasyonun Sınıflandırılması.....	44
2.3.2.1. Amaçlarına Göre	44
2.3.2.2. Çeşitli Kriterlere Göre	45
2.3.3. Rekreasyon Çeşitleri.....	46
2.3.4. Rekreasyonel Endüstrinin Bölümleri	47
2.3.4.1. Topluluk Odaklı Rekreasyon.....	47
2.3.4.2. Halk Rekreasyonu	47
2.3.4.3. Askeri Rekreasyon.....	48
2.3.4.4. Açık Hava Rekreasyonu	48
2.3.4.5. Üniversite Açık Hava Programları.....	48
2.3.4.6. Tedavi Edici Rekreasyon	49
2.4. Rekreasyon İhtiyacı.....	49
2.4.1. Rekreasyona Duyulan İhtiyaç Nedenleri.....	50

2.4.1.1. Kişisel Yönden	50
2.4.1.2. Toplumsal Yönden	51
2.5. Rekreasyon ve Verimlilik	51
2.6. Rekreasyon ve Gençlik	53
2.7. Rekreasyon ve Eğitim	56
2.8. Rekreasyon ve Okul	58
3. MATERYAL ve YÖNTEM	63
3.1. Araştırmanın Deseni	63
3.2. Evren ve Örneklem	63
3.3. Veri Toplama Aracı	63
3.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması	64
3.5. Verilerin Çözümlemesi	64
4.BULGULAR	65
5.TARTIŞMA VE SONUÇ	92
6. ÖZET	100
7.SUMMARY	103
8.KAYNAKLAR	103
EKLER	114
ÖZ GEÇMİŞ	180
TEŞEKKÜR	181

TABLÖLAR LİSTESİ

Şekil 1: Zaman Kullanım Bölümleri	7
Şekil 2: 1975 Faaliyet Yılı Sonuna Kadar Açılan Kamplar Hata! Yer işareti tanımlanmamış.	
Şekil 3: Kızılay Örgütünün Mevcut Gençlik Kampları.....	36
Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları	65
Tablo 2: Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımları.....	65
Tablo 3: Katılımcıların Öğrenim Gördüğü Okul Türüne Göre Dağılımları	66
Tablo 4: Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Sınıflarına Göre Dağılımı	66
Tablo 5: Katılımcıların Ailelerinin Yaşadıkları Yer Değişkenine Göre Dağılımları	67
Tablo 6: Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumları Değişkenine Göre Dağılımları	67
Tablo 7: Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumları Değişkenine Göre Dağılımları	68
Tablo 8: Katılımcıların Anne Mesleği Değişkenine Göre Dağılımları	68
Tablo 9: Katılımcıların Baba Mesleği Değişkenine Göre Dağılımları	69
Tablo 10: Katılımcıların Ailelerinin Gelir Durumları Değişkenine Göre Dağılımları	69
Tablo 11: Katılımcıların Konut Durumu Değişkenine Göre Dağılımları	70
Tablo 12: Katılımcıların Dershaneye Gidip-Gitmeme Değişkenine Göre Dağılımları	70
Tablo 13: Dershaneye Giden Katılımcıların Arta Kalan Boş Zaman Yeterliliği Değişkenine Göre Dağılımları	70
Tablo 14: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Harçlıklarını En Çok Nereye Harcadıklarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	71

Tablo 15: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Boş Zamanlarını Değerlendirmede Ailelerinden Ne oranda Destek Aldıklarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	72
Tablo 16: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Dışında Herhangi Bir Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinliğine Katılmalarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	73
Tablo 17: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Katıldıkları Boş Zaman Etkinliklerinin Okuldaki Başarı Oranını Etkileme Düzeyine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	74
Tablo 18: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Arkadaşlarının veya Aile Bireylerinin Bazılarının Sigara İçmesini Nasıl Karşıladıklarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	75
Tablo 19: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Arkadaşlarının veya Aile Bireylerinin Bazılarının Uyuşturucu Madde Kullanmasını Nasıl Karşıladıklarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	76
Tablo 20: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Okullarında ve Çevrelerindeki Şiddet İçeren Olaylar Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	77
Tablo 21: Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okullarında Boş Zaman Etkinlikleri Yapmaya Zamanlarının Yeterliliğine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	78
Tablo 22: Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okullarındaki Sanatsa-Kültürel Etkinliklerin Yeterliliğine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	79
Tablo 23: Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okullarındaki Boş Zamanları Değerlendirmeye yönelik Araç Gereç Ve Tesislerin Yeterliliğine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	80
Tablo 24: Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okullarındaki Boş Zamanları Değerlendirmeye Yönelik Araç Gereç ve Tesislerden Yararlanma Sıklığına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	81

Tablo 25: Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Okullarında Boş Zaman Etkinlikleri Yapmaya Zamanlarının Yeterliliğine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	82
Tablo 26: Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Katıldıkları Boş Zaman Etkinliklerinin Okuldaki Başarı Oranını Etkileme Düzeyine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	83
Tablo 27: Katılımcıların Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Boş Zamanlarını Değerlendirmede Ailelerinden Ne oranda Destek Aldıklarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı.....	84
Tablo 28. Katılımcıların Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Fertlerinin Boş Zamanlarını Değerlendirmede Etkinliklerini Ne Oranda Gerçekleştirdiğine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı	85
Tablo 29. Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okulda Yapılan Sportif Etkinliklere İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı.....	86
Tablo 30. Katılımcıların Sınıf Türü Değişkenine Göre İmkan Dahilinde Yapmak İstedikleri Etkinlik Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı.....	87
Tablo 31. Katılımcıların Okul Türlerine Göre Okuldaki Rekreatif Etkinliklere Katılmama Sebeplerine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı.....	88
Tablo 32. Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okul Yönetiminin Boş Zaman Etkinliklerine Yaklaşımı Düşüncelerine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı.....	89
Tablo 33. Katılımcıların Okul Türlerine Göre Boş Zaman Etkinliğine Yönelmede Kimlerin Etkili Olduğu Değişkenine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı.....	90
Tablo 34. Katılımcıların Sınıf Türüne Göre Boş Zaman Etkinliklerine Katılmanın Yararlarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı.....	91

ÖNSÖZ

Eğitim, bireyleri ve toplumları seviyeli bir yaşam biçimine ulaştırmada ve sahip olunan bilgi, beceri ve değerleri planlı bir şekilde bir sonraki kuşağa aktarmada ve bu arada insan davranışlarını yaşantılar yoluyla değiştirme sürecidir.

Bir ülkede verilen eğitimin niteliği ve uygulanışı, o ülkenin geleceği için önemli bir unsurdur. Eğitim sistemi ülkenin geleceğini temsil edecek nesiller üzerinde olumlu veya olumsuz etkilere sahiptir. Her toplum geleceğe yönelik nitelikli insanları yetiştirmeyi amaçlar.

Boş zaman eğitimi, bireyin boş zamanının " akıllı bir biçimde değerlendirilmesi " eğitimidir. Kültürün hem aktarılması ve hem de geliştirilmesi yönünden, eğitim gibi boş zaman değerlendirilmesinin de rolü vardır.

Sağlıklı bir toplum yetiştirebilmenin yolu ise eğitim bütünlüğü içerisinde milyonlarca öğrenciyi bünyesinde barındıran okullarımızdır. Özellikle okul çağında, en hareketli dönemini yaşayan öğrenciler boş zamanlarını olumlu bir şekilde geçirmelerinde, enerjilerini olumlu faaliyetlere kullanmalarında ya da streslerini atmalarında, kötü alışkanlıklardan korunup bilgi ve beceri yeteneklerini artırmalarında okullarda verilen eğitimin yanı sıra ders dışı etkinlikler de önemli bir rol oynar. Bu nedenle çalışmada, orta öğretim öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimlerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

1.GİRİŞ

Toplumsal yapıya ve üretim biçimine bağılı olarak gelişen boş zaman kavramı, kapitalistleşme süreciyle birlikte gelişmeye ve değişmeye başlamıştır. Birinci Sanayi Devrimiyle hızlanan sanayileşme ve kentleşme olgusu toplumsal bir olgu olan boş zaman ve boş zamanın değerlendirilmesi, toplumsal yapının bağımlı bir değişkeni olarak ortaya çıkmakta, toplumsal ve tarihsel oluşum koşullarına göre gelişerek biçimlenmektedir. Tarihsel ve toplumsal gelişime ve dönüşümlere bağılı olarak boş zaman anlayışında bir değişme olduğu gibi boş zamanın yapısında ve işlevlerinde de önemli farklılaşmalar olmuştur.¹

Sanayileşmiş toplumlarda insan emeğinin yerine makineler almakta, buna paralel olarak üretim kapasitesi artarken çalışma saatleri azalmaktadır.²

Sanayileşme ve teknoloji, insan yaşamının daha kaliteli ve daha uzun olmasında önemli ölçüde etkilidir. Ancak, sanayileşme sonucunda var olan boş zamanın daha da artması, günümüz toplumundaki bireylerin sahip oldukları bu boş zamanı etkin ve verimli bir şekilde değerlendirmelerini de zorunlu kılmaktadır.³ böyle bir ortamda yaşayan bireylerin iş ve gündelik yaşamın getirdiği bir takım streslerle ya da yaşamın giderek tekdüzeleşmesi ve hareketsiz bir hale dönüşmesiyle beraber, ortaya çıkacağı kabul edilen ve yaşamı riske sokan birtakım fizyolojik ve psikolojik sorunlarla başa çıkması gerekmektedir.⁴

Çeşitli tanımlarda gençlik dönemi farklı yaş aralıklarında belirtilmekle birlikte, genellikle 12–24 yaşları olarak kabul edilmektedir. Gençlik toplumun en dinamik en akışkan hareketli kesimidir.⁵

Gençlik döneminin önemli bir kesiminin hiç şüphesiz öğrenciler oluşturmaktadır. Eğitim öğretimin çeşitli kademelerinde yer alan, ortaöğretim kurumlarında olmayan, gençlik ile ilgili çeşitli konular içerisinde serbest zamanlarının değerlendirilmesi, önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Her ülke ve millet için olduğu gibi ülkemizin de serbest zaman değerlendirme sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve yönetim şekli gibi ana sistemleriyle yakın ilgi ve ilişkiler içindedir.⁶

Orta öğrenim dönemi, yıllar boyu devam edecek davranış biçimlerinin olduğu en önemli süreçtir. Bu süreçte elde edilecek her pozitif davranış bireyi mutluluğa taşımada bir adım daha ileriye götürecektir. Bu nedenlerle, serbest zaman ve rekreasyon öğrenciler için eğitimin bir parçası olarak yer almalı, öğrenciler rekreasyon kavramının ve serbest zamanı değerlendirme eğitiminin kendi hayatlarındaki önemini tespit etmelidirler. Aslında, rekreasyon, bireyler için farklı bir dünya oluşturan ve karşılaşılan zorlukları yenmek için çeşitli deneyimler kazandıran faaliyetleri içerir. Bu nedenle rekreasyon temel eğitimin bir parçası olarak desteklenmesi gerekir. Ayrıca eğitimin ana unsuru olarak kabul edilmelidir.⁷

Gençlerin boş zamanlarını değerlendirecek yerlerin olmaması onların ruhsal ve bedensel gelişmelerini olumsuz yönde etkileyebilecek ortamlara kaymasına yol açabilir. Kötü ortamda bulunmaları veya yanlış arkadaşlıklar kurmaları sonucunda uyuşturucu ve diğer zararlı maddeleri kullanan, şiddete eğilim duyan, çocuk ve gençlerin sayısı verilere göre her yıl artmaktadır.⁸

Bu bilgiler ışığında, Boş zamanların gençlik döneminde olumlu değerlendirilmesi, gerek bireyde olumlu tutum ve davranışların kalıcı olmasına yol açarken, gerekse bireyi bedensel, psikolojik ve toplumsal açıdan rahatlatıp çalışma başarısını ve iş verimini artırırken bilgi, beceri ve yeteneklerinin gelişmesine de yardımcı olmaktadır.

Mevcut sorunların sağlıklı çözüme kavuşturulması için her şeyden önce sorunlara doğru teşhis konulması gerekir. Doğru teşhiste ancak bilimsel araştırma bulguları ile mümkün olabilir.

Gençlerin boş zaman eğilimleri belirlenerek, sağlıklı arkadaş ilişkilerini geliştirebilen, kurallara uyan, mücadele eden, karşısındakinin hakkına saygı gösteren, uyumlu, başarılı ve anlayışlı bir gençlik yetiştirilmesi ve dolayısıyla geleceğin faydalı toplumunu oluşturabilmek için ilgili birimlere veri teşkil edecek olması araştırmanın önemini göstermektedir.

Bu açıklamalar ışığında araştırmanın amacı; ortaöğretim öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme eğilimlerini çeşitli değişkenlerle ilişkisi açısından incelemektir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Zaman Kavramı

Zaman kavramı farklı şekilde tanımlanmıştır. Çağdaş insan için çok fazla önemli olan zaman kavramını hiçbir yazar ya da bilim adamının kesin olarak tanımladığı söylenemez. Hatta birçok düşünür zamanın tanımını, tanımsızlık olarak nitelendirmiştir, St. Augustinus; zaman nedir sorusunu zor bir sorunsal olarak ifade ederek “Eğer biri bana bu soruyu sorarsa, biliyorum; ama eğer açıklamaya çalışmamı isterse, bilmiyorum sözünde de " Zaman bir muammadır (gizemdir). Geçmişin var olması daha fazla olamaz, gelecek henüz var olmadı. Zaman sadece şu an mıdır? Eğer zaman sadece şu an ise, o zaman "zaman" bir sonsuzluk mudur? yani sonsuz an mıdır? Fakat zaman öyle bir andır ki, geleceğe uzanırken, geçmişin içinde uzaklaşır. Zaman bir şeyin oluşu ama henüz bitmemiş bir şeydir. Bu aynı var olmamak gibidir. O zaman biz, zaman şudur diye nasıl söyleriz?” şeklinde zamanı tanımlamaya çalışmıştır.⁹

Zaman, insanların sonsuzluk ölçüsü şimdiye kadar zamanla ilgili doğal kabul edilen her şeyin, insan düşüncesinin ürünüdür ve görecelidir. Zaman; bir fiilin, bir iş veya oluşun geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit; meydana gelen olayları sıralamaya yarayan başsız ve sonsuz mücerret, soyut kavramdır.¹⁰

Zaman, olayların ardışıklığını görerek aklımızda yarattığımız ve olayların bundan sonra da içinde olup gideceklerini düşündüğümüz, başı ve sonu olmayan soyut bir kavramdır.¹¹

Türk dil kurumu ise zamanı; olayların ardışıklığını görerek aklımızla yarattığımız ve olayların bundan sonrada içinde olup gideceklerini düşündüğümüz başı ve sonu olmayan soyut kavram olarak açıklar. İnsanlar zamanı psikolojik yönden farklı olarak algırlar. Olayların birbirleriyle zincirlemesi geçmiş anıların etkisi ve geleceğe yönelik arzu ve istekler saatle ölçülen gerçek zamanın insan tarafından daha kısa veya

daha uzun olarak algılanmasına yol açar. İnsan zamana bağılı olarak yaşar, ancak herkes bu zaman sürelerini birbirinden farklı algılar. Dersini iyice öğretmek isteyen öğretmen için ders saati kısa gelir. Aynı ders saati, dersten sonra oyunu düşünen bir öğrenci için oldukça uzun gelebilir.¹²

Weber, zaman kavramını; bireyin yaşamının, yerine göre uzun ya da kısa süreli yinelenmesi imkânsız, başlangıcı ve sonu belli, saatle ölçülebilen bir bölümü olarak tanımlamaktadır.¹³

Çizgi halinde zaman evrimin ve gelişmenin savunulmasını mümkün kılıyordu. Çünkü zaman çizgi gibi değil de daire gibi olsaydı yani olaylar ileri doğru gideceklerine, dönüp aynı noktaya gelecek olsalardı tarih kendini yineleyip duracaktı ve evrim ile gelişme, bir hayal, bir aldatmacadan başka bir şey olmayacaktı.¹⁴

İnsan yaşamının yerine göre uyum veya kısa süreli tekrarı mümkün olmayan başlangıcı ve sonucu belli saatle ölçülebilen bölümdür.¹³

Günümüzde, zamanın bireysel algılanış biçiminden farklı olarak, toplumsal yönünün giderek arttığını ifade eden Schrciber ise zaman kavramına; endüstriyel ve bürokratik organizasyonlarla örülü balı toplumlarında, yaşamın temel düzenleyicisi ve topluma süreğenlik kazandıran faktörlerden biri olarak yaklaşır. Schreiber'e göre zaman, yaşadığımız hayatın koşullarına uygun olarak gelişen, alışkanlıklarımıza ve eğilimlerimize göre boyut kazanır. Bu yüzden de toplumsal koşullar zamanın anlaşılması ve kullanılmasını belirlediği gibi bireye bu yönde baskı yapar.¹⁵

2.1.1. Zaman Kullanımı

İnsan için zaman ve kullanımı yaradılışından bu yana büyük önem arz etmiştir. Zaman, insan hayatının yerine göre uzun veya kısa süreli, tekrarı mümkün olmayan, başlangıcı ve sonu belli saatle ölçülebilen bir bölümdür.¹⁶

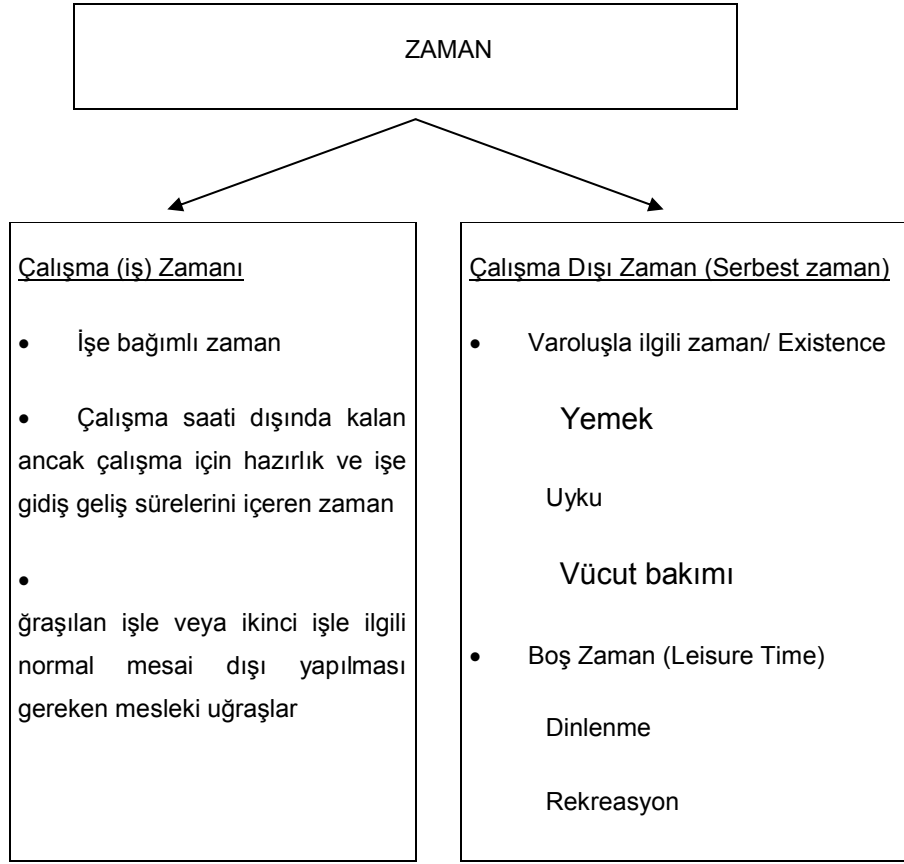
Zaman kullanımı, yıl, ay, hafta, gün, saat, dakika ne yapacağınız ve bunun nasıl yapılacağı üzerine verilen sayısız değişik kararın ve seçeneklerin bir sonucudur.¹⁷

Zamanın kullanılmasında esas sorunlardan birisi zamanı kontrol edememekten kaynaklanmaktadır, yani günü dakikalara bölerek yaşayacak kadar sıkı ya da insanın kendisini günün akışına ve olaylara bırakacak kadar gevşek bir zaman uygulamasıdır. Zaman kontrolünde ne çok sıkı ne çok gevşek olunmalıdır.¹⁸

2.1.2. Zaman Kullanım Bölümleri

Gelişmiş ülkelerin zaman kullanımı konusunda bilinçlenmiş ülkeler olduğunu söylemek olasıdır. Bu durum, gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler arasındaki en önemli farklardan birisini ortaya koymaktadır. Zamanın iyi kullanılması, insanın kendisine, çalışma yaşamına, toplumsal yaşamına, dinlenme ve eğlenmesine ayırdığı zaman arasında dengeyi iyi kurabilmesine bağlıdır. Descartes, toplumların ileri veya geri zekalı diye ayrılmayacağını, ülkelerin gelişmişlik ve zenginliklerinin zamanı planlı ve programlı kullanarak çalışmalarından ve dinlenmelerinden kaynaklandığını ileri sürmektedir. Zamanın yanlış ve verimsiz kullanımından ortaya çıkan rahatsızlıklar kişiyi ve bütün toplumu etkilemektedir. Bu ise bedeni hastalıklardan bile daha tehlikeli olabilmektedir.¹⁹

Zamanın yemek yemek, uyumak gibi fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasıyla ilgili ve oyun, eğlence, spor gibi etkinliklerin yapıldığı kullanım bölümleri mevcuttur.¹⁷

Şekil 1. Zaman Kullanım Bölümleri.¹⁷

2.2. Boş Zaman Kavramı

Boş zaman terimini açıklamak amacıyla, literatürde önemli sayılacak tarif denemeleri ve yaklaşımlar yapılmıştır. Bu terimlerin çoğu, sanayi devriminin yarattığı sıkıntılar neticesinde ortaya çıkmıştır. Boş zaman hakkında klasik görüş;

Bu görüş, boş zamanı, iş veya amaçlı yapılan bir fiil yerine, onun tam karşıtı olan, politik tartışmalar ve genel öğrenmeyi kapsayan meşguliyetler olarak kabul etmiştir. Bireyin özgürce istediği gibi kullanabildiği zamandır.²⁰

Boş zamanı sosyal bir sınıfın fonksiyonu olarak kabul eden görüşe göre; boş zamanın, sosyal sınıfla ilişkisi, 19. yüzyıl sonlarında Amerikan sosyologu Thorstein Weblen'in çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Weblen boş zamanı imtiyazlı sınıfın, burjuvaların yaşantısı olarak kabul etmiş, bunun sonucunda, başkalarının çalışmaları sayesinde iyi yaşayan insanların kendileri gibi çalışmayan tembel zenginlere saldırdığını ortaya çıkarmıştır. Sanayi devriminden sonra yeni keşiflerin ortaya çıkması ve fabrikaların kurularak hızlı üretime geçmesi ile çalışmaya büyük önem vermiştir. İnsanların verimli çalışarak kişisel ve toplumsal kalkınmayı sağlayabilecekleri ve refaha ulaşabilecekleri düşünülerek, haftada 70 saat çalışma uygun görülmüştür.²⁰ Büyük sanayi devrimi ile çalışma tasarrufu, sermaye birikimi gibi kavramlar, yeni toplumsal değerler olarak ortaya çıkmıştır. Bu sebeple boş zamanın savurganlık ve tembellik olarak değerlendirilmeye başladığı görülmüştür. İşçilerin insanlık haysiyetiyle bağdaşmayacak çalışma hayatı ile çok küçük yaştaki çocukların zor koşullar altında ve günde 12 saat çalıştırıldığı bu döneme rastlamaktadır.²¹

On yıl önce felsefe profesörü Barrett şunları yazmış: "Boş zaman önemsiz bir meşguliyet değildir; işin zayıf bir uzantısı değildir; yaşamın hengâmesi içindeki bir şekilde doldurulması gereken bir aralık ya da boşluk değildir. Boş zaman tam anlamıyla, en dolu ve tamam haliyle yaşanan bir yaşamdır." En temel anlamıyla, boş zaman hayatın görünen anlam ve amacını sorgulamaya olanak sağlar. Boş zaman sükûnet, sabır, özen gerektirir. Sükûnet düşünceyi besler, yansıtır aklı geliştirir, dinleme ise insanlığı yaratır.²²

Ekonomik sistemler için boş zamanın bir fonksiyonu vardır. Dinlence çalışmanın karşısı olarak gösterilir. Fakat bir tüketim olayıdır. Çalışma saatlerinin azalması serbest zamanın artması kişilerin mesleki yetenek ve özelliklerinin ortaya çıkmasına yaramıştır. Boş zaman davranışları fonksiyonel açıdan 2 motivasyon gücünün aynı anada etkisi altında kalmaktadır. Bu motivasyonlardan birisi, günlük hayatın

monotonluğundan, sıradanlığından ve her günkü çevreden uzaklaşmak ve diğer kişilerle olan ilişkiler dünyasından kaçmaktır.²³

Boş zaman konusunda çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır. Boş zaman insanların çalışma ve fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasıdaki özgürce dinlenme başarı kazanma kişisel gelişme eğlenme için kullandıkları zamandır.¹³

Çalışma dışı zaman, hayatı kazanmak amacıyla bedensel ve düşünsel çabalar için, harcanan zorunlu zamanın dışında kalan zamanı oluşturmaktadır. Çalışma dışı zaman, biyolojik olarak yaşamak için yapılması yemek, uyumak, kişisel ihtiyaçların karşılanması, işe gidiş-geliş süreleri, çocuk bakımı ile zorlama duygusunun en az olduğu ve insanın kendi yargı ve seçimine göre kullanacağı, isteğe bağlı kullandığı boş zamanı kapsamaktadır¹⁷.

Boş zaman değerlendirme faaliyetlerinin, insanların istek ve ihtiyaçları dikkate alınarak belirlenmesi gerekmektedir. Bu da boş zaman değerlendirme organizasyonlarının varlığının nedenidir.¹⁷ Rhona ve Robert Rapoport, Boş Zaman ve Aile Yaşam Döngüsü isimli kitabında her insan hayatında bir fazdan diğer faza geçerken tüm ihtiyaç ve beklentilerin değişiklik gösterdiğini söylemektedirler. Anahtar nokta ise, yaşam döngüsünde ortaya çıkan bu doğal değişimin bireylerin ilgi alanı ve aktiviteleriyle uyum içerisinde olabilmesidir. Kişisel uyum ve meşguliyetler, derin bir motivasyon artışı sağlamaktadır. Bazı meşguliyetler ise yaşam döngüsü dışında kendini gösterebilmektedir ve bir anda ortaya çıkabilirler.²⁴

Büyük sanayi devrimi ile çalışma tasarrufu, sermaye birikimi gibi kavramlar, yeni toplumsal değerler olarak ortaya çıkmıştır. Bu sebeple boş zamanın savurganlık ve tembellik olarak değerlendirilmeye başladığı görülmüştür. İşçilerin insanlık haysiyetiyle bağdaşmayacak çalışma hayatı

ile çok küçük yaştaki çocukların zor koşullar altında ve günde 12 saat çalıştırıldığı bu döneme rastlamaktadır.²¹ Boş zamanın özellikleri;

- Boş zamanların sorumluluk taşıyan bir görev olması,
- İş hayatının ortaya çıkardığı, bedensel yorgunluğu, zihinsel gerilimi azaltma olanağı veren dinlenme ve boş vakit geçirme işlevi olması,
- Tek düzelikten kaçıp kurtulmayı sağlayan, eğlenme ve boşalma işlevi olması,
- Fiziksel, zihinsel ruhsal kapasitesinin gelişmesine uygun yeni koşullarda kişilik geliştirme işlevi olmasıdır.

Bu özellikleri gerçekleştiren kişiler kendi istek ve hür iradelerine göre çaba harcarlar. Dışarıdan bu faaliyetleri yapanlara zorlama yapılamaz. Kişi yaptığı her şeyden kendini sorumlu tutar, zamanı ve yeri kendisi belirler.²¹

Boş zaman; kişinin hem kendisi hem de başkaları için bütün sorumluluklardan veya bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zaman olarak, yani kişinin kesin olarak bağımsız ve özgür olduğu iş hayatının dışındaki zamandır.¹³

Boş zamanın sınıflandırılması;

Uzun süreli boş zamanlar

- * Çocukluk dönemi boş zamanları
- * Yıllık izinler
- * Emeklilik dönemi boş zamanlar

Kısa süreli boş zamanlar

* İş günlerinin sonunda boş zamanlar, akşamüstü ve akşamları

boş zamanlar

* Hafta sonları

* Kısa süreli tatiller diye değerlendirebiliriz.

Tüm ülkelerde boş zamanları etkileyen bir takım etmenler vardır. Bu etmenler, daha çok sanayileşmiş toplumlarda söz konusu olmakta birlikte, sanayileşmekte olan ülkeler için de önemini arttırmaktadır.¹³

Boş zamanları değerlendirmenin, sağlık alanına temel katkısı da vardır. Boş zaman faaliyetleri, hastalığı önlemesi ve sağlıklı, sağlam, mutlu insanlar yaratılmasına yardımcı olmaktır.¹³

Günlük yaşantımız içinde, çalışma ve diğer etkinliklerimizin sıkıcı ve kendini tekrarlayan çabalara dönüşmesi, boş zaman değerlendirme etkinliklerini yaşamımızın önemli bir parçası ve bir yenilenme aracı hâline getirmiştir. Buna paralel olarak, kişilerin boş zamanlarını değerlendirmelerine yönelik çok çeşenekli hizmetler sunan canlı bir sektör de oluşmuştur. Ekonomik verimliliğin artması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesiyle ortaya çıkan boş zamanın bilinçli bir şekilde değerlendirilmesi, pozitif sonuçları olacak bütünsel bir çaba olmalıdır. Bu konuda yapılan çalışmalarda, boş zamanın pozitif kullanımının artmasının kendini gerçekleştiren ve ruhen sağlıklı gençlerin gelişmesine katkıda bulunduğu yaygın olarak ifade edilmektedir.²⁵

Rekreasyonun eğlendirme ve dinlendirme işlevinin yanı sıra toplumsal değişmeyi ve kalkınmayı destekleyen eğitim işlevi de önem kazanmıştır.²⁵

2.2.1. Boş Zaman Anlayışındaki Gelişim Süreci

İnsanın var olmak ve çalışmak için ayırdığı zamanın dışında gelişen boş zaman kavramı, gerçek anlamda insanın çalışma sürelerinin azalmasıyla, yani teknolojik gelişmelerle beraber ortaya çıkmıştır. Gelir seviyesinin yükselmesi, nüfus artışı, kentleşme, değerlerdeki değişimler ve yüksek eğitim seviyesi gibi faktörler gelişimini hızlandırmıştır.¹⁶

Çalışma ve boş zaman sürelerindeki bu gelişim ve nedenleri şu şekilde özetleyebiliriz;

1. Sanayileşme devriminin ilk dönemlerinde makineleşmedeki gelişmeyle beraber çalışma saatlerinde biraz artış söz konusudur. Bu dönemde, çalışanların boş zamanı sadece zorunlu ihtiyaçlarını karşılayıp dinleyecek kadardır.

2. 20'nci yüzyıl başlarına gelindiğinde, özellikle 1930'lardan sonra bu süreç ters işlemeye başlamıştır. Makineleşme ve refahla alakalı olarak insanlar daha az çalışarak daha fazla boş zaman elde etmeye başlamışlardır.

3. Çalışma süresinin kısaltılması, sadece boş zaman arzusu ile sınırlı kalmayıp, eğitime ve okula ayrılan sürenin de geniş bir çağa yayılması çalışma saatini etkilemiştir.¹³ Ayrıca, boş zaman süresini, olumlu etkileyen vardiya sistemi, ev işleri, kişisel ihtiyaçların karşılanmasında sağlanacak kolaylıklar, işe gidiş geliş sürelerinin gerek fiziki planlamalar gerekse ulaşımaya yönelik tedbirlerle iyileştirilmesi gibi etmenlerde bulunmaktadır.

4. Boş zamanlarda, dinlenme, eğlence, kendini geliştirme, sosyal ilişkilerde bulunma, spor yapma, tatile çıkma ve diğer etkinliklerin yapılması, keyif alınacağı bir zaman dilimi olarak öneminin arttığı ve sendikaların ve diğer kesimlerin bu yüzden daha az çalışıp, daha fazla boş zamana sahip olma arzularının geliştiği dönemler yaşanmıştır.¹⁷

2.2.2. Boş Zaman Hakkı

Günümüzde evrensel bir insan olma hakkı sayılan 'boş zaman' daha yüzyılımızın başında insanlar için bir tembellik ve savurganlık olarak nitelendirilmekte idi. Toplumdaki değişmelere paralel olarak boş zamanlarda ve onun kullanılmasında çeşitli değişimler yaşanmıştır.²⁶

Sınıf ayrımı gözeten ortaçağ toplumlarından itibaren boş zamanların soylular için var olduğu bu zamanlarda çeşitli spor sanat ve eğlence türleriyle meşgul oldukları ve bunu kendileri için bir hak, halk için ise boş zamanların söz konusu bile olmadığı bilinmektedir. Soyluların boş zaman hakkına karşın, halk kesiminin bu hakkı elde edememesi çalışma saatlerinin çok uzun olması, pazar günleri yapılan tatillerin, özellikle spor yaparak değerlendirilmesinin kilise tarafından yasaklanmış olması bugünkü toplumların o zaman ki (18'inci yüzyıl başları) insanların boş zaman kullanma haklarının olmadığını ortaya koymaktadır. Artık çağımızda, başta sanayileşmiş ülkeler olmak üzere diğer gelişmekte olan ve geleneksel toplumlarda boş zaman bilincinin geliştiği görülmektedir. İnsanlar teknolojinin ve daha çok üretimin kendilerine sağladığı boş zaman imkânlarının artarak devam etmesini ve bu imkânlarını her çeşit etkinliklerle geliştirmelerini istemektedirler. Günümüz koşulları öncelikle gelişmiş ülke insanlarına bu hakkı tanımaktadır.²¹

Sanayi öncesi toplumlarda henüz örgütlenmemiştir. Dolayısıyla iş ile ilgili faaliyetler, dinsel ve eğitsel gibi diğer toplumsal faaliyetlerden ayıramamıştır. Aynı zamanda boş zaman etkinlikleri olarak bilinen sanat, dans, spor, eğlenme, mesleksen, dinsel ve diğer toplumsal faaliyetler iç içedir. Bu anlamda geleneksel toplumlarda toplumsal faaliyetler ve davranışlar arasında sanayi toplumlarında olduğu gibi kesin çizgilerle belirmiş farklılıklar yoktur. Bu yüzden iş ile iş dışında kalan boş zaman iç içe bir görünüm kazanırlar. Bu yüzden toplumların boş zamanları söz konusu edilmemektedir.²⁷

Geçmiş zamanlarda insanların boş zamanı ile çalışma zamanının sınırları belli değildir. Serbest çalışan bir insanın da boş zamanının çizgilerinin belli olduğu söylenememektedir. Ancak artık günümüzde insanlar boş zamanlarının farkındadırlar ve bu zamanlarını en iyi şekilde kullanmak istemektedirler. 1700 yıllarında insan emeğine en çok ihtiyaç duyulduğu, insanların çok fazla çalıştıkları bir dönemde onların ancak "zorunlu gereksinim"lerini karşılayacak kadar zamanları olduğu düşünülürse günümüzde insanların çok daha fazla kullanabilecekleri zamanlarının olduğu görülmektedir ²⁸.

Boş zaman hakkının elde edilmesi ve genişletilerek devam ettirilmesi sendikaların, mahalli idarelerin ve hükümetlerinde savundukları politikaları içerisinde yer almaktadır. İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin 24. maddesi "herkesin dinlenmeye, boş zamana, özellikle iş saatlerinin makul ölçüde sınıflandırılmasına ve belli dönemlerde ücretli tatillere hakkı vardır" demektedir ²⁸.

2.2.3. İhtiyaçlar ve Boş Zaman

İnsanların geçmiş yıllardan bugüne kadar, yaşam şartlarında ve yaşam seviyesinin yükselmesinde değişmeyen üç ana unsur bulunmaktadır. Bunlardan birincisi çalışma, ikinci uyuma, sonuncusu hissedilen (felt) ihtiyaçlar ve boş zamandır. ²⁴

İnsanlar arası ihtiyaçlar boş zaman ve rekreatif faaliyetlerin profesyonel olarak yapıldığı değer yargılarını göstermektedir. Bu ihtiyaçlar, standartlara oturtulan genellikle nicel şartlara yaygınlaştırılmıştır. Boş zaman değerlendirilmesinin ana belirleyicisi olan ihtiyaçların kullanılması birçok noktada değişkenlik gösterebilmektedir. Standartların gelişmesi keyfi ve önyargılı olarak sıklıkla küçük grupların uyumları üzerine kurulmuştur. ²⁴

Manevi İhtiyaçlar ve Boş Zaman; Manevi ihtiyaçların kararlaştırılmasındaki problem, insanların kendi problemlerini ifade etmelerindeki zorluklardır ki bunlar kültürel çevre ve kişisel emilimden etkilenmektedirler. Manevi ihtiyaçlar kişisel arzular olarak açıklanabilir ancak kişi sahip olduğu veya olmadığı duyguları tam olarak ifade edemez. Bu duygular kişinin ne yapmayı isteği üzerine kurulmuştur.²⁴

Mercer'a göre; manevi ihtiyaçlar büyük oranda modellerden öğrenilmektedir. Biz genellikle alışkanlıklarımız doğrultusunda isteklere sahibizdir. Birçok anlamda manevi ihtiyaçlar kişinin kültürü ve daha önce yer almış olduğu rekreatif faaliyetler ve boş zaman değerlendirilmesi ile sınırlıdır. Yinede kitle iletişimi kişinin potansiyel bilgi ve deneyimleri doğrultusunda geliştirilmektedir. Bu şekilde manevi ihtiyaçlar kişinin katılım oranları ile sınırlanmaktadır. Fakat diğer taraftan bu ihtiyaçlar kişinin hayal dünyasında ne yapmayı istediği ile bağlantılıdır.²⁴

Açık İhtiyaçlar ve Boş Zaman; Kişinin fiziksel olarak yer almakta olduğu aktiviteler açık ihtiyaçlardır. Bunlar kişiye son dönem boş zaman tercihlerini, hazlarını ve ilgi alanlarını yönetmelerini sağlamaktadır. Açık ihtiyaçların özü potansiyel ilginin tam bir resmini verememektedir. Fiyat, katılım, hava durumu ve moda gibi faktörler dalgalanma sayılarını arttırmaktadır. Yeni ve değişen şartlar kendi ihtiyaçlarını yaratabilir.²⁴

Karşılaştırılmalı İhtiyaçlar ve Boş Zaman; Genellikle kişi veya organizasyonlar kendilerini başka bir kişi veya organizasyonla karşılaştırırlar. Bu olay bazen farkında olmadan yapılırken, bazen de ortada olan eksikliklerin açığa çıkmasına yardımcı olmaktadır. Karşılaştırılmalı ihtiyaçlara yaklaşım servislere, kaynaklara, aktivitelere ve programlara uygulanabilir. Örneğin özel gruplara uygulanan servisler farklılar gösterebilmektedir. (Engelliler, yaşlılar, özürlü kişiler veya etnik azınlıklar gibi...)²⁴

Yaratıcı İhtiyaçlar ve Boş Zaman: Siyasetçileri ve profesyonelleri de içine alan bu kavram, insanların ne yaptıklarından veya ne yapmak istediklerinden bağımsız olarak boş zaman aktiviteleri ve değerleri yaratabilirler. Yaratılan ihtiyaçlarda kastedilen konu ise; organizasyonlarla kişilere sağlanan rekreatif faaliyetlerdir. Başka bir deyişle, yaratıcı ihtiyaçlar, organizasyonlarla hazırlanan ve kişilerin katılımları ile onaylanan tüm programlar, servisler ve aktivitelerdir.²⁴

Yaratıcı ihtiyaçlara bazı yaklaşımlarda profesyonellerin dokunulmazlığı olduğu fikri hâkimdir, ancak bu doğru bir yaklaşım değildir. Katılımcılar elbette ki kendi duygularını, arzularını ve comperatif ihtiyaçlarını belirleme hakkına sahiptirler. Farklı bir yaklaşımda ise; yaratıcı ihtiyaçlar metodunun kişisel ihtiyaçları açıklayan ve tanımlayan materyallerle ortaya koyulması gerektiğidir.²⁴

Yanlış İhtiyaçlar ve Boş Zaman: İhtiyaçlar bazen gereksiz ve yanlış ihtiyaçlar olarak yaratılabilir. Young, özellikle kişinin ihtiyaçlarından haberdar olması ile diğerlerinin onun neye ihtiyacı olduğunu düşündüğü konularının birbirlerinde ayırt edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu kişilerin ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir artış sağlayacaktır. Değerler değişse bile Marcuse, kişilerin ihtiyaçlarını net olarak belirlemelerinde ve topluma sunulmasında geliştirdiği kavramla toplumu cesaretlendirmiştir.²⁴

2.2.4. Boş Zamanlarda Değişen İhtiyaçlar

Rhona ve Robert Rapoport Boş Zaman ve Aile Yaşam Döngüsü kitabında der ki; her insan hayatının bir fazından diğer fazına geçerken tüm ihtiyaç ve beklentileri değişiklik gösterir. Anahtar nokta ise, yaşam döngüsünde ortaya çıkan bu doğal değişimin ilgi alanı ve aktivitelerle uyum içerisinde olabilmesidir. Kişisel uyum, meşgul olma,derin

bir motivasyon artışı sağlamaktadır. Bazı meşguliyetler yaşam döngüsü dışında kendini gösterebilmektedir ve bir anda ortaya çıkabilirler. Kew ve Rapoport tarafından belirtilen ana aşamalar aşağıdaki gibidir;²⁴

1. Aşama-Gençlik (Okul Yılları): Kişisel kimliğin oluşması, Otoriteye karşı savaşıma eğilimi, Patlama: Deneyim ve cinsel, fiziksel, mental ve duygusal uyarılar.

2. Aşama-Genç Yetişkin (Yerleşik hayat ve okuldan ayrılma): Sosyal kimliğin gelişmesi, Daha derin bir sosyalizasyona geçilmesi, Daha önce reddedilen aileye tekrar entegre olma eğilimi.

3. Aşama-Yerleşim (Orta yaş): İş ve aile ortamı için en iyi araştırma, Üretime ve performansa önem verme, İdealleri sorgulama, önemseme, ileri evrede belki depresyon.

4. Aşama-Final Fazı-(Hayatın ve işin bitimi arasında): Sosyal ve kişisel bütünlükteki başarıların empatisi, Uyumlu başarılar için istekli olma, İhtiyaçlar ve davranışlarda ana değişimler, Birçok farklı faktöre dayanan büyük ilgi çeşitliliği.

Rapoport'a göre, meşguliyet ve ihtiyaçlar arasında birebir bir bağ bulunmamaktadır. Küçük ilgi alanları değişik aktivitelerle tatmin edilebilir. Bu araştırmaların ışığında, insanların temel meşguliyetleri bulunmaktadır. Özel meşguliyetler, ilgi alanının çeşitliliği ve arzulanması ışığında şekillendirilir²⁴.

2.2.5. Boş Zaman Değerlendirme Eğilimini Etkileyen Faktörler

Yaşadığımız yüzyılda gelişmiş endüstri toplumların tümünde ve gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda, esas olarak üretim süreçlerindeki yeni teknolojik gelişmelerin olanaklı kıldığı çalışma sürelerindeki belirgin azalmalar nedeniyle, hem çalışma dışı zaman'ın nicel boyutlarında hem

de bu zaman dilimi içinde turizm, amatör spor, eğlence ve diğer yeniden-yaratım etkinliklerine ayrılan zaman ve bu uğurda harcanan toplam para miktarlarında muazzam artışlar görüldü. Başka bir deyişle, bir zamanlar Paul Lafargue'nin dile getirmiş olduğu kendi koşullarında kuşkusuz son derece radikal bir talep olan tembellik hakkı günümüzde tamamen olmasa da kısmen meşru bir "hak" olarak tanınmış; hatta daha da ileri gidilerek "içselleştirilmiş" ve kurumsallaştırılmıştı.

Hiç kuşku yok ki, bu dönüşümün nitel bakımından da önemli bazı toplumsal sonuçları var. Her köklü değişim döneminde olduğu gibi bu dönemde de, ortaya çıkan eğilimlerin olası sonuçlarını ve bunların toplumsal ekonomik, siyasal ve kültürel anlamını değerlendirme gerekmektedir.²⁹

2.2.5.1. Sosyal Faktörler

İnsanın doğasıyla ilişkisi çerçevesinde başlayan toplumsal yaşam, yine insanın temel gereksinimlerini doğadan karşılamasıyla süre gelmektedir.

Toplum, tarihsel gelişim içinde kültürün ve uygarlığın somutlaştığı ve bu niteliği ile de bireylerden farklı gerçekliği olan önemli bir bütünlüktür¹. Toplumu, sosyo-kültürel bir olay olarak tanımlandığımız zaman Sorokin'in belirlediği öğelere göre toplum belli anlam değer ve kurallara sahip olan; belli bir çerçevede bu anlam, değer ve kuralları birbirleri ile yaptıkları etkileşimlerde kullanan bilinçli kişi ve gruplardan meydana gelir. Böylece Sorokin'e göre toplum, manevi kültür (anlamlar, değerler, kurallar), maddi kültür (bio-fiziksel araçlar) ve toplumsal ilişkiler (anlamli etkileşim) bütünü olarak ortaya konmaktadır. Sorokin zaten toplumsal ve kültürel ayrımını çözümleme amacı ile yaptıktan sonra "sosyo-kültürel" terimi ile bu iki kavramın bir birinden ayrılmaz nitelikte

olduğunu belirlemektedir. Sorokin'in "bilinçli" terimi, belli etkileşimlerde bulunan kişi ve grupların çeşitli davranış ve eylemlerinin belli amaçlara yöneldiğini ve bu kişi ve grupların, aralarındaki ortak noktaların farkında olduklarını belirler.³⁰

Toplumu oluşturan temel öge insandır. İnsan toplum içinde rast gele hareket etmez. İnsanın eylemlerinin büyük bir kısmı toplumsaldır. Eylemin toplumsal olması demek, toplumun işleyişine uyması demektir.³¹

Birey, diğer bireylerle olan ilişkilerinde onların kendisinden nasıl davranmasını beklediklerini ve kendisinden ne istediklerini dikkate alır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz.

2.2.5.2. Kültür Yapısı

Kültür; yeryüzünde beşeri hayatın başlangıcından bugüne kadar insanoğlu tarafından üretilmiş olan her şeydir.³² kültür bir toplumun üretkenliği ile yeteri derecede tanımlanamaz, tam tersi etkinliği üzerine etki etme yetkinliğinin ilişkileri ile tanımlanmalıdır.³¹ Bir başka deyişle Kültür, bir toplumun üyeleri arasında paylaşılan devredilen ve bir değişim süreci içinde bulunan öğrenilmiş davranış kalıpları ile bu kalıpların (inanç, değer, tavır ve maddesel öğeleri kapsayan) ürünlerinin oluşturduğu bir yaşam biçimidir.³³

Birey, toplum yapısı ve kültür birbirinde ayrılmayan karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen bir üçgen oluşturur.³⁴ İnsan içindeki yaşadığı doğal çevrenin etkisi altında kalır. Toplum-doğa ilişkileri ve bunların bireye yansınması, kişiliğin ilk çizgilerini ortaya çıkarır. Kişiliğin gelişmesini etkileyen değişkenler arasında arkadaşlık ilişkileri, çalışılan ve öğrenim yapılan çevrenin nitelik ve nicelik bakımından özellikleri, boş zamanlarını değerlendirme başta gelir.³⁵

Birey çevredeki kültürel unsurların baskınlığı ile toplumsallaşırken tabiatın kapsadıklarının ötesinde bazı özellikler kazanmakta ve kazanılmış veya öğrenilmiş özellikleri yansıtan toplumsal davranışlar sergilemeye başlamaktadır.³⁶

Kültür, bilimsel bir kavram olarak, bir toplumu meydana getiren bireylerin, hem kendi aralarındaki hem kendileri ile toplum arasındaki hemde toplumlar arasındaki ilişkileri düzenler. İnsan, eğer belirli bir tarzda davranmıyorsa, belirli bir kültürün sahibi olmasındandır. İnsanın her tavır ve hareketi, davranışı kültürün bir fonksiyonudur.³²

2.2.5.3. Sınıfsal Farklılık

Bireyin yaşam biçimlerini oluşturmada önemli etken, sınıfsal farklılığı, günlük yaşantımızın birçok alanında kendini göstermektedir.

Sınıf, yalnızca ücret maaş veya gelir miktarı sayısal farklılığı değil, gelirlerin dağılışı ve harcama şeklinde nitelik farkları belirtmektedir. Toplumsallaşma sürecinde sosyal sınıfın belirlenmesinde, bireyin bağlı olduğu alt kültürün, çevreye yansımalarıyla geçerlilik kazanır. Bireylerin boş zamanlarını değerlendirmedeki alanlar, bulundukları sınıfsal farklılıklarıyla dikkat çekmektedir. Sınıfsal farklılık, sportif aktiviteleri ve fiziksel uygulamalı alanlarda görülmezken; sanatsal, entelektüel ve sosyal alanlarda önemli boyuttadır.³⁷

2.2.5.4. Aile ve Arkadaş Çevresi

Bireylerin boş zaman değerlendirme davranışlarının oluşmasında ve çevre ile iletişimin sağlanarak, toplumsallaşma sürecini yaşamasında önemli faktörlerin biriside ailedir. Aile, bireylerin boş zaman değerlendirme rolünü sergilemeyi öğrendiği ve paylaştığı ilk ortamdır.

Modern toplumlardaki aile ve toplum arasında yönelim farkı vardır. Aile yayılmış, özel ve ortaklaşa değerler ve ilişkilere önem verirken, toplum, evrensellik, başarı ve bireyci değerlere yönelir.³⁸ Bireyin boş zamanını değerlendirme konusunda sahip olduğu tutum ve davranışlar, onun aile içi etkileşim yoluyla edindiği değer ve normlarla belirlenmektedir. Değer ve normları, ailenin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklerinin yanı sıra, kırsal ve kentsel aile oluşuna ve kompozisyonuna göre farklılıklar gösterir.³⁴

Bireyin toplumsallaşma süreci içerisinde, çocukluktan yetişkinliğe geçişinde ve yetişkinlik döneminde boş zaman değerlendirme eğilimindeki tutum ve davranışlarında ailesinin ve arkadaş çevresinin önemli bir yeri olmaktadır. Bireylerin boş zaman aktivelerine katılman nedenlerinin incelendiği araştırmalarda, başlıca ve öncelikli nedenin sosyal etkileşim gereksinimi ve arkadaşlık kurma isteğinde odaklaştığı belirlenmiştir. Özellikle grupla gerçekleştirilen aktivitelerde, bireylerin motivasyonun daha yüksek olduğu ve boş zamanlarını değerlendirme açısından informal etkileşimin en yoğun yaşandığı sosyal çevrelerin arkadaş grupları ve aile çevresi olduğu ileri sürülmektedir.³⁹

Arkadaş edinmenin, arkadaşlık ilişkilerini geliştirmenin, bireyin kişilik gelişimi üzerindeki etkisi, onlarla oluşturduğu iletişime ve etkileşime bağlıdır. Arkadaş gruplarının özellikleri de boş zaman değerlendirmede önemli rol oynamaktadır. Çocukluk döneminde önemli bir yeri olan mahalle arkadaşlığının, sonraki dönemde okul arkadaşlığına daha sonra da benzer duygu, düşünce ve görüşlerin paylaşıldığı arkadaşlığa dönüştüğü görülmektedir.³⁹

2.2.5.5. Ekonomik Faktörler

Boş zaman değerlendirmeyi etkileyen önemli faktörlerden biri de ekonomik faktördür. Gelişmiş endüstri toplumlarında elde edilen ürünün, kullanım alanında değerlendirilmesi, tüketici konumundaki bireyin tutumuna bağlıdır. Bireyin, istediği boş zaman değerlendirme aktivitesine ulaşabilir veya gerçekleştirebilirse davranışa dönüşebilir. Aksi halde bireyi başka seçime yönelmek durumunda kalmaktadır. Boş zaman değerlendirme eğiliminin davranışa dönüşemeyişi, " Bireysel Faktörler " içinde yer alan meslek ve gelir ile doğrudan bağlantılı olan " zaman ve para " kaynaklarının özelliği ile açıklanmaktadır.³⁴

Bireylerin eğitim düzeylerinin yükselmesi, statü kazanmaları, bireysel boş zaman değerlendirme eğilimlerini daha farklı kılmaktadır. Sosyal statü, meslek seçimleri ile birlikte oluşmakta gelir düzeyi ile de boyut kazanmaktadır. Bireylerin gelir düzeyleri boş zaman değerlendirme etkinliklerine harcadıkları para ile orantılıdır. Bunun yanı sıra, boş zaman değerlendirme etkinliklerinin çeşitliliği ve düzeyi meslek seçimi, sosyal statü, eğitim ve gelir düzeyi ile birlikte cinsiyet farklılığına ve yaşa da bağımlı olmaktadır.³⁹

2.2.5.6. Cinsiyet ve Yaş

Kişileri gruplamak, farklılaştırmak için kullanılan ölçütlerden en önemlisi cinsiyettir. İsmimiz, işimiz, sesimiz, saçımız, giysilerimiz, tutum ve davranışlarımız cinsiyetimizi gösteren simgelerdir.⁴⁰

Bireyin gelişmesinde ve olgunlaşmasında ailenin ve yakın soysal çevrenin kız ve erkek çocuğa verdiği önem ve rol, onda cinsel kimliğin ruh ve toplum yapısını oluşturur. Bu yapı bedensel yapı ile birlikte gelişir ve değişirse, bireyin cinsel kimliği tamamlanmış olur.³⁵

Toplumun kız ve erkeklere yüklediği roller, geleneksel topluluklarda çok katı çizgilerle belirtilmiş örf ve adetlere göre sınırlandırılmış. Modern kentsel toplumlarda ise, cinsiyet farklılığının değişen toplumsal yapı içinde insanların tutum ve davranışlarına daha az yansıttığı söylenebilir.⁴¹

Boş zaman değerlendirme etkinliklerinin çeşitliliğinde, etkinliğe katılım düzeyi ile cinsiyet farklılığı önemli etkindir. İnsanların gelişme döneminde ilgi ve yeteneklerdeki benzerlikler cinsiyet ayrımı yapılmaksızın, erkeklerde fiziki katılım gerektiren etkinlikler daha fazla yer alırken, kızlarda ise, bu daha toplumsal kültürel etkinliklerle göze çarpmaktadır.³⁸

Bireylerin, cinsiyetle birlikte yaş düzeyinde de boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılma eğilimleri değişmektedir. Sportif etkinlikler çoğunlukla 12–18 yaş diliminde gerçekleştirilirken, 18–24 yaşların arasında daha çok sosyal ve kültürel içerikli aktivitelerle ilgilenildiğini söyleyebiliriz.⁴²

2.2.6. Boş Zamanları Değerlendirmede Okul Programları

2.2.6.1. Müfredat Programları İçinde Boş Zaman Değerlendirme

Bu yöntemde müfredat programlarında boş zaman etkinliklerinin asıl yeri vardır. Fiziksel eğitim, lisan öğrenme, sanat dalları, toplumsal incelemeler, boş zaman değerlendirmeye yönelik bilgiler öğrencilere sınıflarda öğretilir. Bir başka biçimde boş zaman değerlendirmesi konularına, başka derslerin programlarında yer verilir.⁴³

2.2.6.2. İnfomal Eğitim Yoluyla Boş Zaman Değerlendirme

Bu yöntemde, okul saatleri dışında, okulun fiziki imkânlarından yararlanılarak çalışmalar yapılabilir. Oyun, spor, tiyatro gibi. Yine burada deneysel programlarda takip edilebilir (Uçuş, Kayak, dalgıçlık).⁴³

2.2.6.3. Okul Merkezli Topluluklar Yoluyla Boş Zaman Değerlendirme

Özellikle A.B.D. ' de geliştirilmiş bir yöntemdir. Bu yöntemde okul sadece öğrencilerin değil, tüm topluluğun boş zaman değerlendirmesi, ihtiyacını sağlayan bir merkezdir. Burada programlar her yaşa ve çeşitli ilgilere imkân verecek şekilde hazırlanır. Günün her saatinde hizmet sağlanır.⁴³

Topluluk merkezli okul, eski, akademik tip okula, özellikle boş zaman değerlendirme eğitimi bakımından karşıdır. Geleneksel akademik okul, kitaba yönelmiştir. Bilim dalları esastır ve hatırlama yoluyla çeşitli dallar konular halinde verilir. Çocuğun kişiliğinin gelişmesi ihmal eldir. Topluluk merkezli okul çocuğa yönelmiştir. Onun kendini ifade etmesine yardımcı olur. Onu asgari olarak standartlaştırılmış bir etkinlik özgürlüğü tanır. İlgilerden yararlanılması program planlama temeline dayanır. A.B.D' de 1920–1940 yılları arasında birçok federe devletin eğitim örgütleri okulun boş zaman değerlendirme işlevini hukuksallaştırmıştır. Bu dönem içinde ülkedeki kamu boş zaman değerlendirme programlarının yaklaşık üçte biri okullarca sağlanmıştır. Daha sonraki yılarda ise okulların bu işlevlerinde azalma grlmştir. Bunun nedeni olarak da II. Dünya Savaşı'ndan sonra nüfus yoğunluğunun artması, banliyölere yığılmaların olması ve 1950–1960 yılları arasında okulların akademik görevlerine daha fazla ağırlık vermeleridir.⁴³

2.2.6.4. Diğer Kurumlar Tarafından Sağlanan Boş Zaman Değerlendirme Olanakları

Okul, boş zaman değerlendirmelerinin yapılabileceği, işlevlerin en iyi şekilde yerine getirilebileceği bir şekilde inşa edilir. Burada okul, edil gen bir konumda olmasına karşın kullanım yönünden önemli bir görevi yerine getirmektedir. Okul program hazırlamakla görevli olmayabilir. Olanaklarını diğer kurumlara sunarak işlevini yerine getirir. Bunun yanı sıra programlar hazırlayarak diğer kurumlarla işbirliğini sağlar. Programları uygulanmasında yardımcı rol alabilir.³⁹

2.2.6.5. Personel Eğitimine Katkı

Boş zaman değerlendirilmesinde etkin rol oynayan liderlerin yetiştirilmesinde okulun önemi büyüktür. Bugün artık gelişmiş ülkelerde boş zaman değerlendirilmesinde liderlik, bir meslek durumundadır. Liderler boş zaman değerlendirilmesinde bireylere çocuklar gençler ve yetişkinler olarak ayrı önderlik edecek şekilde okullarda eğitim görmektedirler.³⁹

2.2.7. Okullarda Boş Zaman Değerlendirilmesini Gerektiren Nedenler

Öğrencilerin boş zaman etkinliklerine katılımı yoluyla etkileşim sağlayabilmeleri, okul başarısını üst seviyeye ulaştırmasını, toplumlaşmasını kültürel yönden gelişmesini okulların boş zamana verdikleri önemle, ortaya çıkmasını sağlar.³⁹

Türk Eğitim sisteminin Amaçları, sistemdeki amaçların Gerçekleşmesi: Türk eğitim sistemin genel amaçları içerisinde yer alan, “ Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer

veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek ve yine, eğitici çalışmalar yönetmeliğinde belirtilen amaçların gerçekleştirilebilmesi, okulların bu konularda sorumluluklarını yerine getirmeleriyle gerçekleşir.³⁹

Toplumsallaşmayı Sağlama: Toplum, sosyo-kültürel bir olaydır. Belli anlam, değer ve kurallara sahip olan; belli bir çerçevede bu anlam, değer ve kuralları birbiri ile yaptıkları etkileşimde kullanan bilinçli kişi ve gruplardan meydana gelir.³⁰ Bireylerin bir arada bulunduğu ve grupların olduğu okul bu anlamda toplumsallaşma araçlarından birisidir. Okul, bireye boş zaman değerlendirme olanağı sağladığı ölçüde, toplumsallaşmasına katkıda bulunmuş olur.

Kültürleme: sosyal bilimlerdeki sosyalizasyon ya da geniş anlamıyla eğitim. Doğumdan ölüme kadar, bireyin toplumun istek ve beklentilerine uyacak şekilde eklenmesi ve değiştirilmesini kültürleme olarak tanımlarız.⁴⁰

İnsanoğlunun çocuk veya ergin olarak kendi kültüründe etkinlik kazanması ve eğitim süreci sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinç dışı şartlandırmalarını içerir. Kültürlemenin amaçlı tarafı eğitimidir. Okullar, kültür aktarımının genç kuşaklara sağlanacağı önemli yerlerdir. O kültürdeki sanat, edebiyat, oyun, spor gibi etkinlikler, okullarda boş zaman değerlendirme etkinlikleri yoluyla aktarılır.⁴⁴

Bireyin Okul Başarısına Etkisi; Bireylerin, boş zaman değerlendirmesinde etkin bir biçimde rol almaları, düzenli bir yaşam sağlayacağı gibi, onların okul yaşamları boyunca başarılı olmaları yönünde çaba sarf etmelerini doğal olarak gündeme getirecektir. Boş zamanlarında spor, müzik, güzel sanatlar gibi dallarla uğraşan öğrencilerin yaratıcı ve pratik zekâlarını kullandıkları, bunun da öğrenimlerinde başarılı olmalarını kolaylaştırdığı söylenebilir. Boş zaman etkinliklerine etkin

katılım olarak katılım, başarıyı tayin eden zihinsel olmayan etkenler arasında yer almaktadır.⁴⁵

Sosyo-Kültürel Bütünlük Sağlama: Eğitim süreci içerisinde okullarımızın toplumsal rollerinden birside, toplumdaki sosyo-kültürel bütünleşmeyi sağlamaktadır. Farklı etnik gruplar- ekonomik gruplar arasındaki bütünleşmeyi, kaynaşmayı sağlamak, eğitimin ve okulun görevleri arasındadır.⁴³ Bu bütünleşmeyi sağlamanın en etkili yollarından birside boş zaman değerlendirme etkinliklerinin en iyi şekilde uygulamaya konmasıyla olur.

Toplumsal Statü Elde Etme: Boş zamanlarını etken, yaratıcı ve olumlu bir biçimde değerlendiren bireylerin toplumsal statüleri de artmaktadır. Örneğin Amerikan Üniversitelerinde ve kolejlerinde bir öğrencinin okul dışı etkinliklere katılma (güzel sanatlar, spor) derecesi onun kendi grubunda statüsünün artmasına yol açar. Günümüzde Amerikan Üniversiteleri, özellikle spor dallarında belirli bir düzeye gelmiş öğrencilere burs vererek kendi bünyesine bulundurmaya çalışmaktadır. Burada, bireysel başarının sonuçta okulun başarısı ile birlikte ele alınacağı düşünülebilir. Bu tutum, öğrencinin daha fazla katılım göstermesine ve başarının artmasına neden olmaktadır.³⁹

2.2.8. Boş Zaman Eğitimi Sağlayan Kuruluşlar

Gençlik ve Spor Bakanlığı; Ülkemizde gençliğe boş zaman eğitimi sağlayan en yeni kuruluşlardan birisi, Gençlik ve Spor Bakanlığı idi. Bu bakanlığın, “Boş zamanların Değerlendirilmesi ve İzcilik Genel Müdürlüğü”, gençliğe dört tür hizmet sağlamaktaydı. Birincisi, Gençlik Spor Merkezleri, diğeri Gençlik Kampları ve üçüncüsü de İzcilik çalışmalarıydı. Bir dördüncü hizmet olarak da liseler arası Halk Oyunları yarışması düzenlemektedir.

Bu hizmetler bugün, genel müdürlük çerçevesinde sürdürülmektedir.

Gençlik Kültür Merkezleri; Bu merkezler, a) Gençlik ve Spor Bakanlığınca, b) Yerel yönetim tarafından, c) zel tüzel kişiiliği haiz kuruluşlarca açılır.¹³ Diğer kuruluşlarca açılan merkezlere Gençlik ve Spor Bakanlığı, kendi talimat hükümlerine uymak koşuluyla, aynı, nakdi ve teknik yardım yapabilir.

Bu merkezlerde şu an pilot çalışmalar yapılmaktadır.

Gençlik Kültür Merkezleri, 12–24 yaş arasındaki okul içi ve okul dışı gençliğin boş zamanlarını yapıcı etkinliklerle değerlendirme alanlarıdır. Bu etkinlikler kişinin içi ve görevi, öğrencinin okulu ve çalışma saatleri dışında kalan boş zamanının planlı olarak üretici ve etken bir biçimde değerlendirmeyi amaçlar. Bununla birlikte gençlerin ruh ve beden sağlığını korumak, kendi kendini geliştirmek, güven duygularını güçlendirmek, işbirliği ve yardımlaşma gibi beceriler kazanmalarına yardımcı olmak, geleneklere ve yasalara bağlı ve saygılı, Atatürk ilkeleri doğrultusunda yetişmelerini sağlamak, temel amaçlar arasındadır.¹³ Gençlerin dinlenme ve eğlence gereksinimleri de karşılanmaktadır.

Etkinliklerini gençlerin ilgi, istek, eğilim ve özlemleri doğrultusunda düzenlenmektedir.

Gençlik Kültür Merkezleri, amaçlarını gerekleştirmek için, toplumsal, kültürel ve sportif çalışmalarda bulunur. Bu yoldan gençleri zararlı etkinliklerden ve alışkanlıklardan korur. Atölye alışmaları ile bazı meslekler için beceri kazandırır, özel yeteneklerin ortaya çıkmasını sağlar.

Bu merkezlerde yapılan çalışmalar aşağıdaki biçimde özetlenebilir.¹³

* Müzik çalışmaları

* Halk Oyunları çalışmaları

* Sportif çalışmalar (Basketbol, voleybol, futbol, atletizm, güreş, judo, teakwon-do, boks, kayak, paten, yüzme, kürek, tenis, masa tenisi)

* İzcilik çalışmaları

* Kamp ve geziler

* Resim, heykel çalışmaları

* Sanat ve eliş çalışmaları

* Kütüphanecilik

* Fotoğrafçılık

* Koleksiyonculuk (Pul, bitki, çiçek, taş, maden gibi)

* Gazete yayın çalışmaları

* Konferans, seminer çalışmaları

* Eğitim, rehberlik (Lisans, matematik kursları, ilk yardım vs.)

* Tiyatro çalışmaları

* Havacılık

1998 yılında 54 Gençlik Kültür Merkezi açılmıştır ve yararlanan genç sayısı 50.000 den fazladır.

Bu dokuz merkezin dördü Ankara'da, biri İstanbul'da biri İzmir'de, biri de Çanakkale'de biri Bolu, Bir tanesi de Mardin'dedir.

Kuşkusuz bu merkezleri ülke çapına yaygınlaştırmak başlıca amaç olmalıdır. Ayrıca çalışmalarda ailenin, çevrenin ilgi ve yardımlarını sağlamak, çevrenin gereksinimini ve isteklerini dikkate almak ve diğer kuruluşlarla işbirliğine gitmek suretiyle, bu merkezlerin etkililiği daha da artacaktır. Genci sokaktan kurtaran ve onu eğiten böyle kurumlara ülkemizin gereksinimi fazladır.

Ülkemiz bakımından bu hizmet çok sınırlı kalmaktadır. Dokuz kuruluş, sayıca çok yetersizdir. Binaların hiç birisi bakanlığın kendisinin değildir. Özel kişilerden kiralanmıştır. Binalar her türlü etkinlikleri karşılayacak nitelikte ve büyüklükte değildir. Bu nedenle sınırlı sayıda genç yararlanmaktadır. Ayrıca lider sıkıntısı da çekilmektedir. Bu merkezde olarak alan liderler, Genel Müdürlüğün açtığı lider yetiştirme kurslarından geçmiş olan elemanlardır. Yukarda belirttiğimiz etkinliklerin hepsi yerine getirilmemektedir. Binaların el verdiği olanaklara göre bazı etkinlikler yapılmaktadır.

Gençlik Kampları; Gençlik ve Spor Bakanlığının gençlere yönelik ikinci hizmeti, gençlik kamplarını açmasıdır.¹³

12–24 yaş kesiminde ki gençler için yurdun çeşitli yörelerinde yaz aylarında göl, deniz ve orman içlerinde günlük normal yaşamın dışında, doğaya dönük kısa süreli kamplardır.

Kamplar, sabit, yarı sabit ve çadırli tiplerdir. 10–15 günlük devreler halinde açılırlar.

Genlik kampları, Spor Bakanlığı'nın desteği ile illerin kendi olanakları ile özel kurum ve kuruluşlarca da açılabilir.

Okuyan ve çalışan gencin yorgunluğunu gidermek, eğlenmesini sağlamak, yeni beceriler ve yeni arkadaşlar edinmesine yardımcı olmak, bilgi görgüsünü arttırmak, temiz hava aldirmek, sportif

alışmalarla fiziksel gücünü arttırmak ve yurdun çeşitli bölgelerini tanımaya çalışmak ve bu kampların amaçları arasındadır.

Ülkemizin Karadeniz, Marmara, Ege, Akdeniz bölgeleri ile gl kenarlarında bulunan 12 sabit gençlik ve izcilik kuruluşu vardır.

Kamplarda yapılan boş zaman etkinlikleri şunlardır:

Yüzme, Koleksiyon, Fotoğrafçılık, İlk Yardım ve sağlık bilgisi, Okuma, Müzik, Sportif etkinlikler, El sanatları, Halk Oyunları, Gezi ve evre incelemesi, Kamp ve çevreye yardım, Gece Eğlenceleri

Günlük etkinlikler, zorunlu ve isteğe bağlı olarak ikiye ayrılmaktadır.

Kamplarda kullanılacak bazı araç ve gereçlerin öğrenciler tarafından (Kendinde varsa) getirilmesi istenir. Örneğin müzik aletleri, milli oyun elbiseleri, yüzme ve sportif çalışmalar için gerekli kıyafetler vb.

Kamplarda görevlendirilen personel, Bakanlığın açtığı lider kurslarından geçmiş ve lider sertifikası almış öğretmenler arasından seçilir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılan bir protokole göre, ilk ve orta dereceli okulların beden eğitimi, resim ve müzik öğretmenlerinden lider olarak yararlanılmaktadır. Kamplarda ğrenci ve gençlerin iaşesi bakanlıkça karşılanır.

Kamplardan sadece ikisi kızlar içindir. Diğerleri erkek öğrenciler içindir. Kamplarda gençlerden belli bir günlük ücret alınmaktadır.

Öğrenci %50 oranında geliyor kamplara. Bakanlığın taşra rgt olmadığı için öğrencilere gereken duyuru yapılamıyor. Milli Eğitim Müdürlükleri gereken duyuruyu gereğince yapamadığı için harcama

yapıldığı halde mevcut kontenjan dolmuyor. Duyuru sadece illere yapılıyor. Bu nedenle kasaba gençleri haberdar olamıyor.

Çalışan gençler (Hem kız hem de erkekler) içinde kamp açılacaktır. Meslekler derneklere başvuran gençlerin listeleri konfederasyona, oradan da Bakanlığa bildirilmektedir. Çalışan gençler için bu yıl kamp açılması düşünülmektedir.

Kamplardan döndükten sonra gençlerde çeşitli davranış değişiklikleri görülmektedir. Örneğin kamp dönüşü, gençlerin evlerinde kendi işlerini kendilerinin yaptıklarını, boş zaman ilgilerinin arttığını gözlemlemekteyiz.

Bakanlığın 1975 yılına kadar açtığı kamp sayısı ve yararlanan genç sayısı aşağıdaki çizelgede belirtilmiştir.¹³

Yılı	Kamp Sayısı	Katılan genç sayısı
1970	2	1.050
1971	9	6.748
1972	9	8.889
1973	12	10.065
1974	18	10.476
1975	15	8.544

Şekil 2. 1975 Faaliyet Yılı Sonuna Kadar Açılan Kamplar

Açık hava eğitim bakımından da önemlidir. Açık havada ve doğada eğitimin önemini benimsemiş birçok filozof ve eğitimci vardır. Bunlar arasında Rablais, Montaigne ve Comenius sayılabilir.¹³

Kampçılık ve doğada yaşama konularıyla ilgilenmiş bir eğitimci olan L.B. Sharp, “ İnsanların sınıflarda öğreneceği bir şeyler varsa bunlar gerçekten sınıfta öğretilmelidir. Ancak, doğadan öğreneceklerimizi

de mutlaka doğaya giderek orada öğrenmeliyiz. Sharp'ın değindiği öğrenme biçimi, doğrudan doğruya bir deneme ve bizzat yaparak yaşayarak öğrenmedir. Bunun için doğaya gitmek gerekir. Bu tür bir eğitim yapılmadığı durumlarda insanın eğitiminde doldurulamayacak bir boşluk kalır. Fransız eğitim sistemi doğada edinilen bilgi ve deneyimleri örgün eğitimin bir bölümü ve vazgeçilmez bir parçası olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle Fransa, okul yaşamına ek olarak, her genç için iki aylık bir yaz eğitimi ve kamp yaşamı öngörmüş ve gençliğini daha dinamik yetiştirmeyi eğitimin tümü içine almıştır.¹³ Öğrenciler kampların genel giderlerine bir miktar katkıda bulunmaktadır.

Bizde ki kampların da bu duruma getirilmesi yönünden Fransız örneği yararlı olabilir.

İzcilik; çeşitli yaş guruplarının özellikleri dikkate alınarak, çocuk ve gençlerin düşünsel- ruhsal ve bedensel eğitimlerine paralel olarak özellikle Atatürk ilkeleri doğrultusunda araştırmacı, yapıcı, yaratıcı yeteneklere sahip, ulusal ruh ve heyecan içinde, kalkınma çabamızın gerektirdiği, bilgi, beceri, demokratik anlayış ve insancıl davranışları kazanacak biçimde eğitilmelerini ve yönlendirmelerini sağlayan etkinliklerdir.¹³

İzciliğin Amacı; İzcilik örgütüne katılan çocuk ya da gencin;

- * Karakterli, iyi niyetli ve toplum içinde yapıcı bir ruha sahip,
- * Yasa, düzen, talimat ve amirlere uyan saygılı, disiplinli,
- * Başkalarını düşünen,
- * Halka hizmet etmekten zevk duyan,
- * Yurduna, milletine bağlı, bütün insanlara karşı dürüst ve iyi duygulu,

- * Kendisi için gerekli el becerilerine sahip,
- * Kendine güvenen, sorumlu işler almaya istekli ve hazırlıklı,
- * Sağlıklı ve olumlu düşünen,
- * Doğa ve kültür yapılarını seven ve koruyan nitelikte iyi bir yurttaş olarak yetiştirmektir.¹³

İzcilik konusunda bakanlığın görevleri, izcilikle ilgili eleman ve liderlerin yetiştirilmesi için gerekli kurslar açmak, kursların yönetim ve öğretimi düzenlemek, izcilikle ilgili seçici ve geçici kamp tesisleri, izcilik eğitim merkezleri açmak, izcilik etkinliklerini tanıtmak, geliştirmek, dünya izcilik olaylarını izlemek, Türk izcilerin uluslar arası kamp, kurs, seminer gibi çalışmalara katılmasını sağlamak, izciliğin yayılmasına çalışmak, dünya izcilik olaylarını izlemek gibi noktalar etrafında toplanabilir. Bakanlık bu hizmetleri olanakları ölçüsünde yerine getirmektedir.¹³

Halen 7 izcilik kuruluşu bulunmaktadır. Bunlar Ankara, Bolu, İzmir, K.Maraş, Manisa, Tokat gibi illerde bulunmaktadır.

Türkiye izciler yönetmeliğine göre, 8–11 yaş arasındaki çocuklar “Yavrukurt”; 12–15 yaş arasındaki gençler “İzci”; 16–20 yaş arasındaki gençler “Ergin İzci” adını taşırlar.

12–24 Yavrukurttan KÜME

16–32 İzciden OYMAK

10-24 ergin izciden OCAK meydana gelir.

73 izcilik kampı açılmış olup 13.500 kişi yararlanmıştır. Toplam izci sayısı 80.925’dir. 1976 yılında izcilik kurslarına 1395 kişi katılmıştır.¹³

Ülkemizde yaz kampları düşüncesi, izcilik kamplarından edinilen deneyimlerle ilgili toplamaya başlamıştır.

Halk Oyunları Yarışması;

a. Hizmetin Niteliği: Bakanlığın, liseli gençler arasında halk oyunlarını teşvik için düzenlediği bir yarışmadır. Resmi nitelikte, çeşitli ödüllerin verileceği bu tür yarışma, bakanlığın bu yıl ele aldığı hizmetlerden birisidir. Etkinlikler önce illerde, sonra bölgelerde ve daha sonra da Türkiye birinciliğine gidilmek üzere düzenlenmiştir.

b. Halk Oyunları Yarışmalarının Amaçları:

Köklü ve yaygın bir geçmişi bulunan halk oyunlarının, ulusumuzun tarihsel ve ulusal geleneklerine uygun bir şekilde geliştirilmesini; yayılıp başlatılmasını ve özellikle okul içi gençliğinin boş zamanlarının bu yolla değerlendirilmesini sağlamak,

Halk oyunlarımızın, ulusal değerini koruma, yayma ve yaşatma alışkanlığı kazandırmak,

Gençle arasında olgun bir yarışma ortamı yaratmak.

Bunların dışında, halk müziği yarışmaları, satranç yarışmaları, gençlik şenlikleri de düzenlenmektedir.

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü; 1938 yılında kurulmuş olup, daha çok gençliğin fizik ve moral gücünü arttıracak etkinlikleri düzenlemiş ve bunun için de gerekli alan, tesis, araç-gereçleri sağlamıştır.¹³

Kızılay; Yaz aylarında gençler için kamplar açmaktadır. Tatil aylarında kendi olanakları ile tatil yapamayan gençlere açılan bu kamplarda lider öğretmenlerin gözetiminde eğitici programlar dışında müzik, folklor, resim ve el işleri gibi çalışmalar yapılmaktadır.

Kızılay örgütüne ait kampların amaçları şöyle sıralanabilir.¹³

Gençleri, yurt içinde ve dışında açılacak ulusal ve uluslar arası kamplara iştirak ettirmek,

Açık hava da yapıcı ve yaratıcı, dinlendirici etkinlikler ile meşgul etmek,

Toplumsal duygularını genişleterek yeni arkadaşlar edinmelerine olanak sağlamak,

Kızılayın temel ilkelerine uygun telkinde bulunmak ve yardımlaşma duygusu aşılamak,

Yaparak yaşayarak öğrenme içinde iyiliğe yönelmiş birer insan olarak yetiştirmek,

Kızılay'ın kamp yer ve kapasiteleri aşağıdaki çizelgede belirtilmiştir.¹³

Kamp Tipi	Yeri	Kapasitesi
Deniz kampları	Samsun Pendik- İstanbul	200
Göl kampları	Elazığ	200-250
Dağ kampları	Murat Dağı- Kütahya	
	Çamkoru-Kızılcabamam	200

Şekil 3. Kızılay Örgütünün Mevcut Gençlik Kampları

Bu kamplardan Pendik kampına lise ve yüksekokul öğrencileri, diğer kamplara 8–14 yaş arası ilk ve ortaokul öğrencileri katılmaktadır. Kamplar Temmuz ve Ağustos aylarında etkinlik durumundadır. Bu süre içinde kamplardan 2000–2500 çocuk

yararlanmaktadır. Özellikle yoksul çocuklarda bu kamplardan yararlanmaktadır. Şimdiye kadar 1000 kadar lider yetiştirilmiştir. Bunların 180'i faal olarak görev yapmaktadır. Eğitsel yaz kampları düşüncesinin doğuşunda Kızılay kamplarının önemli katkıları olmuştur. Bugün kamplarda hizmet eden liderlerin bir kısmı Kızılay kamplarında yetişmişleridir.

Halk Evleri; Son olarak gençliğin boş zaman eğitiminde önemli bir rolü olan Halkevlerinin çalışmalarına değinmek istiyoruz. Halkevleri kamuya yararlı bir dernek ve bir tüzel kişiliktir. Kuruluş tarihi 19 Şubat 1932'dir. Bugün 478 Halkevi 4322 Halkodası bulunmaktadır. 48.000 üyesi mevcuttur. Bir yerde Halkevi açılabilmesi için en az üç kolun kurulması gerekir. Fakat küçük kentlerde bu olanak bulunmadığı zaman Halkodaları açılmaktadır. Halkodalarında kol örgütü yoktur. Fakat çalışma alanlarına Halkevlerinde görülen işler girer. En az 50 üyeli bir araya toplanabilen her yerde Halkodası açılabilir.

Halkevlerinin boş zaman eğitimi yönünden 9 kolu vardır.¹³

Dil ve Edebiyat Kolu: Bu kol, parti ilkelerinin kökleşmesine ve yurt sevgisine, yurttaşlık duygusunun gelişmesine yarayacak konuşmalar, konferanslar, törenler hazırlar. Türk dilinin sadeleştirilmesi çabalarına yardımcı olur. Eski ve çağdaş Türk ve dünya edebiyatının tanıtılmasına, edebi zevkin yayılmasına çalışır.

Güzel Sanatlar Kolu: Güzel sanatlar sevgisini artırır, ülkede gelişmesine çaba sarf eder. Müzik, resim, heykel, mimari, süsleyici sanatlar alanlarında çalışmaları bir araya getirir, genç kabiliyetleri korur ve bunların yetiştirilmesine çalışır. Müzik alanında konserler düzenler, Milli oyunları teşvik eder, resim ve heykel kurs ve sergilerini açar, fotoğrafçıları teşvik eder.

Spor Kolu: Ulusal sporlarımızın canlanmasına çalışmak, yersel koşul ve olanaklardan yararlanarak sporun her çeşidini gençler arasında yaymak, yarışlar düzenlemek bu kolun görevleri arasındadır.

Temsil Kolu: Ülkede tiyatro sevgisini ve tiyatro zevkini kökleştirmeye çalışır. Yetenekli gençleri bir araya toplayarak temsiller hazırlar. Bu konuda yarışmalar düzenler ve yayında bulunur.

Sosyal Yardım Kolu: Gerçek olarak gereksinim içinde bulunanlara yardım etmek, gezici doktorlarla hastalıkların önlenmesine çalışmak, yoksul öğrencilere maddi yardımda bulunmak, sağlık bilgisi yönünden yayında bulunmak, işsizliğin önlenmesine yardımcı olmak gibi görevleri bu kol yürütür.

Halk Dersleri ve Kurslar Kolu: Okuma ve yazmayı halka yaymak, el sanatlarını teşvik etmekle görevli bir koldur.

Kitaplık ve Yayın Kolu: Halkevleri kitaplıkları çevrenin okuma gereksinimi karşılayan en yararlı kollardan birisidir.

Köycülük Kolu: Üyeler köylere gider, konserler, temsiller düzenler, köyün tüm toplumsal ve ekonomik sorunlarıyla ilgilenir ve olanaklar ölçüsünde yardımda bulunurlar.

Tarih ve Müze Kolu: Yurdumuzun tarihi ile ilgili araştırmalar yapmak, tarihsel anıtları halka tanıtmak ve sevdirmek, eski yapıtları ortaya çıkarmak ve korumak, folklor araştırmaları yapmak, müzeler kurmak bu kolun görevleri arasındadır.

Halkevlerine üye olmak için medeni haklarına sahip olanlar istedikleri kola yazılabilirler.

Atatürk ilkelerinin, devrimlerin yayılmasında ve boş zaman eğitimi yönünde önemli katkıları olan halkevleri özellikle gençler ve devlet

memurları yönünden çok yararlı olmuştur. Bu kuruluşların halk tabakasına daha fazla yönelmeleri istemektedir.¹³

Çeşitli Bakanlıkların Hizmetleri; Milli Eğitim Bakanlığı, gençliğe hizmet götüren diğer bir kuruluştur. Halk eğitim merkezleri, gençliğin boş zamanlarını değerlendirme etkinliğinde bulunmaktadır.,

Köy İşleri Bakanlığı, köy ve kasaba gençleri için çeşitli kurslar (halıcılık vs.) açmaktadır.

Milli Savunma Bakanlığı da genci köyden alıp belirli bir süre eğitim vermektedir. Ordunun özellikle spor konusunda başarılı çalışmaları vardır. Ayrıca okuma yazma okulları da diğer başarılı hizmetleri arasındadır.

Sağlık, Çalışma, İşçileri, Orman ve Sanayi ve Turizm Bakanlıklarının (özellikle turistik rehberlik kursları) da belirli ölçülerde gençlere yönelik etkinlikleri vardır.

Fakat bakanlıkların bu çalışmaları arasındaki eşgüdüm eksikliği, gençlere görülen hizmetlerin dağınıklığına, düzensizliğine, etkisizliğine, yinelenmesine yol açmıştır.

Bakanlıklardan başka mediko-sosyal merkezleri, çeşitli işveren ve işçi örgütleri ve siyasal partilerin de gençlere yönelik hizmetlerini belirtmek gerekir.

Gönüllü kuruluşları da gençlere yönelik hizmetlere yöneltmek ve salt bu amaçla gönüllü derneklerin kuruluşunu teşvik etmek amaçlarımız arasında olmalıdır.

Ülkemiz gençliğine yeterince hizmet götüremeyişimiz 3.Beş Yıllık Kalkınma Planında da belirtiliyor. “Yükseköğretim gençliğinin eğlenme, dinlenme, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerde bulunma

olanakları ve tesisleri yüksek öğrenim gençliğinin tümüne hizmet götürmekten uzaktır”¹³

2.3. Rekreasyon Kavramı

İnsanların geçmiş yıllardan bugüne kadar, yaşam şartlarında ve yaşam seviyesinin yükselmesinde değişmeyen üç ana unsur bulunmaktadır. Bunlardan birincisi çalışma, ikinci uyuma, sonuncusu da diğer temel gereksinimler olarak belirlenmiştir. Bu unsurlardan arta kalan zaman “boş zaman” olarak belirtilir. İnsan yaşamındaki boş zaman, fiziki ve sosyo-ekonomik kıymetlendirilmesi bir rekreasyon aktivitesidir.⁴⁶

Bütünüyle işe harcanan zaman dışında, yine işle ilgili doğrudan veya dolaylı olarak işe gidiş gelişte harcanan zaman, temizlik, hazırlık veya öğle tatillerinde geçen zaman da boş zaman ya da iş zamanı olarak değerlendirilebilir. Buna göre; örneğin; işe gidiş geliş saatlerinde kitap okumak, sohbet etmek veya başka bir eğlenceli oyun oynayarak değerlendirilmesi mümkündür. Bu durumda bir boş zaman ve bunun değerlendiriliyor olması söz konusudur. Yine kişi, çalışma saatlerinin dışında, ancak işiyle direkt ilgili olan ve işteki başarı ve verimliliğini arttırmaya yönelik yemekler, eğlenceler düzenleyebileceği gibi, işle ilgili bilgisini arttıracak kitaplar, makaleler okuyabilir. Çeşitli kurslara katılabilir. Bu durumda, kişi için bu faaliyetler, kişinin amaçlarıyla ya da boş zaman değerlendirme anlayışıyla ilgili olarak bir iş, rekreasyon faaliyeti veya yarı boş zaman faaliyeti olarak değerlendirilebilmektedir. Bir başka şekilde ise, kişinin fizyolojik ihtiyaçları için harcadığı zorunlu zamanın, bir boş zaman değerlendirme faaliyetine nasıl dönüştüğünü görmekteyiz. Örneğin; zorunlu olarak yenmesi gereken bir öğle ya da akşam yemeğinin arkadaş gruplarıyla beraber olmak için yemeğin normal süresi dışında daha uzun süreyle yenilmiş olması, yemeğin bir boş zaman veya yarı boş zaman faaliyeti olarak değerlendirilmesini düşündürmektedir.¹⁷

Bir aktivite, bir kültürde rekreasyon faaliyeti olabilirken bir diğesinde iş olabilmektedir. Bir aktivite birey için rekreasyon faaliyeti olabilirken; diğeri bir iş için ağır ve sıkıcı olabilmektedir. İçinde bulunan ortam ve şartlar, aktivitenin bir rekreasyon biçimi olup olmadığı konusunda etkin faktörlerdir. Zevk için araba kullanmak bir rekreasyon faaliyeti olabilirken, işe gidip gelirken araba kullanmak bir ulaşım şeklidir. Bir barmenin müşterilere içki servisi yapması kendi işidir. Bunun için işletmeden para almaktadır. Eğlenmek için arkadaşları ile gittiği bir barda arkadaşlarına değişik içkiler yaparak servis etmesi ise rekreasyon faaliyetidir.⁴⁷

İnsanın, yoğun çalışma yükü, alışılmış hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek korumak veya devam ettirmek aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinliklere rekreasyon denir.¹⁷

Çok geniş bir anlam taşıyan “Rekreasyon” kelimesi pek çok değişik faaliyetleri kapsar. Kelime Latince “tekrar” anlamına gelen “re” ve “yaratma” anlamındaki “create” kelimelerinden türemiş olup, bir şeyin yeniden yaratılmasını ifade eder. Bugün esas itibarıyla yeniden tazelemek anlamında kullanılmakta olan rekreasyon kelimesini, peyzaj mimarları ve yapımcılarının da aynı şekilde değerlendirmesi gerekir. Rekreasyon planlamasında temel olan bu düşünce ile özgür tabiat içinde kalma, temiz hava alma, vitaminlerin teşekkülü için güneş, toprağın yeşermesinden zevk duyma imkânları sağlayarak, kişiye fiziksel ve ruhsal yönden yeniden canlılık vermeye çalışılır.¹⁷

Rekreasyon, insanın yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren olumsuz olarak etkilenen bedeni ve ruhi sağılığını tekrar elde etmek korumak veya devam ettirmek aynı zaman da zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dilimi dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde; isteğe bağılı olarak gönüllü, ferdi veya arkadaş grubu içinde seçerek yaptığı etkinliklere denir.¹⁷

Diğer bir tanım da rekreasyon, insanların boş zamanlarında, eğlence, dinlence amaçlı ve tatmin motivasyonları ile gönüllü katıldıkları faaliyetler olarak nitelendirilmiştir.²¹

Rekreasyon, insanların boş zamanlarında yaptıkları, zorunlu çalışma faaliyetlerinden bağımsız olarak, kişinin boş zamanını serbest olarak dilediği gibi kullandığı fiziksel gücünü onarmaya ve ruhsal kapasitesini zenginleştirmeye yönelik zorunlu faaliyetlere karşılık, özgürce seçilen ve fiziksel ve sosyal çevrenin değişmesi anlamına gelen faaliyetler olarak da tanımlanmaktadır.²³

Rekreasyon, yaratıcı ve kültürel faaliyetlere katılarak bireyin yenilenmesi, biriken arzuların açığa çıkarılması kişinin kendini tatmin veya eğlence için yaptığı uğraşılardır.⁷

2.3.1. Rekreasyonun Özellikleri

Rekreasyon etkinlikleri toplumdan topluma ve bireylerin gereksinimlerine göre sürekli bir değişim içerisinde dir. Toplumsal ya da bireysel bir işlevi yüklenen rekreasyon etkinlikleri, toplumun ve bireyin sosyo-ekonomik değişkenleri ile etkileşim içerisinde dir. Öncelikle sosyo-ekonomik etkenlere daha sonra ise yaş, cinsiyet gibi değişkenlere özgü özelliklere sahiptir. Bireyin rekreasyon etkinliklerine katılımı toplumsal

değer yargılarından da etkilenir.¹⁹ Toplumsal ya da bireysel işlevleri yüklenen rekreasyonun özellikleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür;

- * Rekreasyon faaliyetlerinin seçimi gönüllü olmalıdır.
- * Özgürlük hissi verir.
- * Faaliyetlere devam ve iştirak etme zorunluluğu bulunmamalıdır.
- * Rekreasyon boş zamanda yapılır.
- * Her yaş ve cinsteki insanların faaliyetlere katılımlarına imkân verilir.
- * Rekreasyon faaliyetlerinde “öncelik” kişinin kendisine bırakılmalıdır.
- * Rekreasyonel faaliyetler her türlü açık veya kapalı alanlar ile her mevsim ve iklim şartlarında uygulanabilmektedir.
- * Rekreasyon bir faaliyeti gerektirir.
- * Rekreasyon çok çeşitli faaliyetler içerir.
- * Rekreasyon haz ve neşe sağlayan bir faaliyettir.
- * Rekreasyon evrensel olarak uygulanmaktadır.
- * Rekreasyon biçimin kendisini ifade edebilme ve yaratıcı olabilmesine imkân sağlayıcı faaliyetler içermelidir.
- * Rekreasyonun her kişiye göre bir amacı vardır.
- * Rekreasyonel faaliyetlerin katılımcıya kişisel ve toplumsal özellik kazandırması beklenir.
- * Rekreasyon, toplumun geleneklerine, törelerine, ahlaki ve manevi değerlerine uygun olmalı ve sosyal değerlere ters düşmemelidir.
- * Rekreasyon, bir faaliyet yapılırken, ikinci veya daha fazla faaliyetlere de ilgi duyma ve gerçekleştirme imkânı verir.

* Rekreasyon etkinlikleri, rekreasyonistler tarafından üstlenilir.

* Rekreasyon eylemi, planlı veya plansız, beceri sahibi kişilerle veya beceri sahibi olmayan kişilerle ya da organize veya organize olmamış mekânlarda yapılabilmektedir.

* Rekreasyon, rekreatif etkinliklere katılma sonucu ortaya çıkan bir deneğimdir. Katılma isteğı önceden belirlenmiştir.¹⁷

2.3.2.Rekreasyonun Sınıflandırılması

Rekreasyonun sınıflandırılması, rekreasyonun fonksiyonlarına veya çeşitli kriterlerine bağılı olarak şekillenmektedir. Kişi hangi amaç ve istek doğrultusunda bir rekreatif faaliyete katılmaya karar vermiş ise buna uygun bir rekreasyon çeşidi ortaya çıkmaktadır. İnsanların her biri için ayrı ayrı amaçlar ve isteklerin bulunabileceğı, buna paralel olarak da çok çeşitli rekreatif etkinliklerin olduğı düşünülürse, kesin bir gruptama veya çeşitlendirme yapmanın zorluğı ortaya çıkacaktır. Bu sınırlamalar içerisinde rekreasyonu öncelikle amaçlarına ve çeşitli kriterlere göre iki bölüme ayırarak gruplayabiliriz.¹⁷

2.3.2.1. Amaçlarına Göre

Dinlenme amacıyla yapılan rekreasyon etkinlikleri boş zamanın tamamen dinlenmek, yani beden ve ruh sağığının devam ettirilmesi veya korunması için yapılan etkinliklerle değerdendirilmesidir.

Kültürel amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri boş zamanın, eski sanat ve tarihi eserlerin, müzelerin gezilmesi ve diğerdere kültürel faaliyetlerle değerdendirilmesidir.

Toplumsal amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri toplumsal ilişkiler kurmak ve geliştirmek amacına yönelik boş zaman değerlendirme etkinlikleridir.

Sportif amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri; aktif spor yaparak veya pasif şekliyle seyirci, taraftar, yönetici veya başka bir şekilde boş zaman sportif etkinliklerle değerlendirilmesidir.

Turizm amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri; öncelikle tatil dönemlerinde bulunduğu mekandan, başka mekanlara gezmek, görmek amacıyla görmek suretiyle boş zaman değerlendirmektir.

Sanatsal amaçlı yapılan rekreasyon etkinlikleri, sanatın bir çok dalından biri veya bir kaçı ile uğraşarak boş zamanların değerlendirilmesidir.¹⁷

2.3.2.2. Çeşitli Kriterlere Göre

Yaş faktörlerine göre çeşitli yaş gruplarının kendi özelliklerine göre tercih ettikleri etkinlikler.

Faaliyete katılanların sayısına göre ferdi grupla kitlesel veya aile olarak iştirak rekreatif etkinlikler.

Zamana göre yazın, kışın veya başka bir mevsimde yapılabilen rekreatif etkinlikler. Ayrıca günlük ve hafta sonları ile emeklilik dönemlerini kapsayan uzun boş zamanlarda gerçekleştirilen etkinlikler.

Kullanılan mekâna göre açık veya kapalı alanlarda yapılan etkinlikleri kapsamaktadır. Genel boyutları ile açık havada yapılan tüm rekreasyonel kullanımları içeren bir rekreasyon tipi olarak tanımlayabileceğimiz açık hava rekreasyonunun başta temel fonksiyonları ormanlar, dağlar ve su bölgeleri oluşturmaktadır. Bu kişinin modern şehir

yaşamında kapalı yerdeki ruhsal gerginliğinden kurtulması, rahatlaması ve özgürlüğünü yaşaması için fizyolojik ve ruhsal bir ihtiyacını karşılamaktadır. Kapalı mekan sporları, sinema, tiyatro, toplantı ve diğer benzeri aktiviteler ile radyo dinlemek, TV izlemek, kitap okumak arkadaş ziyaretleri, dinlenmek gibi ev içi eylemler kapalı alan rekreasyonel faaliyetlerini oluşturmaktadır.

Sosyolojik muhtevaya göre lüks, geleneksel ya da belirli halk kesimlerinin desteklenmesiyle katılımın sağlandığı rekreasyon etkinlikleri.¹⁷

2.3.3. Rekreasyon Çeşitleri

Rekreasyon programlarının her kesimden insanın ihtiyaç ve ilgi alanlarını kapsayarak, kişilerin rahatlıkla uygulayabileceği ve hünelerlerini gösterebileceği alanları içermeleri gerekmektedir. Bu anlayışla rekreasyon etkinlik alanlarını şu şekilde detaylandırarak da gruplayabiliriz.¹⁷

- * Müzik faaliyetleri (Enstrümanlı, orkestralı, solo, koro v.b.)
- * Spor faaliyetleri (Takım, ferdi, doğa, mücadele ve zihin sporları)
- * Oyunlar (Her yaş kesimi için eğitsel oyunlar)
- * Dans (Halk oyunları, modern ve ritmik danslar gibi)
- * Sanat ve hünere gerektiren faaliyetler (Plastik, deri, grafik, seramik, metal, fotoğraf, resim, ahşap gibi.)
- * Mekan dışı faaliyetler (Kamp kurmak, piknik yapmak, çevrecilik yapmak gibi)
- * İlimi ve kültürel faaliyetler (Edebiyat çalışmaları, tiyatro, bilimsel tartışma toplantıları gibi).¹⁷

2.3.4. Rekreatyonel Endüstrinin Bölümleri

Bugünün rekreatyonel endüstrisi kişilere oldukça zengin parçalardan oluşan olanaklar sunmaktadır. Bu olanaklar sayesinde kendilerine uyan ihtiyaçları çeşitli yollarla bulma şansına sahiptirler. Endüstri küçük küçük parçalardan oluşmuş kadar çeşitlidir.

2.3.4.1. Topluluk Odaklı Rekreatyon

Topluluk odaklı rekreatyon terimi, belirli bir standartta genel ilginin katılımcılar tarafından uygulanması anlamını vurgular. Genel servisler olarak, parklar, rekreatyon bölüm faaliyetleri örneğın, gençlik kulüpleri gibi. Hatta bazı ajanslar daha çok özel olarak çocuk ve gençlik kulüpleri gibi olanaklar tanirlar.

Parklar ve rekreatyonel bölümler kişilere bazen ücretli bazen de ücretsiz aktivite yapma şansı sunmaktadırlar. Ancak son dönemlerde ücretsiz sunulan bu aktivitelerin olamadığı dikkat çekmektedir. Sponsorluk almak ön plana çıkmıştır. Sonuçta; rekreatyon yöneticileri artan bir yaratıcılıkla özel sponsor bulma yolunda çalışmaktadırlar ki, kişilere sunulan aktivitelerin çok düşük rakamlara yapılabilmesi için.⁴⁸

2.3.4.2. Halk Rekreatyonu

Halk rekreatyonu genel olarak yerel ve federal ajansları kapsamaktadır. Rekreatyonel faaliyetler halk arasında bölge orman ve parklar bölümleri tarafından değerlendirilir. Parkların ve ormanların ziyaret edilmesi rakamsal olarak değerlendirilmektedir. Bölge ormanlarını çokluğu ziyaretlerin sıklığı ile doğru orantılı olarak değerlendirilmiştir. Bunların yanı sıra bu park ve ormanlarda çalışan 30,000 devamlı işçi ve geçici 15,000 işçi bulunmaktadır ki bunların çoğu farklı işlerde de çalışmaktadır.⁴⁸

2.3.4.3. Askeri Rekreasyon

U.S Askeri bölümü orduları için oldukça gelişmiş bir rekreatif faaliyetlere sahiptir. Asıl amaç, askeri personelin fit ve savaşa hazır bir durumda olabilmesidir. Tüm aktiviteler moral motivasyonun artırılması yönünde kuvvetlendirilir. Dağcılık, denizcilik, rekreasyon merkezleri, fitness merkezleri, gençlik kulüpleri, golf kulüpleri ve bowling aktivitelerden bazılarıdır.1948 yılından bu yana da askeri aktiviteler olimpik aktivitelere katılmak amaçlı da değerlendirilmektedir.⁴⁸

2.3.4.4. Açık Hava Rekreasyonu

Açık hava rekreasyonu doğada olmayı seven insanları cezbeden bir aktivite türüdür ve toplumda endüstrinin oldukça bir parçasını oluşturarak tutku halini almaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda da görülmüştür ki; açık hava aktiviteleri gün geçtikçe artan bir endüstriye sahiptir. Oldukça çeşitli ve mix profillere sahip olan açık hava endüstrisi; kayak, snowboard, rafting, kanoculuk, golf, yaz kampları, kampçılık gibi alanları kapsarken daha bir çok şekilde yapılabilmektedir.⁴⁸

2.3.4.5. Üniversite Açık Hava Programları

Üniversite açık hava programları ve kulüpleri öğrencilere katılabilecekleri mükemmel seçenekler sunmaktadırlar ki bu şekilde eğitsel anlamda ve liderlik yeteneklerinin gelişiminde katkıda bulunabilecekleri çalışma programlarına da sahip olacaklardır. İlerideki iş yaşantıları ve deneyimleri açısından mükemmel bir olanak olan bu aktiviteler rekreasyonel endüstride bir network yaratılması için bir başlangıçtır. U.S de en popüler olan aktiviteler; rafting, tırmanma kursları, kanoculuk, dağcılık ve kayaktır.⁴⁸

2.3.4.6. Tedavi Edici Rekreasyon

Tedavi edici rekreasyon alanı rekreatif faaliyetleri kişilerin fiziksel, duygusal ve mental sağlıklarını yükseltmek için kullanılmaktadır. Bu aktiviteler bazen tedavi ve iyileştirme programları dâhilinde hastanelerde, fiziksel aktivitelerde ve ev bakımlarında uygulanabilmektedir. Bunların yanı sıra parklarda, rekreasyon bölümlerinde, bağımsız halk merkezlerinde, okullarda, özel rekreatif organizasyonlarda ve sosyal servis ajanslarında uygulanabilirler.

Tedavi edici rekreasyon faaliyetlerinde görev alacak kişilerin, rekreasyon deneyimleri, sosyal destek uzmanlıkları ve halk destekçileri olmaları gibi özellikler aranmaktadır. En önemlisi de bu kişilerin çok özel yeteneklere ve deneyimlere sahip olması gerektiğidir.⁴⁸

2.4. Rekreasyon İhtiyacı

Çalışma yaşamı, günlük koşuşturmalar ve teknolojik imkânların ortaya çıkardığı hareketsizliğin neden olduğu tekrarlanabilen ve yoğunluğu yüksek stresörlerin etkisinin azaltılması, çalışma dışında kişinin öncelikle kendisine ayırabileceği özgür ve seçici olarak kullanabileceği bir boş zamanın olmasına bağlıdır. Sonrasında ise, boş zamanın eğitim, kültür, alışkanlıklar, imkânlar ve kişilik gibi kendisine özgü bir takım değer ölçüleri çerçevesinde seçebileceği etkinliklerle değerlendirebilmesi önem kazanır.⁴⁹ Günümüz rekreasyonel endüstrisi kişilere oldukça zengin olanaklar sunmaktadır. Bu olanaklar sayesinde insanlar, ihtiyaçlarına göre kendilerine uyan faaliyetleri çeşitli yollarla bulma şansına sahiptirler.⁴⁸

Modern hayat içinde oldukça yoğun bir iş temposuna sahip bireylerin yaşama daha sıkı bağlanmaları ve yaşamdan zevk almaları için kültür sanat ve sportif faaliyetlere ihtiyaç duymaları insanların

yaradılışlarından gelen bir özelliktir. Bireylerin ruhsal ve fiziksel sağlıklarını korumaları rekreasyona duyulan ihtiyacın bir yansımasıdır.

2.4.1. Rekreasyona Duyulan İhtiyaç Nedenleri

19.yüzyılda gerçekleşen endüstrileşme süreci, insan yaşamında yeni gelişmelere zemin hazırlamıştır. Aşırı şehirleşme, nüfus artışı, yoğun çalışma ve yaşam şartları, çevre kirliliği vb. faktörlerden kaynaklanan streslerden kurtulma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç rekreatif etkenlere olan talebi artırmıştır.²³

Rekreasyona duyulan ihtiyaç rekreasyon faaliyetlerinin kişisel ve toplumsal olarak sağladığı yarardan ileri gelmektedir. Rekreasyon faaliyetleri birçok ülkede büyük reklâm kampanyaları ile çok ilerleme kaydetmiştir. Fiziksel, psikolojik ve sosyal yararlar rekreasyona duyulan ihtiyacın potansiyelini artırmıştır. Rekreasyon faaliyetleri sosyal konumlarla paralel olarak değişik ihtiyaç düzeyleri gösterir.⁵⁰

2.4.1.1. Kişisel Yönden

Kişisel yönden rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri:

- * Fiziki sağlık gelişimi yaratır.
- * Ruh sağlığı kazandırır.
- * İnsanı sosyalleştirir.
- * Kişisel beceri ve yeteneğin gelişmesini sağlar.
- * Yaratıcı gücü geliştirir.
- * Çalışma başarısı ve iş verimini artırır.

* Ekonomik hareketi geliştirir.

* İnsanı mutlu eder.⁵¹

2.4.1.2. Toplumsal Yönden

Toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlar: Rekreasyon faaliyetleri gruplar arasındaki bu çatışmanın azaltılmasında önemli rol oynamaktadır. Rekreatif aktivitelerde sosyal ekonomik veya eğitim farklılıkları ortadan kalkar ya da önemsizleşir. Bütün rekreasyon faaliyetlerinde bir işçi bir fabrikatör bir öğrenci veya bir tamirci ayrı görüşlere sahip kişiler bir araya gelebilmekte aynı saflarda ve şartlarda etkinliklerde bulunabilmektedirler.¹⁷

Demokratik toplumun yaratılmasına imkân sağlar: İnsanların birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde ve toplumsal kurallara uyulmasında rekreatif faaliyetler önemli rol oynar. Rekreasyon aktivitelerine katılan bir insanın rutin hayatın terk edilmesi anlamına gelen kaçış ve beklentilerini ifade eden yöneliş anlayışı paralelindeki temel motifler üzerinde gruplaştırılabilen ihtiyaçlara cevap aradığını söyleyebiliriz.¹⁷

2.5. Rekreasyon ve Verimlilik

Serbest zamanların, insanın kendi istediği ve seçtiği çeşitli rekreatif faaliyetlerle dolu olması onun iş verimliliği ve performansının yükselmesi kadar dengeli bir ruh sağlığına sahip olup mutlu bir insan olması bakımından büyük önem taşımaktadır.⁵²

Toplumlar geleneksel toplum yapısından, çağdaş toplumlara doğru değişiklik gösteren sosyal fenomenlerdir. Özellikle ikinci dünya savaşından sonra insanlar, artık verimli ve akıllı çalışmayı toplumsal

yaşantıda bir kültür kalıbı haline getirmiştir. Böylece insanların verimli çalışmakla kişiliklerini geliştirebilecekleri, toplumun çalışmakla kalkınabileceği, bireysel ve toplumsal refahın çalışmayla gerçekleşeceği anlayışı yaygın ve etkindir. Ancak daha sonraki yıllarda insanların sadece verimli ve çok çalışması ona kişisel huzur ve rahatlık vermede yeterli olmadığı hatta bazı kişisel ve toplumsal davranış bozukluklarına sebep olduğu tespit edilmiştir. bu nedenle her geçen gün değişen toplumsal yapı serbest zaman süresini arttırmış ve verimlilikte insan sağlığını ön plana çıkarma gayreti içerisine girmiştir.⁵³

Bireylerin boş zamanlarında yaptıkları rekreasyon faaliyetleri kişisel ve toplumsal gelişmeye büyük katkı sağlamaktadır. Kişisel yönden; fiziki sağlık gelişiminin yaratılması, ruh sağlığının kazandırılması, insanı sosyalleştirmesi, yaratıcılık, kişisel beceri ve yeteneğinin geliştirilmesi, çalışma başarısı ve iş verimine katkıyı sağlamaktadır. İnsanların rekreasyon faaliyetleriyle verimi etkileyecek olumsuz duyguların giderilmesinde, fiziki sağlığın gelişmesi, yeni arkadaşlıklar edinilmesi, yeni bilgiler öğrenilmesi, günlük monotonluğun giderilmesi, kendine güven hissinin artması, ruhsal sağlığın gelişmesi, zeka gelişimine katkı sağlanması ve liderlik vasıflarının kazanılması gibi faydalar söz konusudur.⁵⁴

Rekreasyonun, çalışmaya olan paralelliği ya da ilişkisi, rekreasyon faaliyetlerinin fiziksel ve zihinsel alanlarda çalışanlar üzerinde olumlu etki yaratarak, kişinin çalışma verimini arttırması noktasında yoğunlaşmaktadır.⁵⁵

2.6. Rekreasyon ve Gençlik

Genç ve gençlik kavramları üzerinde evrensel olarak kabul edilmiş bir tanım henüz yapılamamıştır. Bununla birlikte gençlik dönemi için, biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocuklukta erişkinliğe geçiş dönemidir denebilir. Genç, toplumda saygınlık kazanmaya ve statü sahibi olmaya ihtiyaç duyar. Toplumsal uyum, geniş ölçüde bu ihtiyacın karşılanmasına bağlı olmaktadır.³²

Bugün dünya ülkelerinin büyük bir özenle üzerinde durup ele aldıkları alanlardan biri de gençlik konusudur. Çünkü milletler geleceğine güvence altına alınmasına tek yolunun gençliğin problemlerine ve ihtiyaçlarına eğilerek, onların yapıcı, yaratıcı, yetenekli bir nesil olarak yetiştirilmesi olduğunda birleşmiş durumdadır.⁵⁶

Kültürel yapı açısından gençlik, içinde çok fazla alt kategorileri barındıran bir sosyal kategoridir. Gençler içinde yaşadıkları fiziki çevre özelliklerine, eğitime, üretime, üretime katılıp katılmayışlarına, ailelerin sosyo-kültüre ve sosyo-ekonomik yapılarına göre farklı alt-kültür donanımlarına sahiptir ⁵⁵. Gençlik kesimini, sınıflandırılması, altıncı beş yıllık kalkınma planı ihtisas komisyonu raporuna göre aşağıdaki şekilde yapılmıştır;

1.Öğrenci gençlik

a.Orta öğrenim,b.Yüksek öğrenim gençliği

2.Okul dışı gençlik

a.Çalışan gençlik, b.Kırsal alan gençliği, c.İşsiz gençlik

d.Asker gençliği, e.Gecekondu gençliği

3.Özel durumlu gençlik

a.Bedensel ve zihinsel engelli gençlik, b.Hükümlü ve tutuklu gençlik

4.Yurt dışındaki gençlik.⁵⁷

Gençlik için hangi yaş grubu ve sınıflama ele alınırsa alınsın, toplum yapısına kişilik özelliklerine göre bazı ufak farklılıklar görülmekle birlikte, gençliğin ve dönemin evrensel ortaklık gösteren bazı özellikler vardır.⁵⁸ Teknik ve endüstriyel gelişmenin beraberinde getirdiği serbest zamanları olumlu değerlendirmeyen, öğrenim, çalışma, serbest uğraşı ve dinlenme arasında bir denge kuramayan gençliğin kalayca içine düştüğü fizyolojik ve psikolojik dengesizlikler sosyal ve psikolojik sorunlar tüm dünyada huzur kaçıracı boyutlara ulaşmış durumdadır. Özellikle gençlik, kendilerine özgü olan, ruhsal ve zihinsel durumları nedeniyle bu ortamdan en hassas biçimde etkilenen kitleyi oluşturmaktadır. Açıkça söylemek gerekirse toplumumuzun tüm kesimlerinde bu denge hiçbir zaman kurulmuş değildir.^{59,60}

Yaşlanma ile bağlantılı olarak birey, aktif serbest zaman uğraşlarında daha düşük düzeyde katılım gösterirken serbest zaman değerlendirme modellerini seçiminde de, bireyin yaş basamaklarına göre farklılık dikkati çekmektedir. Örneğin; sportif etkinlikler çoğunlukla 12–18 yaş diliminde gerçekleştirilirken, 18–24 yaşları arasında daha çok sosyal ve kültürel içerikli aktivitelerle ilgilenildiği yani yaş ile rekreatif etkinliklere aktif katılma ve spor yapma arasında ters bir ilişki olduğu; buna karşı spora “izleyici olarak” ilgilenme arasında doğru bir ilişki olduğu ifade edilmektedir.⁴⁰ Bireyin özellikle 29 yaşın altındaki yıllarda etkinliklere daha yüksek katılım göstermesi, genellikle henüz evlenmemiş olması, çocuğunun bulunmayışına ve hepsinden önemlisi, yaş olarak enerjisinin en yüksek olduğu gençlik dönemini yaşamakta oluşunu bağlanabilir.⁶¹

Son yıllarda tüm ülkelerde gençliğin bunalımları ve bu nedenle çeşitli zararlı etkinliklere girişmeleri, onların rekreasyon eğitimine daha fazla önem verilmesine de yol açmıştır.⁶² Türkiye’de çeşitli sıkıntı, buhran ve problemler yaşayan gençlerin önemli bir bölümü serbest zamanlarında kendilerini meşgul edip eğlendirecek bir rekreasyon alışkanlığından yoksundurlar.⁶³ Başta devlet olmak üzere, aile ve toplum olarak ülkemizde gençlere serbest zaman değerlendirmek için olanaklar tanınmamış ve serbest zaman değerlendirme alışkanlığı verilmemiştir.⁶⁰

İnsanın kendine güven duyması çok önemlidir. O nedenle özellikle ergenlik döneminde kendine güven duygusuna sahip olmayan kişiler gereken yardım, anlayış ve desteği görmezse aşağılık kompleksi hissedecek hayatı boyunca bu sorunla yaşamak durumunda kalabilecektir. Gençlerde güven duygusu vermenin yollarından bir tanesi de “meşgale terapisi uygulamak” dır. Yani gençler serbest zamanlarını kendileri, aileleri ve çevreleri için faydalı bir şeyler yaparak değerlendirmelidir ki kendilerine güven duygusunu hissetsinler.⁶⁴

Gençlere ulaşabilmenin en kolay yolu olan spor sayesinde gençlere enerjilerine, onların sağlığına katkıda bulunabilecek şekilde kullanma olanağı yaratırken, kendine güven, cesaret, macera ve arkadaşlık duygularını tatmin edebileceği bir ortam sağlanmış olur.⁶⁵

Ülkemizde gençlerin serbest zaman değerlendirme faaliyetleri daha çok pasif faaliyetleridir. Yani televizyon izlemek, radyo dinlemek, sinemaya gitmek, arkadaşlarıyla amaçsız dolaşmak, kahveye gitmek. Büyük kentlerde olduğu gibi kırsal kesimdeki gençlerde aynı durumdadır. Oysaki gençlerimizin spor yapmak, kitap okumak, araştırma yapmak, halk oyunlarına katılmak, yabancı dil öğrenmek, bir müzik aleti çalmak, resim yapmak gibi serbest zaman etkinliklerine yeterince katılmadıkları gözlenmektedir.⁵⁷ Bunların sebeplerini üç başlık altında toplamak mümkündür;

- 1.Ekonomik yetersizlik
- 2.Organize olamamak
- 3.Serbest zaman eğitimi yokluğu.⁶⁶

Cinsiyet, gençlerin serbest zaman faaliyetleri etkileyen bir faktör durumundadır. Toplumun kız ve erkeklere yüklediği roller geleneksel toplumlarda çok keskin çizgilerle çizilmiş, örf ve adetlerle sınırlandırılmıştır. Kadınlar ev işleri, aile ile ilgili işlerden dolayı erkeklere göre daha kısıtlı durumdadırlar. Oysa modern kentsel ortamlarda cinsiyet farklılığın hızla değişen toplumsal yapı içerisinde bireyin tutum ve davranışları daha az yansıdığı dikkati çekmektedir. Tercih edilen serbest zaman etkinliklerine bakıldığında erkeklerin daha çok kitle iletişim araçlarına zaman ayırırken fizik katılım gerektiren açık alan etkinliklerine de katıldıkları gözlenmektedir. Kızlar ise daha ev merkezli aktiviteler ya da örgüt, tesis gerektiren spor dallarını tercih etmektedirler. Gerekli ortamı bulamaması durumunda ise o spor dalı ile ilgilenmekten vazgeçmektedirler. Okullaşma düzeyinin artması ile karşı cinsten arkadaşlar ile birlikte zamanı değerlendirme eylemi de artmaktadır.⁶⁷

Boş zamanların gençlik döneminde olumlu değerlendirilmesi, gerek bireyde olumlu tutum ve davranışların kalıcı olmasına yol açarken, gerekse bireyi bedensel, psikolojik ve toplumsal açıdan rahatlatıp çalışma başarısını ve iş verimini artırırken bilgi, beceri ve yeteneklerinin gelişmesine de yardımcı olmaktadır.

2.7. Rekreasyon ve Eğitim

Serbest zamanları değerlendirme bilinci konusu, gelişmiş ve gelişmekte olan toplumların ortak sorunu durumundadır. Çünkü bu ülkelerde insanların serbest zamanları artmakta ancak bu konudaki

bilinçleri çoğu zaman yeterli olmamaktadır. Bu sebepten dolayı, tek tek kişilerin hayattan zevk almalarını, verim ve bilgi düzeylerinin artmasını ve dolayısıyla toplumların kalkınmasını sağlayacak etkinliklere ayrılabilir olan serbest zamanlar, akıllıca kullanılamayıp harcanabilmektedir. Bu aşamada rekreasyon eğitimi önem kazanmaktadır.

Serbest zamanların olumlu ve etkin bir biçimde nasıl değerlendirilebileceğini öğrenmemiş, bunun eğitimini alamamış ve sosyal hayatın çeşitli kurumlarında bu konuda yeterli kültürü elde edememiş insanlardan oluşan toplumlarda uygulanan rekreasyon etkinlikleri daha çok pasif bir görünümündedir. Bunun en belirgin örneklerinden birisini Türkiye oluşturmaktadır.¹⁷ Ülkemizde çeşitli kuşakların, serbest zamanlarını değerlendirme yönünde bir eğitim almamaları, serbest zamanlarını edilgen ve yararsız bir biçimde geçirmelerine sebep olacaktır.¹³ Oysa zamanı değerlendirmek, kendisini ve çevresini geliştirme, üretme ve kişileri mutlu etmek adına önemlidir. Bu nedenle kişilere, yaşamlarının kalitesini artırmaya yönelik serbest zaman etkinliklerinin öğretilmesi, sunulması ve katılımlarının cesaretlendirilmesi gerekmektedir.⁶⁸

Bu konu VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda "Serbest zamanların değerlendirilmesinde eğitim ve organizasyon faaliyetlerini yürütecek nitelikli insan gücü yetiştirilecektir."⁶⁹ Şeklinde yer alsa da, serbest zaman eğitimi politikamızda eksikliği görülen, şimdiye kadar ciddi biçimde ele alınmayan ve uygulanmayan, çocuk, genç, yetişkin gibi çeşitli yaş gruplarının gereksinimi olan bir sorun durumundadır.¹³

Fache ve Marciszewska, yaptıkları çalışmada serbest zaman eğitiminin amaçlarını şu şekilde belirlemiştir;

- 1.Serbest zaman bilincini ve becerisini geliştirmek
- 2.Kişilerin serbest zaman dağarcıklarını genişletmek

3.Serbest zaman etkinliklerinin çeşitlerinden
haberdar olunmasını sağlamak

4.Sosyal becerileri geliştirmek ve sosyal iletişimi sağlamak

5.Zaman planlama yeterliliği ve sorumluluğunu artırmak

6.Toplumda bir serbest zaman akışkanlığı oluşturmak

Rekreasyon eğitimi farklı isimlerle de anlatılsa kişinin serbest zamanlarının akıllı bir biçimde değerlendirilmesi eğitimidir. Kişinin serbest zamanlarında doğru tercihler yapmasını ve kendini geliştirmesini sağlayacak olan rekreasyon, programlı olarak yürütülecek bir eğitim ve bu eğitimin doğru verilmesi ile mümkündür. Serbest zamanların değerlendirilmesinin planlanması ve bunun da çocuğa, gence sistemli bir eğitim ile öğretilmesi gerekir. Bu eğitim kişiye, zamanla serbest zamanı değerlendirme kültürü kazandıracaktır.⁷⁰

2.8. Rekreasyon ve Okul

Okul bir toplumda eğitimin pazarlığı ve eğitim hizmetinin üretildiği yerdir.⁷¹ Okul sadece fiziki yapısı ile bir taş yığını değil içindeki canlı unsurları ile (öğrenci, öğretmen, idareci, personel vs...) bir kültür atmosferi, sosyal yaşantının hacmi küçük bir modeldir.⁷² Bir taraftan öğrencilerini, personelini, programlarını ve uygulamalarını rekreasyon kurallarına göre ayarlamak sorumluluğunu taşımaktadır.¹⁷

İlk dönemlerde, okullarda sadece öğretmen öğrenci ilişkisi varken ve öğrenciler sadece bir üst öğretime veya sınavlara hazırlama aracı durumunda iken okulların fonksiyonları, zaman içerisinde büyük değişikliklere uğramıştır.¹⁷ İnsan sadece beyinden ibaret değildir ve beyni kadar eğitilmeye gereksinimi olan bir vücudu ve ruhsal durumu vardır. Bunu sağlamanın yolunun beden eğitimi ve spor olduğu anlaşıldıktan

sonradır ki, bütün ileri, uygar ülkelerden bu uğurda hiçbir fedakarlıktan kaçınılmamıştır.⁶⁵ Günümüzde bu değişme süreci devam etmektedir ve okullar öğrenciler sadece üst öğretime hazırlayıcı olmakla kalmayıp aynı zamanda onlara modern bir toplum vatandaşları olarak kendi kapasite ve yeteneklerini en uygun şekilde değerlendirme imkanı verme amacını gütmektedir. Okulların değişen fonksiyon süreci içerisinde, rekreasyon eğitimi önemli yer tutmaktadır. Toplumun gelişmesine ve isteklerine paralel, okulun üstlendiği fonksiyonlarda değişimler yaşanmaktadır. Günümüzde rekreasyona olan ilgi, onun eğitim potansiyelinde; fiziki ve ruhsal sağlığa, katkısının gücünde toplanmaktadır. Bu güç okulların rekreasyon eğitimine ağırlıklı olarak yönelmeleri gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Okullar öğrencilere bunu; serbest zamanı olumlu ve etkin bir biçimde kullanabilmek ve rekreatif etkinliklerin, genel eğitimi desteklemesi ve bu amaçla kullanılması şeklinde vermek durumundadırlar.¹⁷

Serbest zaman aktiviteleri eğitim kurumlarının içerisinde yalnızca bir eğlence amacı ile bulunmamalıdır. Çünkü rekreasyon etkinlikleri aynı zamanda yaşam kalitesini ve yaşam boyu başarıyı etkileyen önemli ve güçlü birer eğitim materyalleridir.⁷³ Bütün çocukların, en üst düzeyde sağlıklı olma, zihinsel ve bedensel gelişim için özgür bir ilköğretim eğitimi alma ve serbest zamanı, dinlenme ve oyun oynama hakkı vardır. Bu sebepten dolayı eğitim ortamında beden eğitimi ve sporun bütün uluslarca dikkate alınması gerekmektedir.⁷⁴

Okul içi ve okul dışı aktiviteler fiziksel, sosyal ve duygusal sağlığın gelişmesini sağlayan fiziksel aktivitelerde kişilerin becerilerini geliştirir, sportmenlik, centilmenlik, grup üyeliği ve sosyal statü almayı sağlar. Bu rekreasyon programları kişilerin bir çok spor branşına ilgi duymasını sağlayarak serbest zamanlarını mutlu geçirmesine yardımcı olmaktadır.⁷⁵

Tezcan, genel olarak okulların serbest zaman eğitimdeki işlevlerini şu şekilde özetlemektedir;

1.Bireylerin değerlerinin artırılması ve onun hayatında mutluluğu elde etmesi yönünde ona yardımcı olmak.

2.Bireylerin serbest zaman ilgilerini uyandırmak ve onu sevklandırmak, bu konuda tutum ve değer geliştirmek.

3.Serbest zaman becerilerini öğretmek; Okul serbest zaman kullanmakta ihtiyaç duyulan tüm becerileri vermek için ideal bir ortamdır. Oyunlar, koşular, spor dalları gibi bazı beceriler, vücut gelişimini, hareketliliği ve motor koordinasyonu sağlamaya yardım eder.

4.Serbest zaman değerlendirme imkan ve hizmetini sağlamak

5.Fiziksel kaynakları serbest zamanların değerlendirilmesi için geliştirmek ve yararlanmak

6.Diğer toplulukların kurumları ile sorumluluklar, ilgiler ve kaynaklar yönünden işbirliği yapmak.¹³

Ülkelerin geleceklerini teminat altına alan en önemli konu eğitim konusudur. Planlı programlı ve çağdaş bir eğitim ülkemizin en önemli problemidir.⁶⁷ Ülkemizde, okullarda bilinçli ve ayrı bir serbest zaman eğitime önem verildiğinden söz edilememektedir. Oysaki eğitimin genel amaçları arasında, öğrencilerin serbest zamanlarını iyi bir biçimde değerlendirmesi için okullara sorumluluklar yüklenmiştir. Fakat gerekli müfredat verilmediği için uygulamada bu amaç gerçekleşmemiştir.⁶⁷ Türkiye’de eğitimde yaşanan bu problem rekreasyon eğitime de yansımaktadır. Türkiye’de direk olarak rekreasyon eğitimi adı altında ve bu amaçlara yönelik olmasa da, birtakım uygulamalara rastlanmaktadır. Bu uygulamalar;

- 1.Resmi müfredata alınan rekreatif amaçlı dersler,
- 2.Eğitsel kollar,
- 3.Ders dışı etkinlikler şeklindedir.

Resmi müfredatta yer alan beden eğitimi, resim, müzik gibi rekreatif içerikli derslerin uygulanmasına verilen sürenin çok yetersiz olduğu görülmektedir. Üstelik bu kısıtlı süre, eğitimciler tarafından gerçek amaçlarına uygun olarak değerlendirilmektedir.⁷⁶ Özellikle ilkokullarda beden eğitimi derslerinin bir büyük çoğunluğu temel sportif eğitimden yoksun sınıf öğretmenleri tarafından verilmekte⁶⁵ yada öğrenciler ders saatlerinde ya tamamen serbest bırakılmakta ya da velilerin de desteğiyle eğitimciler tarafından bu ders saatleri, daha önemli görülen diğer dersler için kullanılmaktadır.⁷⁶

Okulların rekreasyon eğitimine yönelik bir diğer uygulaması da ders dışı etkinliklerdir. Ders dışı etkinlikler modern eğitim ortamlarında, ikinci eğitim veya paralel eğitim olarak adlandırılarak, genel eğitim ayrılmaz bir parçası olarak tanımlanmaktadır.¹⁷ Ders dışı etkinlikler, sınıf çalışmalarına ek olarak ancak bütünüyle okul zamanı dışında, öğrencilerin tamamen kendi isteğiyle, okulun rehberlik ve denetimi altında katıldıkları etkinliklerdir.⁷⁷ Yapılan araştırmalara ders dışı etkinliklerle öğrencilerin öncelikle kahvehane gibi yerlere gitmelerini engellendiği görüşünü yaygın olduğunu göstermektedir. Ayrıca ders dışı etkinliklere katılmama ya da çok az katılmanın olduğu durumlarda öğrenciler arasında geçimsizlik ve uyum sorunlarının arttığı belirtilmektedir. Okul yöneticileri ile yapılan bir çalışma sonucunda ders dışı etkinliklere yarışmacı olarak veya yarışmacı olmadan katılan öğrencilerin akademik başarılarının olumlu ya da olumsuz etkilenmesi konusunda yöneticiler fazla bir fark gözetmediklerini belirtmekte ve "kısmen olumlu etkilenmektedirler" ifadesi ağırlıklı olarak kullanılmaktadır.¹⁷

Okullarda öğretilen dersler, her ne kadar öğrenciye birçok bilgi, beceri ve alışkanlık sağlıyorsa da bunlar öğrencinin kişiliğinin oluşumu için tam olarak yeterli değildir. Ders dışı etkinliklerle öğrencilerin sadece ders kitaplarına giren bilgilerle yaşama atılmalarını önleyecek, girişim yeteneklerini arttıracak, görüşlerini özgürce ortaya koyabilecek beceriler elde etmeleri, topluluk bilinçlerinin, sorumluluk duygularını ve liderlik yeteneklerini gelişmesi açısından önem taşımaktadır.⁷⁸ Yani ders dışı etkinliklerin amacı; bireyin tam potansiyelini kullanabileceği eğitim bir ortamı içerisinde, sadece “kitap kurdu” olarak mutlu olamayacağı ve gerçek hayata ayak uyduramayacağı düşüncesiyle çok yönlü yetiştirilmesine katkıda bulunmak olmalıdır.⁷⁹ Toplumun tüm bireylerinin okul içi ve okul dışı beden eğitimi ve sporu ile rekreasyon etkinliklerine katılmaları sağlanarak, sağlıklı, güçlü, kişilikli, özgür ve bilimsel düşünme yeteneğine sahip olmaları gerçekleştirilebilecektir.³² Bunun için okul dışında onları bira arada tutacak; ortama, lidere ve arkadaş gruplarına gereksinim vardır. Ancak bazı büyük kentlerdeki okullarda uygulanan kol faaliyetleri ve sosyal faaliyetler dışında gençliğin okul dışında bu gereksinimini karşılayacak bir örgütlenme yoktur.⁶⁰ Okullardaki eğitim sistemindeki aktivite yetersizliği öğrencilerin fiziksel olarak aktif kalmalarına engel olan sebepler arasındadır.⁶⁷ Okullarımızda öğrencilere çoğunlukla bilgi aktarılmaktadır.¹³ İlk ve orta öğretim yönetmeliklerinde, rekreatif amaçlara da yönelik olarak kurulan eğitsel kolların da etkin bir biçimde uygulanmadığı görülmektedir. Eğer bu uygulama hafta da 1 saatlik eğitsel kol dersinin dışına çıkarak, gerçek anlama ulaşıyorsa, bu tamamen öğretmenlerin becerikliliğine, liderlik vasfı taşımasına ve şahsi gayretlerine bağlıdır.⁷⁶ Ayrıca okullarda uygulanacak olan rekreatif etkinlikler sadece öğrencilere fayda sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda okul öğretmenlerinin işbirliği içinde çalışmasına sebep olarak öğretmenler arası iletişime ve okulun atmosferine katkı sağlayacaktır.⁷⁷

3. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile bunların güvenilirliği ve geçerliliği, verilerin toplanması için izlenen yol ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Buna göre, bu araştırmada çeşitli değişkenler açısından ortaöğretim öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, 2007–2008 Eğitim öğretim yılında Ankara merkez ilçelerindeki devlet okullarında öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri oluşturmuştur. Evrenin tümünü örneklem olarak almak, araştırma koşulları açısından olanaksız olduğundan “Basit Tesadüf Örneklem” yöntemi ile örneklem oluşturulmuştur. Buna göre araştırmanın örneklemine 31 ortaöğretim kurumunda okuyan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 740’ı kız, 827’si erkek olmak üzere toplam 1567 öğrenci oluşturmuştur.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Konu ile ilgili literatür taranarak elde edilen bilgiler doğrultusunda taslak bir anket oluşturulmuştur. Taslak anket uzman

görüşlerine sunularak içerik, uygulama ve yapı geçerliliği açısından incelenmesi istenmiştir. Böylece geçerliliğe ilişkin çalışmalar sonucu uzman görüşlerine dayalı olarak 43 sorudan oluşan bir anket oluşturulmuştur. Daha sonra Yenimahalle Atatürk Anadolu lisesi öğrencileri (n=124) üzerinde yapılan güvenirlik çalışmasında anketin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ,88 bulunmuştur. Bu noktada anketin güvenirlik değerinin yüksek olduğu dolayısı ile orta öğretim öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimlerini belirlemede veri toplama aracı olarak kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır.

3.4. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Anketlerin uygulanması aşamasında öncelikle Ankara Valiliği ve Milli eğitim müdürlüğüyle ilgili yazışmalar yapılarak gerekli yasal izinler alınmıştır. Anket uygulaması bizzat araştırmacı tarafından yapılmış ve bu uygulama esnasında katılımcılara araştırmanın konusu hakkında bilgi verilerek anketin doldurulmasında dikkat edilmesi gereken kurallar anlatılmıştır. Anket uygulaması ortalama otuz beş dakika sürmüştür. Anket uygulaması 2007 yılı ekim, kasım ve aralık aylarında gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın amacı çerçevesinde elde edilen verilerin analizinde öncelikle katılımcıların sosyo demografik özelliklerine ilişkin veriler, frekans (f) ve yüzde (%) hesaplanarak çözümlenmiştir.

Katılımcıların sosyo demografik özellikleri ile rekreatif alışkanlıklarına ilişkin görüşler çapraz tablo haline getirilerek farklılıklarına ilişkin veriler .05 manidarlık düzeyinde ki-kare (χ^2) anlamlılık testi ile belirlenmiştir.

4.BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın konusu, amacı ve yöntemi çerçevesinde elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
Kız	740	47.2
Erkek	827	52.8
Toplam	1567	100

Tablo 1. incelendiğinde, katılımcıların %52,8'inin “erkek”, %47,2'sinin ise “kız” olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
14	36	2.9
15	584	37.2
16	538	34.3
17	318	8.8
18	57	3.6
19	34	2.1
Toplam	1567	100

Tablo 2. incelendiğinde, katılımcıların %2,9'u “14”, %37,2'si “15”, %34,3'ü “16”, % 8,8'i “17”, %3,6'sı “18” ve %2,1'inin ise “19” yaşlarında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Öğrenim Gördüğü Okul Türüne Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
Düz Lise	551	35.4
Anadolu Lisesi	517	32.4
Meslek Lisesi	499	31.2
Toplam	1567	100

Tablo 3'deki verilere göre, öğrencilerin %35,4'ünün "Düz lise", %32,4'ünün "Anadolu Lisesi", %31,2'sinin ise "Meslek Lisesi"nde öğrenim gördükleri tespit edilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Sınıflarına Göre Dağılımı

Değişkenler	f	%
Hazırlık	59	1.9
9.Sınıf	752	56.2
10.Sınıf	582	34.0
11.Sınıf	174	7.9
Toplam	1567	100

Tablo 4'de katılımcıların yarısından fazlasını (%56,2) "9. sınıf", %34'ünün "10. sınıf", %7,9'nun "11. sınıf" ve %1,9'nun ise "hazırlık" sınıfında okudukları tespit edilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Ailelerinin Yaşadıkları Yer Değişkenine Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
Köy	33	2.1
Belde	22	1.4
İlçe	147	9.4
İl	230	14.7
Büyükşehir	1135	72.4
Toplam	1567	100

Tablo 5'e bakıldığında, katılımcıların ailesinin, büyük bir çoğunluğunun (%72,4) "büyük şehir", %14,7'sinin "İl merkezi" ve %1,4'ünün ise "belde" de yaşadıkları görülmektedir

Tablo 6. Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumları Değişkenine Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
İlkokul	535	34.1
Ortaokul	298	19.0
Lise ve dengi	456	28.9
Üniversite/Yüksekokul	230	14.4
Lisansüstü	48	3.6
Toplam	1567	100

Tablo 6 incelendiğinde, katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına ilişkin olarak, %34,1'inin "ilkokul", %28,9'nun "lise ve dengi", %3,6'sının ise "lisansüstü" mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumları Değişkenine Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
İlkokul	320	20.4
Ortaokul	330	21.1
Lise ve dengi	482	31.6
Üniversite/Yüksekokul	356	22.7
Lisansüstü	79	5.0
Toplam	1567	99.2

Tablo 7'ye bakıldığında, katılımcıların babalarının eğitim durumlarına ilişkin olarak, %30,8'inin "lise ve dengi", %22,7'sinin "üniversite/yüksekokul", %5'nin ise "lisansüstü" mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Anne Mesleği Değişkenine Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
Ev Hanımı	1155	73.3
İşçi	38	2.4
Memur	180	11.5
Emekli	94	6.0
İş Kadını	45	2.9
Serbest Meslek	37	2.4
Esnaf	14	1.0
Çiftçi	4	0.5
Toplam	1567	99.2

Tablo 8'deki verilere göre, katılımcıların annelerinin %73,3'ünün "ev hanımı", %11,5'inin "memur" ve %0,5'inin ise "çiftçi" olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Baba Mesleği Değişkenine Göre Dağılımları

Babanın Mesleği	f	%
İşçi	271	19.3
Memur	407	26.0
Emekli	203	13.0
İş Adamı	98	6.3
Çiftçi	25	1.4
Serbest Meslek	414	26.4
Esnaf	130	6.4
İşsiz	19	1.2
Toplam	1567	100

Tablo 9'a bakıldığında, katılımcıların babalarının mesleklerinin %26,4'ünün "serbest meslek" %26,0'ının "memur" ve %1,2'inin ise "işsiz" olduğu görülmektedir

Tablo 10. Katılımcıların Ailelerinin Gelir Durumları Değişkenine Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
Çok Düşük	22	1.4
Düşük	88	6.4
Orta	822	51.5
İyi	579	36.9
Çok İyi	56	3.8
Toplam	1567	100

Tablo 10 incelendiğinde, katılımcıların ailelerinin yarısının (%51,5) "orta" gelir grubunda, %36,9 'unun "iyi" gelir grubunda ve %1,4'ünün ise "çok düşük" gelir grubunda olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Konut Durumu Değişkenine Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
Kira	443	28.3
Lojman	107	6.8
Kendine Ait	1015	64.9
Toplam	1567	100

Tablo 11'deki verilere göre, katılımcıların ikamet ettiği konutların %64,9'unun "kendine ait ", %28,3'nün "kira", %6,8'inin ise "lojman" olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Dershaneye Gidip-Gitmeme Değişkenine Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
Evet	346	22.1
Hayır	1221	77.9
Toplam	1567	99.7

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, öğrencilerin %77,9'unun "dershaneye gitmediği", %22,1'inin ise "dershaneye gittiği" görülmektedir.

Tablo 13. Dershaneye Giden Katılımcıların Arta Kalan Boş Zaman Yeterliliği Değişkenine Göre Dağılımları

Değişkenler	f	%
Evet	148	42.7
Hayır	198	57.3
Toplam	346	100

Tablo 13 incelendiğinde, dershaneye giden öğrencilerin %57,3'ü boş zamanlarını "yeterli" bulurken, %42,7'sinin ise "yeterli bulmadığı" tespit edilmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Harçlıklarını En Çok Nereye Harcadıklarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Cinsiyet ile paranın harcama yeri arasındaki ilişki			
	Cinsiyet	N	%	Toplam
Yiyecek-İçecek	Kız	361	46.6	775
	Erkek	414	53.4	
Kitap-Dergi	Kız	67	59.3	113
	Erkek	46	40.7	
Giyecek	Kız	130	73.0	178
	Erkek	48	27.0	
Sosyal ve kültürel etkinlikler	Kız	48	58.5	82
	Erkek	34	41.5	
Kozmetik Ürünleri	Kız	25	73.5	34
	Erkek	9	26.5	
Sportif Etkinlikler	Kız	16	21.6	74
	Erkek	58	78.4	
Eğlence-Hobiler	Kız	78	34.5	226
	Erkek	148	65.5	
İnternet Kafe	Kız	3	4.5	66
	Erkek	3	5.5	

$\chi^2:150.350$ Sd:7 p: .000< 0.05

Tablo 14'deki verilere göre, araştırmaya katılanların cinsiyetleri ile paralarını harcadıkları yer arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Bununla birlikte öğrencilerin, “giyecek”lere para harcama oranı kızlarda %73,0’iken erkeklerde %27,0, “sportif etkinliklere” kızlarda %21,6’iken erkeklerde %78,4, “kozmetik ürünlere” kızlarda %73,5’iken erkeklerde %26,5, “internet kafe’ye” ise para harcama oranı kızlarda %4,5’iken bu oran erkeklerde %5,5’e ulaştığı tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu bulgulara göre kızların giyeceğe daha çok para harcarken erkeklerin sportif etkinliklere para harcadıkları görülmektedir.

Tablo 15. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Boş Zamanlarını Değerlendirmede Ailelerinden Ne oranda Destek Aldıklarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Cinsiyet ile boş zaman değerlendirmede ailenin desteği arasındaki ilişki			
	Cinsiyet	N	%	Toplam
Oldukça Fazla	Kız	106	49.1	216
	Erkek	110	50.9	
Fazla	Kız	191	50.7	377
	Erkek	186	49.3	
Orta	Kız	249	44.0	566
	Erkek	317	56.0	
Az Düzeyde	Kız	112	49.8	225
	Erkek	113	50.2	
Hiç	Kız	79	44.9	176
	Erkek	97	55.1	

X²: 5.431 Sd:4 P: .246> 0.05

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile boş zamanlarını değerlendirmede ailelerinin ne oranda destek olduğuna ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı %95 güven düzeyinde söylenebilir (P> 0,05).

Tablo 16. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Dışında Herhangi Bir Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinliğine Katılmalarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Cinsiyet ile Okul Dışında Boş Zaman Etkinliğine Katılma Arasındaki İlişki			
	Cinsiyet	N	%	Toplam
Evet	Kız	334	44.4	753
	Erkek	419	55.6	
Hayır	Kız	394	49.9	790
	Erkek	396	50.1	

$\chi^2 = 4.710$ Sd:1 P: .032 < 0.05

Tablo 16'da Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cinsiyetleri ile okul dışında herhangi bir boş zaman etkinliğine katılmalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu ilişki şöyle açıklanabilir erkeklerin kızlara göre daha fazla boş zaman aktivitesine katıldığı söylenebilir. Kızlar erkeklere göre okul dışı etkinliklere daha az katılmakta olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 17. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Katıldıkları Boş Zaman Etkinliklerinin Okuldaki Başarı Oranını Etkileme Düzeyine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Cinsiyet İle Boş Zaman Etkinliklerinin Ders Başarısına Etkisi Arasındaki İlişki			
	Cinsiyet	N	%	Toplam
Oldukça Fazla	Kız	64	45.4	141
	Erkek	77	54.6	
Fazla	Kız	206	51.2	402
	Erkek	196	48.8	
Az Düzeyde	Kız	199	43.7	455
	Erkek	256	56.3	
Çok Az	Kız	124	45.9	270
	Erkek	146	54.1	
Hiç	Kız	131	51.0	257
	Erkek	126	49.0	

χ^2 : .796 Sd:4 P: .796 > 0.05

Tablo 17'deki verilere göre, öğrencilerin katıldıkları boş zaman etkinliklerinin başarı oranını etkileme düzeyine ait görüşleri ile cinsiyetlerine göre anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmiştir ($P > 0,05$).

Tablo 18. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Arkadaşlarının veya Aile Bireylerinin Bazılarının Sigara İçmesini Nasıl Karşıladıklarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Cinsiyet ile arkadaşların ve aile bireylerinin sigara içmesini karşılama düzeyleri arasındaki ilişki			
	Cinsiyet	N	%	Toplam
Çok Zararlı Görüyorum	Kız	556	53.4	1041
	Erkek	485	46.6	
Az Zararlı Görüyorum	Kız	40	29.0	138
	Erkek	98	71.0	
Normal Karşılıyorum	Kız	112	42.1	266
	Erkek	154	57.9	
İyi Karşılıyorum	Kız	6	25.0	24
	Erkek	18	75.0	
Çok İyi Karşılıyorum	Kız	18	25.7	70
	Erkek	52	74.3	

χ^2 : 54.840 Sd:4 p: .000 < 0.05

Tablo 18 incelendiğinde, araştırmaya katılanların arkadaşlarının veya aile bireylerinin bazılarının sigara içmesini nasıl karşıladıklarına ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu %95 güven düzeyinde söylenebilir ($P < 0,05$). Sigara kullanımının “az zararlı görüyorum” diyen (toplam 138) erkeklerin oranı %71,0 kadınların oranı %29,0, “çok iyi karşılıyorum” diyen (toplam 70) erkeklerin oranı %74,3 iken kadınların oranı ise %25,7’dir. Erkeklerin kızlara göre sigara içme alışkanlığını olumlu karşıladıkları ve sigaraya eğilimlerinin fazla olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 19. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Arkadaşlarının veya Aile Bireylerinin Bazılarının Uyuşturucu Madde Kullanmasını Nasıl Karşıladıklarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Cinsiyet ile çevredeki bazı kişilerin uyuşturucu kullanmasına karşı tepkisi arasındaki ilişki			
	Cinsiyet	N	%	Toplam
Çok Zararlı Görüyorum	Kız	676	51.8	1305
	Erkek	629	48.2	
Az Zararlı Görüyorum	Kız	21	20.6	102
	Erkek	81	79.4	
Normal Karşılıyorum	Kız	15	24.6	61
	Erkek	46	75.4	
İyi Karşılıyorum	Kız	2	16.7	12
	Erkek	10	83.3	
Çok İyi Karşılıyorum	Kız	10	26.3	38
	Erkek	28	73.7	

χ^2 : 63.508 Sd:4 p: .000 < 0.05

Tablo 19'daki verilere göre, araştırma grubunun arkadaşlarının veya aile bireylerinin bazılarının uyuşturucu madde kullanmasını nasıl karşıladıklarına ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir($p < 0,05$). Uyuşturucu madde kullanımını “az zararlı görüyorum” (toplam 102) diyen erkeklerin oranı %79,4 kızların oranı %20,6'dır. Kızların erkeklere nispeten uyuşturucu madde kullanımını iyi karşılamamakta olduğu tabloda görülmektedir.

Tablo 20. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Okullarında ve Çevrelerindeki Şiddet İçeren Olaylar Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Cinsiyet İle Şiddet İçeren Olaylara Karşı Tepkisi Arasındaki İlişki			
	Cinsiyet	N	%	Toplam
Olaylara karışmamak için kendimi zor tutuyorum	Kız	97	35.1	276
	Erkek	179	64.9	
Nefretle karşılıyorum	Kız	398	60.9	654
	Erkek	256	39.1	
Moralimi bozuyor derslerimi olumsuz etkiliyor	Kız	67	45.0	149
	Erkek	82	55.0	
Korkarak uzaklaşıyorum	Kız	31	40.8	76
	Erkek	45	59.2	
Beni etkilemiyor	Kız	140	35.8	391
	Erkek	251	64.2	

χ^2 : 86.888 Sd:4 p: .000 < 0.05

Tablo 20'ye bakıldığında, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin okullarında ve çevrelerindeki şiddet içeren olaylar hakkındaki düşünceleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir ($p < 0,05$). Bununla birlikte katılımcıların şiddet olaylarını, “nefretle karşılıyorum” görüşü kızlarda %60,9’iken erkekler de %39,1, “beni etkilemiyor” kızlarda %35,8’iken erkekler de bu görüşün %64,2, olduğu görülmektedir. Kızlar şiddeti içeren olayları nefretle karşılarlarken erkeklerin şiddete eğiliminin daha fazla olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 21. Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okullarında Boş Zaman Etkinlikleri Yapmaya Zamanlarının Yeterliliğine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Okul Türü ile boş zaman için zaman yeterliliği arasındaki ilişki			
	Okul Türü	N	%	Toplam
Evet	Düz Lise	96	33.7	285
	Anadolu Lisesi	79	27.7	
	Meslek Lisesi	110	38.6	
Kısmen	Düz Lise	260	35.4	735
	Anadolu Lisesi	261	35.5	
	Meslek Lisesi	214	29.1	
Hayır	Düz Lise	192	37.3	515
	Anadolu Lisesi	163	31.7	
	Meslek Lisesi	160	31.1	

χ^2 10.714 Sd:4 p: .030 < 0.05

Tablo 21'deki verilere göre, araştırmaya katılanların okullarında boş zaman etkinlikleri yapmaya zamanlarının yeterliliğine ilişkin görüşleri ile okul türleri arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir ($p < 0,05$). Okul türüne göre boş zaman için zaman yeterliliği açısından meslek liselerinde okuyan deneklerin daha fazla boş zaman yeterliliğine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 22. Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okullarındaki Sanatsal-Kültürel Etkinliklerin Yeterliliğine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Okul Türü ile okullardaki etkinliklerin yeterliliği arasındaki ilişki			
	Okul Türü	N	%	Toplam
Oldukça Fazla	Düz Lise	16	23.5	68
	Anadolu Lisesi	13	19.1	
	Meslek Lisesi	39	57.4	
Fazla	Düz Lise	38	21.5	177
	Anadolu Lisesi	84	47.5	
	Meslek Lisesi	55	31.1	
Orta	Düz Lise	183	33.2	551
	Anadolu Lisesi	182	33.0	
	Meslek Lisesi	186	33.8	
Az Düzeyde	Düz Lise	169	36.9	458
	Anadolu Lisesi	154	33.6	
	Meslek Lisesi	135	29.5	
Hiç	Düz Lise	142	49.7	286
	Anadolu Lisesi	72	25.2	
	Meslek Lisesi	72	25.2	

χ^2 : 69.811 Sd:8 p: .000 < 0.05

Tablo 22 incelendiğinde, araştırmaya kapsamına alınan öğrencilerin okullarındaki sanatsal-kültürel etkinliklerin yeterliliğine ilişkin görüşleri ile okul türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu %95 güven düzeyinde söylenebilir ($P < 0,05$). Etkinlikleri “Hiç” düzeyinde yeterli bulmayanların oranı Düz lise de %49,7’iken, Anadolu Lisesi/ Meslek Lisesin de ise bu oran %25,2 düzeyinde kalmıştır. Tabloda da görüldüğü gibi Anadolu liselerinde ve meslek liselerinde sanatsal-kültürel etkinliklerin yeterliliği daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 23. Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okullarındaki Boş Zamanları Değerlendirmeye yönelik Araç Gereç Ve Tesislerin Yeterliliğine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Okul Türü ile boş zaman değerlendirmeye Yönelik araç-gereç yeterliliği arasındaki ilişki			
	Okul Türü	N	%	Toplam
Evet	Düz Lise	55	31.6	174
	Anadolu Lisesi	48	27.6	
	Meslek Lisesi	71	40.8	
Kısmen	Düz Lise	248	33.5	741
	Anadolu Lisesi	275	37.1	
	Meslek Lisesi	218	29.4	
Hayır	Düz Lise	238	39.7	599
	Anadolu Lisesi	178	29.7	
	Meslek Lisesi	183	30.6	

χ^2 : 17.832 Sd:4 p: .001 < 0.05

Tablo 23'deki verilere göre, araştırma grubunun okullarındaki boş zamanları değerlendirmeye yönelik araç gereç ve tesislerin yeterliliğine ilişkin görüşleri ile okul türleri arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir($p < 0,05$). Bununla birlikte araç gereç ve tesisleri "yeterli" bulanların oranı, meslek lisesinde %40,8 düz lisede %31,6, Anadolu lisesinde ise %27,6 olduğu tespit edilmiştir. Tablo incelendiğinde boş zaman değerlendirmeye yönelik araç-gereç yeterliliği meslek liselerinde iyi olmasına rağmen diğer okul türlerinde iyi olmadığı görülmektedir.

Tablo 24. Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okullarındaki Boş Zamanları Değerlendirmeye Yönelik Araç Gereç ve Tesislerden Yararlanma Sıklığına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Okul Türü ile okullardaki boş zaman araç-gereç ve tesis kullanım sıklığı arasındaki ilişki			
	Okul Türü	N	%	Toplam
Her Zaman	Düz Lise	29	34.9	83
	Anadolu Lisesi	23	27.7	
	Meslek Lisesi	31	37.3	
Sıklıkla	Düz Lise	54	25.6	211
	Anadolu Lisesi	82	38.9	
	Meslek Lisesi	75	35.5	
Ara Sıra	Düz Lise	151	31.4	481
	Anadolu Lisesi	181	37.6	
	Meslek Lisesi	149	31.0	
Nadiren	Düz Lise	169	40.0	423
	Anadolu Lisesi	136	32.2	
	Meslek Lisesi	118	27.9	
Hiçbir Zaman	Düz Lise	139	44.3	314
	Anadolu Lisesi	76	24.2	
	Meslek Lisesi	99	31.5	

χ^2 : 34.354 Sd: 8 p: .000 < 0.05

Tablo 24'e bakıldığında, katılımcıların okullarındaki boş zamanları değerlendirmeye yönelik araç gereç ve tesislerden yararlanma sıklığına ilişkin görüşleri ile okul türleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilir($p < 0,05$). Yararlanma düzeyini "sıklıkla" olduğunu ifade eden katılımcıların %38,9'unun Anadolu Lisesinde, %35,5'inin meslek lisesinde, %25,6'sının ise düz lisede okuduğu görülmektedir. Anadolu liseleri tesisleri nadiren kullanırken Meslek Liseleri'nin daha fazla kullanmakta olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 25. Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Okullarında Boş Zaman Etkinlikleri Yapmaya Zamanlarının Yeterliliğine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Sınıf Türü ile boş zaman etkinlikleri için zaman yeterliliği arasındaki ilişki			
	Sınıf Türü	N	%	Toplam
Evet	Hazırlık	10	3.7	269
	9.Sınıf	142	52.8	
	10.Sınıf	98	36.4	
	11.Sınıf	19	7.1	
Kısmen	Hazırlık	13	1.8	710
	9.Sınıf	372	52.4	
	10.Sınıf	270	38.0	
	11.Sınıf	55	7.7	
Hayır	Hazırlık	6	1.2	495
	9.Sınıf	233	47.1	
	10.Sınıf	209	42.2	
	11.Sınıf	47	9.5	

$\chi^2 = 11.152$ Sd: 6 p: .084 > 0.05

Tablo 25 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınanların, okullarında boş zaman etkinlikleri yapmaya zamanlarının yeterliliğine ilişkin görüşleri ile sınıf değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı %95 güven düzeyinde söylenebilir ($P > 0,05$).

Tablo 26. Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Katıldıkları Boş Zaman Etkinliklerinin Okuldaki Başarı Oranını Etkileme Düzeyine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Sınıf Türü ile boş zamanın başarı oranını etkileme düzeyi arasındaki ilişki			
	Sınıf Türü	N	%	Toplam
Oldukça Fazla	Hazırlık	1	0.7	135
	9.Sınıf	67	49.6	
	10.Sınıf	52	38.5	
	11.Sınıf	15	11.1	
Fazla	Hazırlık	12	3.1	384
	9.Sınıf	202	52.6	
	10.Sınıf	154	40.1	
	11.Sınıf	16	4.2	
Az Düzeyde	Hazırlık	10	2.3	432
	9.Sınıf	216	50.0	
	10.Sınıf	160	37.0	
	11.Sınıf	46	10.6	
Çok Az	Hazırlık	3	1.2	258
	9.Sınıf	133	51.6	
	10.Sınıf	102	39.5	
	11.Sınıf	20	7.8	
Hiç	Hazırlık	3	1.3	237
	9.Sınıf	115	48.5	
	10.Sınıf	100	42.2	
	11.Sınıf	19	8.0	

χ^2 : 16.462 Sd: 12 p: .078 > 0.05

Tablo 26'daki verilere göre, öğrencilerin katıldıkları boş zaman etkinliklerinin başarı oranını etkileme düzeyine ilişkin görüşleri sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($P > 0,05$).

Tablo 27. Katılımcıların Annenin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Boş Zamanlarını Değerlendirmede Ailelerinden Ne oranda Destek Aldıklarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Annenin eğitim durumu boş zaman değerlendirme ailenin desteği arasındaki ilişki			
	Annenin Eğitim Durumu	N	%	Toplam
Oldukça Fazla	İlkokul	72	33.6	214
	Ortaokul	29	13.6	
	Lise ve Dengi	78	36.4	
	Yüksekokul	26	12.1	
	Lisansüstü	9	4.2	
Fazla	İlkokul	108	29.0	372
	Ortaokul	76	20.4	
	Lise ve Dengi	110	29.6	
	Yüksekokul	72	19.4	
	Lisansüstü	6	1.6	
Orta	İlkokul	194	34.6	560
	Ortaokul	117	20.9	
	Lise ve Dengi	168	30.0	
	Yüksekokul	71	12.7	
	Lisansüstü	10	1.8	
Az Düzeyde	İlkokul	86	39.1	220
	Ortaokul	44	20.0	
	Lise ve Dengi	62	28.2	
	Yüksekokul	25	11.4	
	Lisansüstü	3	1.4	
Hiç	İlkokul	73	42.7	171
	Ortaokul	32	18.7	
	Lise ve Dengi	33	19.3	
	Yüksekokul	24	14.0	
	Lisansüstü	9	5.3	

χ^2 : 43.650 Sd:16 p: .000 < 0.05

Tablo 27 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin, boş zamanlarını değerlendirmede ailelerinin ne oranda destek olduğuna ilişkin görüşleri ile annenin eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu %95 güven düzeyinde söylenebilir ($P > 0,05$). Çalışmaya katılan deneklerin annelerinin eğitim durumu düştükçe boş zaman aktivitesine katılmasını diğer okul mezunu annelere göre daha fazla desteklediği görülmektedir.

Tablo 28. Katılımcıların Babanın Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aile Fertlerinin Boş Zamanlarını Değerlendirmede Etkinliklerini Ne Oranda Gerçekleştirdiğine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boyut	Babanın Eğitim Durumu ile ailenin boş zaman etkinlikleri değerlendirme sıklığı arasındaki ilişki			
	Babanın Eğitim Durumu	N	%	Toplam
Her zaman	İlkokul	23	17.2	134
	Ortaokul	33	24.6	
	Lise ve Dengi	47	35.1	
	Yüksekokul	21	15.7	
	Lisansüstü	10	7.5	
Sıklıkla	İlkokul	60	13.5	445
	Ortaokul	88	19.8	
	Lise ve Dengi	138	31.0	
	Yüksekokul	135	30.3	
	Lisansüstü	24	5.4	
Ara Sıra	İlkokul	135	21.9	617
	Ortaokul	137	22.2	
	Lise ve Dengi	187	30.3	
	Yüksekokul	140	22.7	
	Lisansüstü	18	2.9	
Nadiren	İlkokul	71	28.6	248
	Ortaokul	48	19.4	
	Lise ve Dengi	79	31.9	
	Yüksekokul	40	16.1	
	Lisansüstü	10	4.0	
Hiçbir Zaman	İlkokul	23	26.4	87
	Ortaokul	18	20.7	
	Lise ve Dengi	26	29.9	
	Yüksekokul	16	18.4	
	Lisansüstü	4	4.6	

χ^2 : 50.597 Sd: 16 p .000 < 0.05

Tablo 28'e bakıldığında, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin aile fertlerinin boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerini ne oranda gerçekleştirdiğine ilişkin görüşleri ile babanın eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($p < 0,05$). Çalışmaya katılan deneklerin eğitim durumu lise ve dengi okul mezunu olan babaların çocuklarının boş zaman aktivitesine katılmasını diğer okul mezunu babalara göre daha fazla desteklediği görülmektedir.

Tablo 29. Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre Okulda Yapılan Sportif Etkinliklere İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Okulda Yapılan Sportif Etkinlikler	Okul Türü ile okulda yapılan sportif etkinlikler arasındaki ilişki			
	Okul Türü	N	%	Toplam
Atletizm	Düz Lise	42	24.1	174
	Anadolu Lisesi	59	33.9	
	Meslek Lisesi	73	42.0	
Futbol	Düz Lise	466	37.7	1236
	Anadolu Lisesi	409	33.1	
	Meslek Lisesi	361	29.2	
Basketbol	Düz Lise	352	34.6	1017
	Anadolu Lisesi	412	40.5	
	Meslek Lisesi	253	24.9	
Voleybol	Düz Lise	324	32.8	987
	Anadolu Lisesi	419	42.5	
	Meslek Lisesi	244	24.7	
Badminton	Düz Lise	32	19.9	161
	Anadolu Lisesi	94	58.4	
	Meslek Lisesi	35	21.7	
Güreş	Düz Lise	35	28.9	121
	Anadolu Lisesi	25	20.7	
	Meslek Lisesi	61	50.4	
Masa Tenisi	Düz Lise	243	35.9	676
	Anadolu Lisesi	314	46.4	
	Meslek Lisesi	119	17.6	
Tenis	Düz Lise	35	18.4	190
	Anadolu Lisesi	110	57.9	
	Meslek Lisesi	45	23.7	
Judo	Düz Lise	18	23.4	77
	Anadolu Lisesi	23	29.9	
	Meslek Lisesi	36	46.8	

$\chi^2 = 8.152$ Sd: 16 p: 0.12 > 0.05

Tablo 29 incelendiğinde okul türü ile okulda yapılan etkinlikler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 30. Katılımcıların Sınıf Türü Değişkenine Göre İmkân Dahilinde Yapmak İstedikleri Etkinlik Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

İmkânınız Olsaydı Yapmak İstediğini Etkinlik	Sınıf Türü ile imkân dahilinde yapılmak istenilen etkinlik arasındaki ilişki			
	Sınıf Türü	N	%	Toplam
Dağcılık	Hazırlık	10	2.2	445
	9.Sınıf	224	50.3	
	10.Sınıf	175	39.3	
	11.Sınıf	36	8.1	
Trekking	Hazırlık	3	2.5	118
	9.Sınıf	49	41.5	
	10.Sınıf	53	44.9	
	11.Sınıf	13	11.0	
Kayak	Hazırlık	3	1.0	292
	9.Sınıf	142	48.6	
	10.Sınıf	129	43.2	
	11.Sınıf	21	7.2	
Yüzme	Hazırlık	8	1.1	701
	9.Sınıf	369	52.6	
	10.Sınıf	264	37.7	
	11.Sınıf	60	8.6	
Bisiklet	Hazırlık	7	3.7	187
	9.Sınıf	92	49.2	
	10.Sınıf	72	38.5	
	11.Sınıf	16	8.6	

$\chi^2 = 9.876$ Sd: 12 p: .126 > 0.05

Yukarıdaki tabloya bakıldığında sınıf türü ile imkân dahilinde yapılan etkinlik arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

Tablo 31. Katılımcıların Okul Türlerine Göre Okuldaki Rekreatif Etkinliklere Katılmama Sebeplerine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boş Zaman Etkinliklerine Engel Oluşturan Nedenler	Okul Türü ile okuldaki rekreatif etkinliklere katılmama sebepleri arasındaki ilişki			
	Okul Türü	N	%	Toplam
Bu tür etkinlikleri organize edecek uzman yok	Düz Lise	137	40.5	338
	Anadolu Lisesi	104	30.8	
	Meslek Lisesi	97	28.7	
Etkinliklere katılacak param yok	Düz Lise	47	33.1	142
	Anadolu Lisesi	35	24.6	
	Meslek Lisesi	60	42.3	
Bu tür etkinliklere ayıracak zaman yok	Düz Lise	111	30.3	366
	Anadolu Lisesi	143	39.1	
	Meslek Lisesi	112	30.6	
Bu tür etkinliklerin olmaması	Düz Lise	144	45.3	318
	Anadolu Lisesi	84	26.4	
	Meslek Lisesi	90	28.3	
Çevremde bu tür etkinliklerin nasıl yürütüleceğini bilen yok	Düz Lise	65	39.9	163
	Anadolu Lisesi	46	28.2	
	Meslek Lisesi	52	31.9	
İstediğim tür etkinliğin olmayışı	Düz Lise	178	39.1	455
	Anadolu Lisesi	152	33.4	
	Meslek Lisesi	125	27.5	
Birlikte katılacağım arkadaşım yok	Düz Lise	75	34.4	218
	Anadolu Lisesi	59	27.1	
	Meslek Lisesi	84	38.5	
Böyle bir alışkanlığımın olmayışı	Düz Lise	60	31.4	191
	Anadolu Lisesi	61	31.9	
	Meslek Lisesi	70	36.6	
Etkinlikleri yürütecek tesis araç gereç olmaması	Düz Lise	75	33.0	227
	Anadolu Lisesi	83	36.6	
	Meslek Lisesi	69	30.4	

$\chi^2 = 13.278$ Sd: 16 p: .131 > 0.05

Katılımcıların okul türleri ile okuldaki rekreatif etkinliklere katılma sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tabloda görülmektedir.

**Tablo 32. Katılımcıların Okul Türü Değişkenine Göre
Okul Yönetiminin Boş Zaman Etkinliklerine Yaklaşımı Düşüncelerine
İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı**

Okul Yönetiminin Boş Zaman Etkinliklerine Yaklaşımı	Okul Türü ile okul yönetiminin boş zaman etkinliklerine yaklaşımı arasındaki ilişki			
	Okul Türü	N	%	Toplam
Çok Olumlu	Düz Lise	38	33.9	112
	Anadolu Lisesi	26	23.2	
	Meslek Lisesi	48	42.9	
Olumlu	Düz Lise	126	29.1	433
	Anadolu Lisesi	156	36.0	
	Meslek Lisesi	151	34.9	
Kararsızım	Düz Lise	215	42.1	511
	Anadolu Lisesi	158	30.9	
	Meslek Lisesi	138	27.0	
Olumsuz	Düz Lise	100	35.5	282
	Anadolu Lisesi	94	33.3	
	Meslek Lisesi	88	31.2	
Çok Olumsuz	Düz Lise	64	34.2	187
	Anadolu Lisesi	69	36.9	
	Meslek Lisesi	54	28.9	

$\chi^2 = 32.207$ Sd: 8 p: .001 < 0.05

Tablo 32 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınanların, okul türü ile okul yönetiminin boş zaman etkinliklerine yaklaşımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu %95 güven düzeyinde söylenebilir ($P > 0,05$). Meslek lisesi yöneticilerinin boş zaman etkinliklerine daha olumlu baktığı tablodaki verilerden anlaşılmaktadır.

Tablo 33. Katılımcıların Okul Türlerine Göre Boş Zaman Etkinliğine Yönelmede Kimlerin Etkili Olduğu Değişkenine İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı

Boş Zaman Etkinliklerine Yönelmede Kimlerin Etkili olduğu Değişkeni	Okul Türü ile boş zaman etkinliğine yönelmede kimlerin etkili olduğu değişkeni arasındaki ilişki			
	Okul Türü	N	%	Toplam
Okul Yöneticileri	Düz Lise	26	23.0	113
	Anadolu Lisesi	36	31.9	
	Meslek Lisesi	51	456.1	
Rehber Öğretmenler	Düz Lise	90	40.4	223
	Anadolu Lisesi	62	27.8	
	Meslek Lisesi	71	31.8	
Beden Eğitimi Öğretmenleri	Düz Lise	58	27.9	208
	Anadolu Lisesi	97	46.6	
	Meslek Lisesi	53	25.5	
Aileler	Düz Lise	181	35.4	512
	Anadolu Lisesi	182	35.5	
	Meslek Lisesi	149	29.1	
Branş Öğretmenleri	Düz Lise	40	27.0	148
	Anadolu Lisesi	53	35.8	
	Meslek Lisesi	55	37.2	
Arkadaşlarım	Düz Lise	245	36.7	668
	Anadolu Lisesi	232	34.7	
	Meslek Lisesi	191	28.6	

$$\chi^2 = 21.252 \quad \text{Sd: } 10 \quad p: .136 > 0.05$$

Tablo 33'e göre okul türleri ile boş zaman etkinliğine yönelmede etkili olan etkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir.

Tablo 34. Katılımcıların Sınıf Türüne Göre Boş Zaman Etkinliklerine Katılmanın Yararlarına İlişkin Betimsel Verilerin Dağılımı.

Boş zaman etkinliklerine katılmanın yararları	Sınıf Türü ile boş zaman etkinliklerine katılmanın yararları arasındaki ilişki			
	Sınıf Türü	N	%	Toplam
Derslerimde daha başarılı oluyorum	Hazırlık	9	2.5	354
	9.Sınıf	196	55.4	
	10.Sınıf	125	35.3	
	11.Sınıf	24	6.8	
Sosyal çevrem genişliyor	Hazırlık	14	1.5	920
	9.Sınıf	451	49.0	
	10.Sınıf	375	40.8	
	11.Sınıf	80	8.7	
Arkadaşlık kurmama yardımcı oluyor	Hazırlık	10	1.4	710
	9.Sınıf	366	51.5	
	10.Sınıf	279	39.3	
	11.Sınıf	55	7.7	
Kendimi daha sağlıklı hissediyorum	Hazırlık	6	1.3	466
	9.Sınıf	222	47.6	
	10.Sınıf	200	42.9	
	11.Sınıf	38	8.2	
Hiçbir etkisini görmüyorum	Hazırlık	2	1.4	141
	9.Sınıf	71	50.4	
	10.Sınıf	52	36.9	
	11.Sınıf	16	11.3	

$$\chi^2 = 14.163 \quad \text{Sd: } 12 \quad p: .067 > 0.05$$

Tablo 34 incelendiğinde sınıf türleri ile boş zaman etkinliğinden elde edilen faydalar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır.

5.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde, araştırma kapsamına alınan öğrencilerin bazı demografik değişkenlerle (cinsiyet, okul türü, sınıf türü, annenin eğitim durumu, babanın eğitim) boş zamanlarını değerlendirme eğilimleri ve zararlı alışkanlıklar ile şiddete yönelik ilgi ve tutumları arasında tespit edilen istatistiksel ilişkilere ait bulgular tartışılmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde; katılımcıların %52,8'inin "erkek", %47,2'sinin ise "kız" , %2,9'u "14", %37,2'si "15", %34,3'ü "16", % 8,8'i "17", %3,6'sı "18" ve %2,1'inin ise "19" yaşlarında olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1,2).

Öğrencilerin %35,4'ünün "Düz lise", %32,4'ünün "Anadolu Lisesi", %31,2'sinin ise "Meslek Lisesi"nde, sınıf değişkenlerine göre ise yarıdan fazlasını (%56,2) "9. sınıf", %34'ünün "10. sınıf", %7,9'nun "11. sınıf" ve %1,9'nun ise "hazırlık" sınıfında öğrenim görmektedirler (Tablo 3,4).

Araştırma grubunun ailesinin, büyük bir çoğunluğunun (%72,4) "büyük şehir", %14,7'sinin "İl merkezi" ve %1,4'ünün ise "belde" de yaşadıkları görülmektedir (Tablo 5).

Katılımcıların ebeveyn eğitim durumuna bakıldığında, annelerinin, %34,1'inin "ilkokul", %28,9'nun "lise ve dengi", %3,6'sının ise "lisansüstü" mezunu, babalarının ise, %30,8'inin "lise ve dengi", %22,7'sinin "üniversite/yüksekokul", %5'nin ise "lisansüstü" mezunu olduğu görülmektedir (Tablo 6,7).

Çalışma kapsamına alınan öğrencilerin ebeveyn meslek durumuna bakıldığında, %73,3'ünün "ev hanımı", %11,5'inin "memur" ve %0,5'inin ise "çiftçi" olduğu, babalarının mesleklerinin ise %26,4'inin "serbest meslek" %26,0'ının "memur" ve %1,2'inin ise "işsiz" olduğu görülmektedir (Tablo 8,9).

Öğrencilerin ailelerinin, yarısının (%51,5) “orta” gelir grubunda, %36,9 ’unun “iyi” gelir grubunda ve %1,4’ünün ise “çok düşük” gelir grubunda olduğu tespit edilmiştir (Tablo 10).

Katılımcıların ikamet ettiği konutların %64,9’unun “kendine ait ”, %28,3’nün “kira”, %6,8’inin ise “lojman” olduğu tespit edilmiştir (Tablo 11).

Araştırmada öğrencilerin %77,9’unun “dershaneye gitmediği”, %22,1’inin ise “dershaneye gittiği” dershaneye giden öğrencilerin %57,3’ü boş zamanlarını “yeterli” bulurken, %42,7’sinin ise “yeterli bulmadığı” tespit edilmiştir (Tablo 12,13).

Katılımcıların harçlıklarını en çok nereye harcadıklarına ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre değerlendirilmesinde, kızların “giyecek” lere, %73,0 ve kozmetik ürünlere” %78,4, erkeklerin ise “internetcafe” ye % 5,5 ve “sportif etkinliklere” %73,5 daha fazla harcadığı belirlenmiştir. Bireylerin gelişme döneminde ilgi ve yeteneklerindeki benzerlikler cinsiyet ayrımı yapılmaksızın birlikte olmaları doğal karşılanır. Olgunluğa erişme ile birlikte erkeklerde fiziki katılımı gerektiren etkinlikler daha fazla yer alırken; kızlarda ise daha toplumsal ve kültürel etkinlikler göze çarpmaktadır.³⁹ Seçkinin yaptığı çalışmada çıkan sonuçla elde edilen bulgular büyük oranda benzerlik göstermektedir. Ayrıca İlhan ve Balcı’nın yaptığı çalışmada erkek öğrenciler kız öğrencilere göre boş zamanlarının daha büyük bir kısmını bedensel aktivitelere ayırdıklarını belirtmektedirler⁸⁰. Bu da çalışmamızla benzerlik göstermektedir (Tablo 14).

Araştırmaya katılan öğrencilerin, boş zamanlarını değerlendirmede ailelerinin ne oranda destek olduğuna ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı %95 güven düzeyinde söylenebilir (Tablo 15).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin, okul dışında herhangi bir boş zaman etkinliğine katılmalarına ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p < 0,05$). (Tablo 16).

Öğrencilerin katıldıkları boş zaman etkinliklerinin başarı oranını etkileme düzeyine ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($P > 0,05$). (Tablo 17).

Araştırmaya katılanların arkadaşlarının veya aile bireylerinin bazılarının sigara içmesini nasıl karşıladıklarına ilişkin görüşleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu %95 güven düzeyinde söylenebilir ($P < 0,05$). Civelek “Kentlerde kırsaldan daha çok sigara içiliyor.” Konulu araştırmasında Türkiye’deki 10 yaşın üzerinde ki nüfusun %33.6 oranında bir bölümü yada 3 kişiden 1’ i sigara kullanmakta ve erkeklerde bu oran %57.8, kadınlarda ise %13.5 şeklinde tespit etmiştir.⁸¹

Özcebe ve arkadaşlarının yaptığı bir lisede ikinci sınıf öğrencilerinde sigara içme sıklığı adlı çalışmasında erkekler %21.7, kadınlar %10.5 olarak bulunmuştur.⁸² Bilir ve arkadaşlarının ise ülke çapında yaptığı çalışmada sigara içme oranı erkeklerde %31.5, kadınlarda %19.9 olarak saptanmıştır.⁸³

Yapılan üç çalışmada da erkek deneklerin kadın deneklere göre sigara içme oranı daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlarla çalışmamızın bulguları örtüşmektedir (Tablo 18).

Araştırma grubunun arkadaşlarının veya aile bireylerinin bazılarının uyuşturucu madde kullanmasını nasıl karşıladıklarına ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p < 0,05$). Uyuşturucu madde kullanımını “az zararlı görüyorum” (toplam 102) diyen erkeklerin oranı %79,4 kızların oranı %20,6’dır (Tablo 19).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin okullarında ve çevrelerindeki şiddet içeren olaylar hakkındaki düşünceleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p < 0,05$). Bununla birlikte katılımcıların şiddet olaylarını, “nefretle karşılıyorum” görüşü kızlarda %60,9’iken erkeklerde %39,1’dir.

Türnüklü’nün Liselerde Öğrenci Çatışmaları, Nedenleri, Çözüm Stratejileri Ve Taktikleri konulu çalışmasında, kız öğrenciler iş birlikçi yapıcı stratejiyi %81, erkek öğrenciler ise %70 düzeyinde kullandıklarını belirtmektedirler.⁸⁴

Kısmen de olsa bu sonuçtan hareketle kız öğrencilerin şiddet içeren olaylara karşı oldukları çalışmamızla paralellik göstermektedir. (Tablo 20).

Çalışma elde edilen diğer bir bulgu ise, katılımcıların okullarında boş zaman etkinlikleri yapmaya zamanlarının yeterlilik düzeylerinin okul türlerine göre farklılaştığını göstermektedir ($p < 0,05$). Ayrıca öğrencilerin boş zaman etkinlikleri yapmaya zamanlarının yeterlilikleri “kısmen” seçeneğinde yoğunlaşmaktadır (Tablo21).

Araştırmaya kapsamına alınan öğrencilerin okullarındaki sanatsal-kültürel etkinliklerin yeterliliğine ilişkin görüşleri ile okul türleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu %95 güven düzeyinde söylenebilir (Tablo 22).

Araştırma grubunun okullarındaki boş zamanları değerlendirmeye yönelik araç gereç ve tesislerin yeterliliğine ilişkin görüşleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p < 0,05$) (Tablo 23).

Katılımcıların okullarındaki boş zamanları değerlendirmeye yönelik araç gereç ve tesislerden yararlanma sıklığına ilişkin görüşleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p < 0,05$). Yararlanma düzeyini “sıklıkla” olduğunu ifade eden (211) katılımcıların %38,9’unun anadolu lisesinde, %35,5’inin meslek lisesinde, %25,6’sının ise düz lisede okuduğu görülmektedir.

Seçkin’in araştırmasında araç gereçlerin yetersiz oluşu, öğrencilerin araç gereçlerden yararlanmalarının ve malzemelerin niteliklerinin düşük oluşu ve eksikliği göze çarpmaktadır³⁹. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgularla benzerlik gösterse de çalışmamızda meslek liselerinin araç gereçleri daha fazla kullanmakta olduğu görülmektedir (Tablo 24).

Araştırma kapsamına alınanların, okullarında boş zaman etkinlikleri yapmaya zamanlarının yeterliliğine ilişkin görüşleri ile sınıf değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı %95 güven düzeyinde söylenebilir ($P > 0,05$).

Çalışmaya katılan öğrencilerin sınıf değişkenine göre okullardaki boş zaman etkinlikleri yapmaya zamanlarının yeterliliğine ilişkin verilerin sonucunda dokuz ve onuncu sınıfta ki öğrencilerin hazırlık ve son sınıf öğrencilerine göre boş zamanlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin okula uyum ve ders yoğunluğunun fazlalığı son sınıfların üniversite sınavlarına hazırlanma amacıyla dershaneye ve özel ders almalarının boş zamanlarının yetersizliği açısından önemli bir etken olduğunu söyleyebiliriz (Tablo 25).

Öğrencilerin katıldıkları boş zaman etkinliklerinin başarı oranını etkileme düzeyine ilişkin görüşleri sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($P > 0,05$) (Tablo 26).

Araştırmaya katılan öğrencilerin, boş zamanlarını değerlendirmede ailelerinin ne oranda destek olduğuna ilişkin görüşleri ile annenin eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu %95 güven düzeyinde söylenebilir ($P > 0,05$) (Tablo 27).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin aile fertlerinin boş zamanlarını değerlendirmede etkinliklerini ne oranda gerçekleştirdiğine ilişkin görüşleri ile babanın eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$) (Tablo28).

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul türü değişkeninin ders yükünün yüksek oluşu bu öğrencilerde göre okulda yapılan sportif etkinlikler arasındaki ilişki anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Ancak branşlar arasındaki dağılımlara bakıldığında Anadolu lisesi öğrencilerinin basketbol, voleybol, badminton, masatenisi, tenis branşlarına meslek lisesi öğrencilerinin ise atletizm, güreş, judo branşlarına eğilimleri olduğu görülmektedir (Tablo 29).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin sınıf türüne göre imkan dahilinde yapmak istedikleri etkinliklerle ilgili araştırma verileri incelendiğinde dokuz ve onuncu sınıftaki öğrencilerin dağcılık, trekking kayak, yüzmeye, bisiklet gibi spor branşlarına ilgilerinin olduğu gözlenmiştir. Hazırlık sınıfı ve son sınıf öğrencilerinin ders yükünün yüksek oluşu sebebiyle, bu tür faaliyetlere fazla önem vermedikleri söylenebilir (Tablo 30).

Katılımcıların okul türleri ile okuldaki rekreatif etkinliklere katılma sebepleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tabloda görülmektedir (Tablo 31).

Tablo 32 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınanların, okul türü ile okul yönetiminin boş zaman etkinliklerine yaklaşımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu %95 güven düzeyinde söylenebilir.

Meslek lisesi yöneticilerin boş zaman etkinliklerine daha olumlu baktığı tablodaki verilerden anlaşılmaktadır. Seçkin çalışmasında eğitsel kol çalışmalarının uygulanmalarında okul yöneticilerinin desteğinin az düzeyde olduğunu tespit etmiştir³⁹. Bu verilerle araştırma bulgularımızdaki meslek lisesi yöneticilerinin boş zaman etkinliklerine bakış açılarının birbirleriyle örtüşmediği görülmektedir bu durum liselerdeki yapısal farklılığın okul yöneticilerinin yönetim anlayışına yansıdığı şekliyle yorumlanabilir (Tablo32).

Çalışmaya katılan deneklerin okul türleriyle boş zaman etkinliğine yönelmede etkili olan etkinliklerinde anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 33).

Katılımcıların sınıf türüne göre boş zaman etkinliklerine katılmanın yararına ilişkin anlamlı bir bulgu tespit edilmemiştir (Tablo34).

Sonuç Olarak; Öğrencilerin ailelerinin yarısının (%51,5) orta gelir grubunda olduğu, harçlıklarını kızlar giyecek erkekler sportif faaliyetlere harcadıkları, dershaneye giden öğrencilerin boş zamanlarının yeterli olmadığı, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre sigara kullanımına daha olumlu baktığı ve fazla kullandıkları, şiddet içeren olaylarda kızlar erkeklere nispeten karşı oldukları, okuldaki araç gereçlerin yetersiz ve niteliksiz oluşu, buna karşı meslek lisesi öğrencilerinin araç gereçlerden daha fazla faydalandıkları, hazırlık ve son sınıf öğrencilerinin ders yükünün fazla oluşu, son sınıf öğrencilerinin üniversiteye hazırlanması boş zaman etkinliklerine fazla zaman ayıramadıkları, Anadolu liselerinin basketbol, voleybol, badminton, masa tenisi, tenis branşlarına yönelirken, meslek lisesi öğrencileri ise atletizm, güreş, judo eğilimlerinin olduğu göze çarpmaktadır. İmkan verildiğinde dağcılık, trekking, kayak, Yüzme, bisiklet sporlarını yapmak istemektedirler. Ayrıca boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılımına, meslek lisesi yöneticilerinin daha olumlu baktığı tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Okuldaki araç gereç ve tesis yetersizliğinin giderilmesi

Okullardaki emniyet ve sağlık kuruluşları ile işbirliği artırılarak zararlı alışkanlıklarla daha sık mücadele edilmesi.

Okullarda sosyal aktivitelere önem verilmesinin sağlanması

Boş Zamanları olumlu değerlendirmede gençlerin gelişmesine ve sosyalleşmesine olan katkılar hakkında ailelerin bilinçlendirilmesini sağlamak.

Okullarda sanatsal-kültürel etkinliklerin artırılmasının sağlanması.

Ortaöğretim müfredat programında beden eğitimi, müzik, resim derslerinin artırılması

6. ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Ortaöğretim Öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme eğilimlerini çeşitli değişkenlerle ilişkisi açısından incelemektir.

Çalışmaya 2007-2008 eğitim öğretim yılında Ankara merkez ilçelerinde devlet okullarında öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinden 827'si erkek (%52,8) ve 740 kız (%47,2) olmak üzere toplam 1567 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Bu araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anket soruları ilgili literatür taranarak elde edilen bilgiler doğrultusunda hazırlanarak, alanın uzmanı kişilerin de fikri alınmıştır.

Anketin güvenilirliğini test etmek için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .88 olmuştur.

Elde edilen verilerin analizinde, betimleyici istatistik kullanılmıştır, demografik bilgilerin çözümlenmesinde yüzde-frekansları alınmıştır, sos yo-demografik özelliklerle rekreatif alışkanlıklarına ilişkin görüşleri çapraz tablo ile farklılıklara ilişkin veriler ise 0,05 anlamlılık düzeyinde Ki-kare testi ile yapılandırılmıştır.

Araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Buna göre, bu araştırmada çeşitli değişkenler açısından ortaöğretim öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın evrenini, 2007–2008 Eğitim öğretim yılında Ankara merkez ilçelerindeki devlet okullarında öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri oluşturmuştur. Evrenin tümünü örneklem olarak almak, araştırma koşulları açısından olanaksız olduğundan “Basit Tesadüf

Örnekleme” yöntemi ile örneklem oluşturulmuştur. Buna göre araştırmanın örneklemini 31 ortaöğrenim kurumunda okuyan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 740’ı kız, 827’si erkek olmak üzere toplam 1567 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Konu ile ilgili literatür taranarak elde edilen bilgiler doğrultusunda taslak bir anket oluşturulmuştur. Taslak anket uzman görüşlerine sunularak içerik, uygulama ve yapı geçerliliği açısından incelenmesi istenmiştir. Böylece geçerliliğe ilişkin çalışmalar sonucu uzman görüşlerine dayalı olarak 43 sorudan oluşan bir anket oluşturulmuştur. Daha sonra Yenimahalle Atatürk Anadolu lisesi öğrencileri (n=124) üzerinde yapılan güvenirlik çalışmasında anketin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ,88 bulunmuştur. Bu noktada anketin güvenirlik değerinin yüksek olduğu dolayısı ile orta öğretim öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimlerini belirlemede veri toplama aracı olarak kullanılabilir olduğu anlaşılmaktadır.

Anketlerin uygulanması aşamasında öncelikle Ankara Valiliği ve Milli eğitim müdürlüğüyle ilgili yazışmalar yapılarak gerekli yasal izinler alınmıştır. Anket uygulaması bizzat araştırmacı tarafından yapılmış ve bu uygulama esnasında katılımcılara araştırmanın konusu hakkında bilgi verilerek anketin doldurulmasında dikkat edilmesi gereken kurallar anlatılmıştır. Anket uygulaması ortalama otuz beş dakika sürmüştür. Anket uygulaması 2007 yılı ekim, kasım ve aralık aylarında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın amacı çerçevesinde elde edilen verilerin analizinde öncelikle katılımcıların sosyo demografik özelliklerine ilişkin veriler, frekans (f) ve yüzde (%) hesaplanarak çözümlenmiştir.

Katılımcıların sosyo demografik özellikleri ile rekreatif alışkanlıklarına ilişkin görüşler çapraz tablo haline getirilerek farklılıklarına ilişkin veriler .05 manidarlık düzeyinde ki-kare (χ^2) anlamlılık testi ile belirlenmiştir.

Sonuç Olarak; Öğrencilerin ailelerinin yarısının (%51,5) orta gelir grubunda olduğu, harçlıklarını kızlar giyecek erkekler sportif faaliyetlere harcadıkları, dershaneye giden öğrencilerin boş zamanlarının yeterli olmadığı, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre sigara kullanımına daha olumlu baktığı ve fazla kullandıkları, şiddet içeren olaylarda kızlar erkeklere nispeten karşı oldukları, okuldaki araç gereçlerin yetersiz ve niteliksiz oluşu, buna karşı meslek lisesi öğrencilerinin araç gereçlerden daha fazla faydalandıkları, hazırlık ve son sınıf öğrencilerinin ders yükünün fazla oluşu, son sınıf öğrencilerinin üniversiteye hazırlanması boş zaman etkinliklerine fazla zaman ayıramadıkları, Anadolu liselerinin basketbol, voleybol, badminton, masa tenisi, tenis branşlarına yönelirken, meslek lisesi öğrencileri ise atletizm, güreş, judo eğilimlerinin olduğu göze çarpmaktadır. İmkan verildiğinde dağcılık, trekking, kayak, Yüzme, bisiklet sporlarını yapmak istemektedirler. Ayrıca boş zaman değerlendirme etkinliklerine meslek lisesi yöneticilerinin daha olumlu baktığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Boş Zaman, Orta Öğretim, Gençlik

7. SUMMARY

Purpose of the work, research the notion of considering free time of students of secondary education in terms of different variables.

Students who study at secondary public schools at 2007-2008 education year in center district of Ankara on the brink of 827 gentlemen (%52,8) and 740 ladies (%47,2) totally 1567 voluntary students had been joined. Gathering tool which is used in this research was developed by research worker. By preparing questions of the survey which on the direction by searching related literature, opinions of the experts on this field had been taken.

Calculated Cronbach Alfa inner consistence coefficient for testing reliability of the survey is 88.

As well the analysis of obtained data, represented statistic was used. Even though to resolve demographic data, rate of frequency was taken.

Concept which is related to social-demographic properties and recreative habits, data for crossed table and dissimilarities configured by Chi square at 0,05 sense level.

The investigate is figured on scanning modal. Scanning modal is research modal which describes a situation in the past or exists now. Accordingly, in this research trend of students for using their free time was betrayed.

Universe of this work, students who is studying at public secondary schools in center district of Ankara at 2007–2008 education year. Because of impossibility for research conditions instead of getting sample all universe, sampling was created by “Basic Casual Illustration”. With reference to this illustration the sample of research was composed by volunteer students including 740 ladies and 827 gentlemen at 31 secondary education foundation.

Gathering tool which is used in this research was developed by research worker. On the light of data gained by scanning the literature which is related to subject an outline of survey was created. By offering the survey to experts, from the point of practice and validity of configuration desired to be examined. Thus at the end of ideas connected to validity an survey that consist on 43 questions based on experts sight. Afterwards on the reliability work Cronbach Alfa inner consistence coefficient of the survey was found 88 on students of Yenimahalle Atatürk Anadolu High School (n=124). At this point it is proved that the currency of the survey is high and it can be used for assesment for researching considering free time of students at secondary education.

Before the position of exercise survey needed legal permissions had been taken by correspondence between Ankara Governorship and Management of National Education. The survey had been made by the researcher personally and in the course of practice, participants were lighted by giving information about the survey and be ensured to pay attention. Practice of the survey took approximately thirty-five minutes. The survey practiced in october, november and december, 2007.

On the analysis of the data which is gained from frame of aim of the research, primarily data that related to participants social-demographic properties, frequency (f) and percent (%) were solved by calculating.

Concept which is related to social-demographic properties and recreative habits by transforming crossed table dissimilarities configured by Chi square – meaningfulness test (χ^2) at 0,05 sense level.

In conclusion it is clear that half of families of students(51,5%) take place middle salary group. Ladies spend their pocket money on clothing and gentlemen spend their money on sporting activities. Students who goes to private teaching institution do not have enough free time. Male students lean more positive than female students to use cigarette and male students use cigarette more than female students. female students against to harshness events beside male students. Equipments at school are not enough after all students on trade schools make use of equipments more than other students. Students at preparatory and last class have many classes. Students at last year of their school while preparing to exam for university do not have time for free time activities. Whereas students at high schools which has english education intend to basketball, volleybal, badminton, table tennis, tennis, students at trade school intend to athleticism, wrestling, judo. If there is possibility students prefer mountaineering, trekking, ski, swimming, bicycle sports.

Also it is fixed that directors of trade schools take a bright view of activities for considering free time.

Key Words :Recreation, Free Time, Secondary Education, Youthful

8.KAYNAKLAR

1. Armağan İ Sporun Toplum Bilimsel Temelleri, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Yayınları, Yayın No: 4, 1981.
2. Arıkan AN, Göktaş Z, Yıldırım İ. Farklı Branşlardaki Spor Seyircilerinin Spor Ortamına İlişkin Görüşleri. Kastamonu Eğitim Dergisi 2004; 12(2): 551–560.)
3. Wirth L. Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentleşme. 20. Yüzyıl Kenti. Derleyen ve Çeviren: Duru B, Alkan A. Ankara: İmge Kitabevi; 2002
4. Güngörmüş HA. Özel Sağlık-Spor Merkezlerinden Hizmet Alan Bireyleri Rekreatif Egzersize Güdüleyen Faktörler. Doktora. Ankara: Gazi Üniversitesi. 2007.
5. Doğan O, Ceylan N Sümer R, Türkiye Gençlik Birliği Derneği, Gençlik Merkezi Tasarımı. Ankara: 2003.
6. Yaman V. Yaman F. Birgül N. “Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Serbest Zaman Alışkanlıkları İçerisindeki Sporun Yeri ve Rolü”, 10. ICHPER-SD Avrupa Kongresi ve 8. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'ne, (17–20 Kasım 2004, Antalya) sunulan bildiri, (Teksir)
7. İlhan A. Balcı V. “Türkiye’deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi”, 10. ICHPER-SD Avrupa Kongresi ve 8. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'ne, (17–20 Kasım 2004, Antalya) sunulan bildiri, (Teksir)
8. Büküşoğlu, Nagehan. Bayturan AF. Serbest Zaman Etkinliklerini Gençlerin Psiko-sosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü, Ege Tıp Dergisi, 44(3) 173–177 2005),

9. Çüçen KA. Ortaçağ Felsefesinde Zaman Kavramı Felsefe Dünyası. Sayı 20: 1996. s 73–79.
10. Addington OE. %100 Düşünce Gücü. (Çevirmen Çetinkaya B.). İstanbul: Akaşa Yayınları; 1993.
11. Demiray K. Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları; 1979. s 884.
12. Baymur F. Genel Psikoloji. 4.Baskı. İstanbul: Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi; 1978.
13. Tezcan M. Boş Zamanları Değerlendirme Sosyolojisi. Ankara: Atilla Kitabevi; 1994.
14. Toffler A. Üçüncü Dalga (Çev: Ali Seden). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi; 1996. s 151–153
15. Süzer M. Üniversite Öğrencilerinin Sosyal ve Ekonomik Özelliklerine Göre Boş Zaman Değerlendirme Biçimleri. Yüksek Lisans. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1997.
16. Karaküçük S. Rekreasyon ve Dağcılığın Rekreasyon Olarak Değeri, I.Yüksek İrtifa ve Spor Bilimleri Kongresi. 1991.
17. Karaküçük S. Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme. Ankara: Gazi Kitabevi; 2001.
18. Baltaş A, Baltaş Z. Başarılı ve Sağlıklı Olmak İçin Stresle Başa Çıkma Yöntemleri. 5.Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi; 1987.
19. Kılbaş Ş. Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme. Adana: Anaca Yayınları; 2001.
20. Bakır M. Rekreasyon ve Turizm İlişkisinin Turizm Politikalarının Oluşturulmasındaki Önemi. Doktora. İstanbul: İstanbul Üniversitesi; 1990.
21. Hacıoğlu N, Gökdeniz A, Dinç Y. Boş Zaman Rekreasyon Yöntemi. Ankara: Detay Yayıncılık; 2003.

22. Sevindi N. Modern Zamanlarda Baba Olmak. 2006.
<http://www.nevvalsevindi.com/oku.php?id=293> .
23. Hazar A. Rekreasyon ve Animasyon. Ankara: Detay Yayıncılık; 2003.
24. Torkildsen G. Leisure and Recreational Management. London: Routledge; 2005.
25. Balcı V. Ankara'daki Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması. Ankara: Milli Eğitim Dergisi; 2003. s 158.
26. Sağcan M. Rekreasyon ve Turizm. İzmir: Cumhuriyet Basımevi; 1986.
27. Dumazedier J. Boş Zaman ve Kültür. Ankara: Türk Yurdu Dergisi; 1990. s 10–38.
28. Kapani M. İnsan Haklarının Ulusal Boyutları. Ankara: Bilgi Yayınları; 1991. s 147
29. Argın Ş, Nostalji ile Ütopya Arasında, Birikim Yayınları, 2003, 28, 1. baskı, İstanbul
30. Kongar E. Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği. İstanbul. Remzi Kitapevi; 1979. s 34–35.
31. Sayın O. Toplumun İşleyişini ve Değişimini Belirleyen Toplumsal Eylemin Özü. Sosyoloji Dergisi 1987; No 1: s 11.
32. Yetim A. Sosyoloji ve Spor. Ankara: Topkar Matbaacılık; 2000. s 48–130.
33. Tam M. Toplum Bilime Giriş. Ankara: A.Ü.E.B. Fak. Yayını; 1981. s 147.
34. Aslan LN. Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi. Doktora Tezi. İzmir: 9 Eylül Üniversitesi; 1994. s 38.
35. Köknel Ö. Gençlik Çağında kız-bay Arkadaşlığı. Gençlik Yılı Konferansı; İstanbul: 1985. s 22.

36. Ertürk S. Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Yelken tepe Yayını No:4; 1972. s 7.
37. Dumazedier J. Towards A Society Of Leisure. New York: The Free Pres; 1967. s 63-113.
38. Tezcan M. Gençlik Sosyolojisi Yazıları. Ankara: Gündoğan Yayınları; 1991. s 25.
39. Seçkin H. Ortaöğretim Kurumlarında Eğitsel Kol Çalışmalarının Boş Zaman Değerlendirmesine Katkıları (İzmir Örneği). Doktora. İzmir: 9 Eylül Üniversitesi; 1996.
40. Güvenç B. İnsan ve Kültür. İstanbul: Remzi Kitabevi; 1972. s 132.
41. Wilson J. Sociology of Leisure. Annual Review of Sociology Vol.6; 1980. s 28.
42. Ünver Ö, Tolan B, Bulut İ, Dağdaş C. 12-24 Yaş Gençlerinin Sosyo-Ekonomik Sorunları, Editör.Nirun N, Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Matbaası, Ankara, 1986-s.237.
43. Tezcan M, Eğitim Sosyolojisi, Ankara: A.Ü. Basımevi, 1985.
44. Fidan N, Erdem M. Eğitim Bilimine Giriş. Yayın No 1. Ankara: Repa Eğitim; 1991. s 5.
45. Özgüven Eİ. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Faktörler. Ankara: 1974. s 81–82.
46. Bayer MZ. Turizme Giriş. İstanbul. Yayın no 146. İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları. 1992.
47. Himmetoğlu BA. Rekreasyonda Liderlik: Rolü ve Önemi, Uluslar arası Sağlık ve Rekreasyon Yönetimi Kongresi Notları. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası; 1992.
48. Masteralexis, L.P., Barr, CA., Hums, M.A. Principles and Practice of Sports Management. Maryland: Apsen Publication; 2005.

49. Karaküçük S. Stresle Başa Çıkma da Rek reasyonun Faktörü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 4. Ankara: 1996; s 55–64.
50. Tunçkol HM. Selçuk Üniversitesindeki Akademik Personelin Rek reasyon Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans. Konya: Selçuk Üniversitesi; 2001.
51. Kozak N. Genel Turizm. 4.Baskı. Ankara: Turhan Kitabevi; 2000.
52. Mete B, Ağaoğlu SA. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Kurupelit kampüsü Akademik ve İdari Personelin Rekreatif Aktivitelere Katılım ve Bakış Açılarının İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Beden eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi. Bildiriler Kitabı. Ankara: 2003. s 421–426.
53. Terekli MS, Erkan M, Heper E, Katırcı H. Serbest Zaman Endüstrisi İçerisinde Rek reasyon Sporu. 1. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi. Bildiriler Kitabı. Ankara: 2000. s 146–152.
54. Pulur A. Kredi Yurtlar Kurumuna Bağlı Yurtlarda Kalan Yükseköğrenim Gençliğinin Yurtlarda Yapılan Spor Faaliyetlerine Olan Eğ ilimlerinin Araştırılması. Gazi Üniversitesi Beden Eğ itimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi. Bildiriler Kitabı. Ankara: 2003. s 389- 395.
55. Karaküçük S. Rek reasyonun Çalışma Verimine Etkisi, II. Yüksek İrtifa ve Spor Bilimleri Kongresi. Kayseri; 1992.
56. Gençlik Ş urası. Gençliğin Serbest Zaman Faaliyetleri, Ankara: Milli Eğ itim ve Gençlik Spor Bakanlığı Yayını; 1988. s 3.
57. Özmaden M. Yükseköğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu'nda İkamet eden Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirme Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 1997. s 18–29.
58. Gökmen H ve Diğerleri. Yükseköğretim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri, Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri. Ankara: MEGSB Yayını; 1985. s 10.

59. Armaner N. Yükseköğretim Gençliğinin Psikososyal Sorunları. 1985 Uluslararası Gençlik Yılı Faaliyetleri. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Yayın no 15. Samsun; 1986.
60. İnan MA. Toplum İdeoloji Gençlik. Ankara: Gündoğan Yayınları; 1989. s 169.
61. Gökçe B. Gecekondu Gençliği. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 1971. s 17.
62. Aslan S, Karaküçük S. Devlet Yurtlarında Kalan Bayan Öğrencilerin Rekreatif Sorunları. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 2(3). Ankara; 1997.
63. Özönder H. Gençlik Çağında Hobinin Önemi. II: Milli Gençlik Kongresi. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları No 44; 1998.
64. Çakmaklı K. Çocuklara Söz Dinletebilme Sanatı ve Yönlendirme Teknikleri. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 1999. s 87–95.
65. Öztürk F. Toplumsal Boyutlarıyla Spor. Ankara: Bağırhan Yayınevi; 1998. s 62–81.
66. Gençlik Şurası. Raporlar, Görüşmeler, Kararlar. Ankara: Milli Eğitim ve Gençlik Spor Bakanlığı Yayını; 1989. s 250.
67. Yılmaz D. Ortaöğretim Kurumlarında Eğitsel Kol Çalışmalarının Boş Zaman Değerlendirmesine Katkıları. Doktora. İzmir: 9 Eylül Üniversitesi; 1996.
68. Çelebi M, Özbey S, Doğu G. Yükseköğretim Kurumlarında Serbest Zaman Etkinlikleri Düzenleyen Öğrencilerin Grup Kararı Verme Sürecindeki Roller. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2003; sayı 7: s 37–44.
69. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990–1994). Ankara: DPT Yayınları; Yayın no 2174: 1989. s 297.

70. akircioğlu H. Rekreasyon; Beden Eğitimi Dersi ve Diğer Dersler Açısından Okullarda Ders Dışı Faaliyetlerin Durumu, Eğitsel Kollar ve Fonksiyonları. Yüksek Lisans. İstanbul: Marmara Üniversitesi; 1998. s 10–11.
71. Başaran İE. Eğitime Giriş. Ankara: Sevin Matbaası; 1984. s 12.
72. Celkan HY. Eğitim Sosyolojisi. Erzurum; 1993. s 149.
73. Fialova L. SPort and Leasure Activities in Scholl. International Conference on Lesure, Tourism & Sport-Education, Integration, Innovation, Cologne, 18-21 March. Germany; 2004. s 127.
74. Doll- Teper G. Sport and Leasure in Scholls-A European Perspective on Innovation Developments. International Conference on Lesure, Tourism & Sport-Education, Integration, Innovation, Cologne, 18-21 March. Germany; 2004. s 83.
75. Bucher AC. Foundations of Physical Education. Sainth Louse: The C.U., Mosby Company; 1972.
76. Aslan S. Yükseköğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na Bağlı Yurtlarda Kalan Bayan Öğrencilerin Rekreasyon Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayını; 1996.
77. Finn C. From The Pedagogue of Recreation to Teacher's Assistant. Scandinavian Journal of Education Research Vol 44. Issue 2. Sweden: 2000. s 207.
78. Binbaşioğlu C. Genel Öğretim Bilgisi. 6.Baskı. Ankara: 1991. s 242.
79. Gençay S, Gencay A, Marangoz İ, Tekerek M. Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Aktivite Programına Katılımını Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Sütçü İmam Üniversitesi Örneği. Ankara: Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu: Türk Hava Kurumu Basımı; 21–22 Mayıs 2003. s 96.

80. İlhan A, Balcı V, Türkiye’ deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2006, IV (1) 11-18.
81. Civelek Y, Kentlerde Kırsaldan Daha Çok Sigara İçiliyor <http://www.milliyet.com.tr/2000/12/02/entel/ent02.htm> (Erişim Tarihi:12.11.2007).
82. Özcebe H, Çamur D, Akansoy S, Akel İ, Şevik A, Karaman M, Işıkyakar T, Bir Lisede İkinci Sınıf Öğrencilerinde Sigara İçme Sıklığı <http://www.dicle.edu.tr/halks/m9-18.htm> (Erişim Tarihi:12.11.2007)
83. Bilir N, Doğan BG, Yıldız AN, Sigara İçme Konusundaki Davranışlar ve Tutumlar. Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı. Yayın No:7. Ankara:1994.
84. Türnüklü A. Liselerde Öğrenci Çatışmaları, Nedenleri Çözüm Stratejileri ve Taktikleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi. Sayı:49. 2007;129-166.

EKLER

Ek 1) Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 — (Değişik:2.3.2008/26804 RG) Bu Yönetmeliğin amacı; resmî, özel ilköğretim ve ortaöğretim okul, kurumlarında ders programlarının yanında öğrencide güven ve sorumluluk duygusu geliştirmeye, yeni ilgi alanları oluşturmaya ve beceriler kazandırmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ile toplum hizmeti çalışmalarının usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 — (Değişik:2.3.2008/26804 RG) Bu Yönetmelik; resmî, özel ilköğretim ve ortaöğretim okul, kurumlarında; bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda yapılacak etkinlikler ile törenler ve diğer çalışmaların düzenlenip yürütülmesiyle ilgili esasları kapsar.

Dayanak

Madde 3 — (Değişik:2.3.2008/26804 RG) Bu Yönetmelik, 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 62 nci maddesi, 30/4/1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 nci maddesi, 5/6/1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 11 inci maddesi, 5/6/1986 tarihli ve

3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununun 11 inci maddesi ile 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 11 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 — Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,
- b) Bakan: Millî Eğitim Bakanını,
- c) Kurum: (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Resmî, özel ilköğretim ve ortaöğretim kurumları ile yaygın eğitim kurumlarını,
- d) Müdür: Resmî, özel ilköğretim ve orta öğretim ile yaygın eğitim kurumu müdürlerini,
- e) Sosyal Etkinlik: (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmaları ile her türlü gezi, yarışma, yayın, gösteri, tiyatro, spor, münazara ve benzeri diğer etkinlikleri,
- f) Öğrenci Kulübü: Öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda okul içi ve okul dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacıyla oluşturulan grubu,
- g) Toplum Hizmeti: Öğrencilerin, yaş ve bilgi seviyesine uygun olarak her türlü toplum ve çevre sorunlarının çözümüne katkı sağlamak amacıyla yapacakları çalışmaları,
- h) Danışman Öğretmen: Öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmalarının rehberlik, danışmanlık ve gözetim görevini yürüten öğretmeni veya öğretmenleri,

ı) Gönüllü Veli: (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Öğrenci kulübü veya toplum hizmeti çalışmalarına katkı sağlayan veli/velileri,

j) Sosyal Etkinlikler Kurulu: Sosyal etkinlikler kapsamındaki öğrenci kulübü ve toplum hizmeti faaliyetlerini koordine etmek amacıyla oluşturulan kurulu ifade eder.

Sosyal Etkinliklerin Amacı

Madde 5 — Sosyal etkinliklerin amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak; öğrencilerin Atatürk İlke ve İlkelerine, Anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı yurttaşlar olarak yetişmelerine, yeteneklerini geliştirerek gerekli donanımı kazanmalarına katkıda bulunmaktır.

Bu amaçla öğrencilere;

- a) İnsan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme,
- b) Kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme,
- c) Çevreyi koruma bilinciyle hareket edebilme,
- d) Kendine ve çevresindekilere güven duyabilme,
- e) Planlı çalışma alışkanlığı edinebilme, serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme,
- f) Girişimci olabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme, yeni durum ve ortamlara uyabilme,
- g) Savurganlığı önleme ve tutumlu olabilme,

h) Bireysel farklılıklara saygılı olabilme; farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme,

ı) Aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme,

j) Bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme,

k) Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışabilme ve gruba karşı sorumluluk duyabilme gibi tutum, davranış ve becerilerin kazandırılmasına çalışılır.

İlkeler

Madde 6 — Öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmalarında katılımcılık, planlılık, süreklilik, üretkenlik, gönüllülük ve iş birliği temel ilkedir.

Bu ilkeler doğrultusunda;

a) İlköğretim ve orta öğretimde öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmalarının, öğrencilerin gelişim seviyesine göre belirlenmesine,

b) Çevresine duyarlı ve liderlik özelliklerine sahip bireyler olarak yetiştirmelerine, ilgi ve istidatlarını geliştirmelerine,

c) Demokratik yurttaşlık bilincini geliştirebilecek eğitim uygulamalarının, hayatın tüm alanlarına yayılarak yapılacak çalışmaların okul içi ve okul dışı etkinlikleri içermesine,

d) Öğrencilerin toplumsal hayata, sorunların çözümüne, yerel düzeyde katılımına ve yöneltici projeler hazırlamaya özendirilmesine,

e) Her bireyin topluma katkı sağlayabileceği göz önüne alınarak tüm etkinliklerde geniş katılımın sağlanmasına,

f) Öğrencilerin yönlendirilmelerine ve kariyer gelişimlerinin desteklenmesine,

g) Sosyal etkinlik çalışmalarının planlanması ve yürütülmesinde öğrencilerin ilgi, istek, yetenek ve ihtiyaçları ile çevrenin imkân ve şartlarının göz önünde tutulmasına,

h) Etkinliklerde verimi sağlamak için okul ve halk eğitim merkezlerinde oluşturulan öğrenci kulüpleri arasında ortak çalışmalar yapılmasına ve bunların imkânlarından yararlanılmasına,

ı) Çalışmaların daha çok ders dışı zamanları kapsayacak ve değerlendirecek şekilde planlanıp uygulanabilmesine,

j) Ders programlarının göz önünde bulundurularak desteklenmesine,

k) Yurt içinde veya yurt dışında bulunan okullardaki öğrenciler ile ortak çalışmalar yapmalarına,

l) Engelli öğrencilerin öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmalarına ilgi ve istekleri doğrultusunda etkin olarak katılabilmeleri için gerekli ortam ve şartların sağlanmasına,

m) Sosyal etkinlik çalışmalarının danışman öğretmenlerin gözetiminde kulüp üyesi öğrencilerle planlanıp yürütülmesine,

n) Çalışmalarda resmî, özel sivil toplum kurum ve kuruluşlarıyla öğrenci ve veli iş birliğinin sağlanmasına,

o) Sosyal etkinliklerle öğrencilerin estetik, etik ve duygusal yönden gelişmelerinin sağlanmasına özen gösterilir.

Esaslar

Madde 7 — Sosyal etkinlik çalışmaları aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde yapılır;

a) Danışman retmenler, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ders yılı başında yapılan öğretmenler kurulunda belirlenir. Gerektiğinde bir ğrenci kulübüne veya toplum hizmeti çalışmasına birden fazla retmen görevlendirilebileceği gibi bir öğretmene birden fazla ğrenci kulübü veya toplum hizmeti çalışmasında da görev verilebilir. Ders yılı içinde kurulması istenen ğrenci kulüplerine de danışman öğretmenler ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda okul müdürünce görevlendirilir.

b) Sosyal etkinlikler, okul yönetimi ve velilerin iş birliği ile okul içi ve okul dışı imknlardan yararlanılarak ğrenci kulüpleri ve toplum hizmeti kapsamında yürütülür.

c) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) ğrenci kulübü ve toplum hizmeti ile ilgili projeler, çevrede bulunan kişi, resmî/özel kurum/kuruluşlar ile diğer sivil toplum kuruluşlarına önerilerek her türlü katkıları istenebilir.

d) Danışman retmen okul dışından sağlanacak desteklerle ilgili olarak sosyal etkinlikler kurulunu bilgilendirir ve okul müdürünün olurlarını alır.

e) Sınıf retmenleri ile sınıf/şube rehber retmenlerinin yanında gönüllü veliler de sosyal etkinlikler çalışmalarına katılarak öğrencilere yardım ve rehberlikte bulunurlar.

f) Sosyal etkinlikler kapsamında yapılan çalışmalarla ilgili giderler, okul-aile birliklerince veya projeye destek veren kurum/kuruluşlarca sağlanır.

g) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Öğrencilerin sosyal etkinlikler kapsamında yapacakları çalışmalarını sonuçlandırıp sonuçlandırmadıkları, karnelerin Sosyal Etkinlik bölümüne "TAMAMLADI", "TAMAMLAMADI" şeklinde yazılarak gösterilir.

h) Sosyal etkinlikler; öğrenci, sınıf öğretmeni, sınıf/şube rehber öğretmeni tarafından Sosyal Etkinlikler Öğrenci Değerlendirme Formu (EK-7) ve Sosyal Etkinlikler Danışman Öğretmen Değerlendirme Formu (EK-8) na göre değerlendirilir. Bu değerlendirmenin sonucu öğrenci dosyasındaki ilgili bölüme işlenir.

ı) Çalışmalar için Sosyal Etkinlikler Yıllık Çalışma Planı (EK-3) veya Sosyal Etkinlikler Proje Öneri Formundan (EK-4) hangisinin düzenleneceğine bu çalışmalarda görev alan öğrencilerle danışman öğretmenler birlikte karar verir. Çalışmaların projelendirilmesi hâlinde Sosyal Etkinlikler Proje Öneri Formunun yanı sıra, Sosyal Etkinlikler Proje Uygulama Takvimi (EK-6) hazırlanır ve çalışmaların sonunda Sosyal Etkinlikler Proje Sonuç Raporu (EK-5) düzenlenir. Tüm çalışmalar, sosyal etkinlikler kurulu ve okul müdürlüğünce onaylandıktan sonra uygulamaya konulur.

i) (Ek bent:2.3.2008/26804 RG) Öğrenci kulübü ve toplum hizmeti ile ilgili örnek etkinlik çalışmaları; okul yönetiminin sorumluluğunda okul pano, gazete, dergilerinde; gerektiğinde ilgili birimlerin web sitelerinde yayımlanabilir. Ayrıca okul müdürlüğü ve il/ilçe millî eğitim müdürlüğünün uygun bulduğu yerlerde bu çalışmalar sergilenebilir.

j) (Ek bent:2.3.2008/26804 RG) Sosyal etkinlik çalışmalarında üstün gayret gösteren öğrenciler; okul yönetimi, il/ilçe millî eğitim müdürlüğü, resmî, özel kurum ve kuruluşlar ile diğer sivil toplum kuruluşlarınca ödüllendirilebilir. Ayrıca bilim, edebiyat, resim, müzik, drama, halk oyunları, spor, özel bilgi, beceri ve yetenek isteyen diğer alanlarda başarı gösterenlere Başarı Sertifikası (EK-14) verilir.

k) (Ek bent:2.3.2008/26804 RG) Yönetici ve danışman öğretmenler, il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince veya Bakanlıkça sosyal etkinliklerin mevzuat ve uygulamaları ile ilgili olarak kurs ve seminerlerle yetiştirilirler.

Sosyal Etkinlikler Kurulu

Madde 8 — Sosyal etkinlikler kurulu, müdürün görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında danışman öğretmenlerin aralarından seçecekleri bir danışman öğretmen, kulüp temsilcilerinin aralarından seçecekleri üç öğrenci ile okul-aile birliğini temsilen iki veliden oluşur.

Kurul, kulüp ve toplum hizmeti kapsamındaki etkinliklerin verimli bir şekilde yürütülmesi için danışman öğretmenler, öğrenciler, gönüllü veliler ve diğer öğretmenlerle iş birliği içinde çalışmalarını koordine eder. Okul dışı etkinliklerde ilgili birimlerle iş birliği yaparak bu çalışmaların yürütülmesi için gerekli tedbirleri alır.

Gönüllü Velilerin Belirlenmesi

Madde 9 — Öğretim yılı başındaki okul-aile birliği toplantısında, gönüllü velilerin görev ve sorumluluklarının tanıtımından sonra, öğrencilerin sosyal etkinlik çalışmalarına yardımcı olacak gönüllü velilerin seçimi yapılır. Aynı toplantıda Gönüllü Veli Başvuru Formları (EK-10) dağıtılır ve bu formların doldurulmasıyla daha sonra kurulacak olan sosyal etkinlikler kuruluna teslim edilmesi istenir.

Naklen gelen öğrencilerin velilerinin de Kurulca uygun görüldüğü takdirde sosyal etkinlik çalışmalarına katılması sağlanır.

(Değişik üçüncü fıkra:2.3.2008/26804 RG) Veli olmadığı hâlde bu çalışmalara gönüllü olarak katılmak isteyenlerin de Gönüllü Veli Başvuru Formunu doldurarak okul yönetimine başvurusu istenir. Sosyal Etkinlikler Kurulunca uygun görülmesi hâlinde bunların gönüllü veli olarak çalışmaları sağlanır. Bu çalışmalarda yararlı olmadığı tespit edilenlerin görevine son verilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kulüpler ve Çalışma Esasları

Öğrenci Kulübü

Madde 10 — (Değişik birinci fıkra:2.3.2008/26804 RG) Öğretim yılı başladıktan ve sınıf temsilcileri seçildikten sonra, sınıf temsilcileri ile okul yönetici ve öğretmenlerinin katılacağı toplantıda; kurumun türüne, seviyesine, imkân ve şartlarına; çevrenin ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi özellikleriyle öğrencilerin sınıf seviyesine göre, öğrenci kulüplerinden gerekli görülenlerine ya da öğrencilerin istekleri doğrultusunda farklı kulüplerin kurulmasına Öğrenci Kulüpleri Çizelgesi (EK-1) de yer verilir.

Ayrıca kulüplerin oluşturulması sırasında aşağıdaki alanlar da göz önünde bulundurularak;

a) Zekâ oyunları (satranç, bilardo gibi),

b) Aileye ve çevreye ekonomik katkıda bulunma (ipek böceği, mantar, kümes hayvanı yetiştirmek, halı, kilim, kumaş dokumak, turist rehberliği yapmak gibi),

c) Millî ve insanî değerleri tanıma ve tanııtma (eski eserleri, yazma kitap ve levhaları toplamak, ören yerlerini incelemek, millî folklor ürünlerini araştırmak, öğrenmek ve derlemek) amaçlı öğrenci kulüpleri de kurulabilir.

Konuları birbirine yakın olan kulüpler ayrı ayrı kurulabileceği gibi birleştirilerek de yeni öğrenci kulüpleri oluşturulabilir.

Öğrenci Kulübü Çalışma Esasları

Madde 11 — Öğrenci kulübü çalışmalarının yürütülmesinde aşağıdaki hususlara uyulur;

a) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Öğrenci kulübüyle ilgili işlerin planlanması ve yürütülmesi, danışman öğretmenin gözetiminde ders saatleri dışında öğrencilerce gerçekleştirilir.

b) Sınıf öğretmenleri ile sınıf/şube rehber öğretmenleri, belirlenen öğrenci kulüplerinin tanıtımını, amaçlarını, çalışma esaslarını, öğrencilere kulübü seçmeden önce açıklar.

c) Öğrencilerin ilgi duydukları en az bir öğrenci kulübüne üye olmaları esastır. Her öğrenci, bir öğrenci kulübü üyesi olmakla birlikte, isterse sınıf öğretmeni ve sınıf/şube rehber öğretmenin bilgisinde diğer bir öğrenci kulübüne ve etkinliklerine de katılabilir. Bu çalışmaların koordinasyonu sosyal etkinlikler kurulunca sağlanır.

d) Sınıf öğretmeni ile sınıf/şube rehber öğretmenleri, sınıflarında oluşturulan öğrenci listesinin bir örneğini danışman öğretmene, bir örneğini de okul yönetimine verir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Toplum Hizmeti ve Çalışma Esasları

Toplum Hizmeti

Madde 12 — (Değişik birinci fıkra:2.3.2008/26804 RG)

Öğrencilerin; kendilerine, ailelerine, çevrelerine ve topluma duyarlı, gönüllü çalışma bilincine sahip sorun çözen ve çözüm üreten, resmî, özel kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde çalışma becerilerini geliştirmiş bireyler olarak yetiştirmeleri için toplum hizmeti çalışmalarına yer verilir.

Toplum hizmeti çalışmaları, öğrencilerin yaş ve bilgi seviyelerine uygun öğrenci kulübü çalışmaları kapsamında, ayrı olarak veya bireysel olarak ya da grupla hazırlanacak çalışma planlarına ve projelere göre yaptırılır.

Toplum hizmeti;

- a) Velilerin okulla iş birliğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak,
- b) Okulu ve çevresinin güzelleştirilmesi, bakım ve onarımının yaptırılması yönünde çalışmalar yapmak,
- c) Kendi okulunun veya imkânları yetersiz diğer okulların kitap, araç-gereç ve ihtiyaçlarını gidermek için kampanyalar düzenlemek,
- d) Alt ve diğer sınıflardaki öğrencilerin ders, ödev ve proje çalışmalarına yardımcı olmak,
- e) Toplumda Türkçeyi doğru, güzel, etkili kullanma bilincini geliştirme ve kitap okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik çalışmalar yapmak,

f) Çevreyi korumak, güzelleştirmek, parklar oluşturmak, tarihî ve kültürel değerlerimizi korumak ve yaşatmak için çalışmalarda bulunmak,

g) Toplum kurallarına uyulması için öğrencileri ve halkı bilinçlendirme çalışmaları yapmak,

h) Trafik kurallarına uyulması için öğrencileri ve halkı bilinçlendirme çalışmaları yapmak,

ı) Okul bahçesini, çevreyi, boş arazi ve alanları ağaçlandırmak, erozyonla mücadele etmek, yok olmaya yüz tutmuş bitki türlerini korumak ve yetiştirmek için çalışmalar yapmak,

j) İhtiyaç sahibi insanlara yardımcı olmak,

k) Çevrelerindeki yaşlı ve bakıma muhtaç insanlara günlük işlerinde yardımcı olmak,

l) Huzur evlerinde ve çocuk yuvalarındaki insanların hayatlarını kolaylaştırıcı, onların toplumla kaynaşmalarını sağlayıcı çalışmalar yapmak,

m) Kimsesiz, engelli ve sokakta yaşayan çocuklara yardımcı olmak,

n) Sosyal hizmet amaçlı sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına destek sağlamak gibi etkinlikleri kapsar.

Toplum Hizmeti Çalışma Esasları

Madde 13 — Toplum hizmeti çalışmalarında aşağıda belirtilen hususlar esas alınır.

a) Öğrenciler, bireysel olarak veya grup hâlinde yapacakları toplum hizmeti çalışmalarına Sosyal Etkinlikler Yıllık Çalışma Planı veya Sosyal Etkinlikler Proje Öneri Formunu hazırlayıp danışman öğretmenlerine onaylattıktan sonra başlarlar. Projelerini tamamladıklarında Sosyal Etkinlikler Proje Sonuç Raporunu danışman öğretmene verirler.

b) Öğrenci kulübü çalışmaları kapsamında yapılacak toplum hizmeti çalışmaları da kulüp çalışmaları kapsamında hazırlanacak Sosyal Etkinlikler Yıllık Çalışma Planı veya Sosyal Etkinlikler Proje Öneri Formunda belirtilir, gerekli onaylar alındıktan sonra uygulamaya konur.

c) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Öğrenciler, ilköğretimin 1, 2 ve 3 üncü sınıflarında yılda 5 saat; 4, 5, 6, 7 ve 8 inci sınıflarında 10 saat; ortaöğretim kurumlarının hazırlık sınıfları dâhil tüm sınıflarında 15 saatten az olmamak üzere ders yılı başında yapılan öğretmenler kurulunca belirlenen toplum hizmeti çalışmalarına katılırlar.

d) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Öğrencilerden seçtikleri toplum hizmeti çalışmalarına katılabilmeleri için Veli İzin Belgesi (EK-11) alınır.

e) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Öğrenci kulübü kapsamında yapılacak toplum hizmeti çalışmalarında halk eğitim merkezleri, diğer resmî, özel kurum ve kuruluşlar ile sosyal etkinlikler kurulunca uygun bulunan sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği yapılarak bunların imkânlarından yararlanılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal Etkinlikler ile İlgili Görevler

Müdürün Görevleri

Madde 14 — Müdür, sosyal etkinliklerin mevzuata uygun ve verimli olarak yürütülmesinden sorumludur. Müdür, gerekli gördüğü durumlarda görevlendireceği müdür yardımcılara veya öğretmenlere yazılı olarak yetki ve sorumluluk verebilir.

Müdür;

a) Velilere gerekli duyuruları yapar ve onları çalışmalara katılmaya teşvik eder.

b) Okulun eğitim-öğretime açılışının 3 üncü haftasında öğrenci kulüp ve toplum hizmeti çalışmalarını başlatır.

c) Danışman öğretmen ve gönüllü velilere rehberlik yapar, gerektiğinde yazışmaları koordine eder.

d) Öğrenci kulübü çalışma planları ile proje önerilerini onaylar.

Danışman Öğretmenin Görevleri

Madde 15 — Danışman öğretmen;

a) Kulübün öğrenci sayısını liste hâlinde sosyal etkinlikler kuruluna bildirir.

b) Çalışmalarda öğrencileri, yaratıcı ve özgün fikirler üretmeye teşvik eder.

c) Çalışmaların genel gözetim ve rehberliğini sağlar.

d) Çalışmaların seyrini takip ederek sonucu, sosyal etkinlikler kuruluna bildirir.

e) Kulüp çalışmaları ile ilgili yazışmaları koordine eder.

f) Sosyal Etkinlikler Yıllık Çalışma Planı, Sosyal Etkinlikler Proje Uygulama Takvimi, Sosyal Etkinlikler Öğrenci Değerlendirme Formu, Sosyal Etkinlikler Proje Öneri Formu ve Sosyal Etkinlikler Proje Sonuç Raporunun hazırlanmasına rehberlik eder.

g) Yapılacak tüm çalışmalarda öğrencilerin duygu ve düşüncelerini etkilemeksizin yazım kuralları ve benzeri konularda yardımcı olur.

h) Kulüpteki öğrenciler ile toplanır, onları yönlendirir ve yapılan çalışmaları değerlendirir.

ı) Okul müdürüne karşı sorumludur.

Sınıf Öğretmenleri ile Sınıf/Şube Rehber Öğretmenlerinin Görevleri

Madde 16 — Sınıf öğretmenleri ile sınıf/şube rehber öğretmenlerinin görevleri şunlardır;

a) Öğretmenler, kurulca belirlenen kulüplerin amaçları ve çalışmaları hakkında öğrencileri bilgilendirir.

b) Öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre belirlenen kulüplere göre üye olmalarını sağlar.

c) Kulüplere öğrenci seçiminde danışman öğretmenle iş birliği yapar.

d) Sınıflarda oluşturulan öğrenci listelerinin bir örneğini danışman öğretmene bir örneğini de okul yönetimine verir.

e) Okulda ve çevrede yapabilecekleri toplum hizmetlerini öğrencilere tanıtır.

f) Öğrencileri ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda toplum hizmeti çalışmalarına yönlendirir. Bu çalışmalarda öğrencilere rehberlik ve danışmanlık yapar.

g) Kulüp çalışmaları ve toplum hizmetleri ile ilgili projenin hazırlanmasında ve uygulanmasında öğrencilere rehberlik yapar.

h) Projenin uygulama aşamalarında öğrenci velisiyle iş birliği içinde bulunur.

ı) Projenin uygulama aşamalarında çalışmaları izler, görülebilecek eksikliklerin giderilmesi için gerekli tedbirleri alır.

j) Çalışmaların sonucunda projeyi değerlendirerek öğrenci değerlendirme formu ile sonucunu gizlilikle okul yönetimine bildirir.

Gönüllü Velinin Görevleri

Madde 17 — Gönüllü veli;

a) Proje önerilerinin hazırlanmasında ve proje uygulanması sırasında sınıf öğretmenleri ile sınıf/şube rehber öğretmenlerine yardımcı olur.

b) Etkinliklerin, bireysel veya gruplar hâlinde yapılmasına katkı sağlar.

c) Okul dışı çalışmalarında öğrencilere yardımcı olur.

d) Gerektiğinde çalışmalara maddî destek sağlar.

Ayrıca, "Gönüllü Veliler Hangi İşleri Yapa bilir"de belirtilen işleri de yapabilirler (EK-9).

Öğrenci Kulübü Temsilcisinin Görevleri

Madde 18 — Temsilci;

a) Öğrencilerle birlikte yıllık çalışma planlarının hazırlanmasını sağlar ve onaylanması için danışman öğretmene verir.

b) Yapılacak faaliyetlerle ilgili görev paylaşımını ve görev dağılımını danışman öğretmene bildirir.

c) Yapılan alışmalar hakkında danışman öğretmeni bilgilendirir.

d) Kulüp üyelerinin belirli zamanlarda toplanmasını sağlar.

e) Kulüp çalışmalarıyla ilgili yazışmaları yapar ve dosyalanmasını sağlar.

f) Kulüp üyelerince yapılacak proje çalışmalarında koordineyi sağlar.

Öğrencilerin Görevleri

Madde 19 — Öğrenciler;

a) En az bir öğrenci kulübüne üye olur ve en az bir toplum hizmeti yapar.

b) Toplantı ve çalışmalara düzenli olarak katılırlar.

c) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Toplum hizmeti çalışmalarını düzenli olarak kaydeder ve danışman öğretmene her ayın sonunda imzalatır.

d) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Proje çalışmalarında yapacakları değişiklikleri, öncelikle danışman öğretmen olmak üzere sınıf öğretmeni ile sınıf/şube rehber öğretmenine bildirir.

e) Kendisi ile ilgili doldurması gereken formları zamanında danışman öğretmene verir.

f) Okul dışında yaptıkları etkinliklerde okulunu en iyi biçimde temsil etmeye çalışır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Diğer Sosyal Etkinlikler

Diğer Etkinlikler

Madde 20 — Sosyal etkinlikler kapsamında aşağıdaki faaliyetlerde de bulunulabilir. Bu faaliyetlere okul yönetimi ve öğretmenlerin yanında kulüplerde görev alan öğrencilerin aktif katılımı ve bu çalışmaların öğrencilerce planlaması sağlanır.

Okulda;

a) Geziler,

b) Yarışmalar,

c) Beden eğitimi, izcilik, müzik ve halk oyunları çalışmaları,

d) Yayınlar,

e) Gösteriler,

f) Tiyatro çalışmaları,

g) Defile, sergi ve kermes

gibi çalışmalarla çeşitli etkinlikler düzenlenebilir.

Geziler

Madde 21 —(Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Öğrencilerin seviyelerine göre bilgi, görgü ve yeteneklerini geliştirmek; yaparak yaşayarak öğrenmelerine imkân vermek ve derslerin uygulama ortamında yapılmasını sağlamak; onlara çevrelerini, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik değerlerini tanıtmak, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakından izletmek amacıyla yakın çevre ve yurt içi geziler ile diğer ülke ve toplumları tanıtmak üzere yurt dışı geziler düzenlenebilir.

Öğretim programının gerektirdiği ve öğretmen tarafından okul dışında yapılması uygun görülen araştırma, inceleme, izleme, tanıma ve uygulama amacıyla yapılan okul dışı etkinlik ve ziyaretler ilgili ders kapsamında; diğer geziler sosyal etkinlikler kapsamında yapılır.

Ancak, ilköğretim 1-3 üncü sınıf öğrencileri; taşıma mesafesine bakılmaksızın il sınırları içindeki gezilerle gününbirlik yapılacak il dışı gezilere katılabilirler.

Gezilerde aşağıdaki hususlara uyulur;

a) Gezi yapılacak yerler belirlenirken, yakın çevre gezilerine öncelik verilir. Gezilerin, amacına uygun olarak gündüz yapılmasına özen gösterilir.

b) Sınıf/şube rehber öğretmenleri, ders öğretmenleri veya danışman öğretmenlerce, herhangi bir ders veya sosyal etkinlik

kapsamında yapılacak etkinliklerle ilgili Gezi Planları (EK-13), en az 7 gün önce okul müdürlüğüne verilir. Gezi planı ile birlikte geziye katılacak yönetici, öğretmen, öğrenci ve varsa velilerin isimleri, adresleri, ulaşılabilecek yakınlarının telefon numaralarının yer aldığı bir liste hazırlanarak bir nüshası okul yönetimine verilir.

c) Öğretim programları gereği yapılacak geziler için ders yılı başında; yıllık planda yer almayıp derslerin işlenişi sırasında fırsat eğitiminden yararlanmak amacıyla yapılacak geziler için gezi öncesinde; sosyal etkinlikler kapsamında yapılacak bilimsel, kültürel, turizm, spor ve ziyaret amaçlı geziler için, onay alınmadan önce velilerden öğrencilere ait yazılı izin belgesi alınır.

ç) Gezilerde, 40 öğrenciye kadar bir yönetici ve en fazla iki sorumlu öğretmen görevlendirilir. İmkânlar ölçüsünde sosyal etkinlikler kurulunca uygun bulunan velilerin de geziye katılımı sağlanır. Ekonomik durumları yetersiz öğrencilerin gezi giderleri, okul-aile birliklerince karşılanabilir.

d) Öğretim programları kapsamında yapılacak gezilerin o ders saati içinde yapılmasına özen gösterilir. Ancak gezinin bu süreyi aşabileceği durumlarda okul yönetiminin bilgisi dahilinde ders öğretmenlerince gerekli önlemler alınır.

e) Sosyal etkinlikler kapsamında yapılacak geziler, dersleri aksatmayacak şekilde hafta sonu tatilleri veya bayram tatili günlerinde düzenlenir. Ancak gezi düzenlenen yerin uzaklığı sebebiyle daha uzun zaman gerektiren gezilerden dolayı yapılamayan dersler telafi edilir.

f) Okul müdürü, gezilerle ilgili belgeleri inceler ve yetkisinde olanları onaylar. Yetkisi dışındaki gezilerle ilgili yazıyı da en kısa sürede onay alınmak üzere il/ilçe millî eğitim müdürlüğüne gönderir.

g) Büyükşehir belediye sınırları dâhil olmak üzere, il/ilçe belediye sınırları içinde yapılan ders programları kapsamındaki yıllık ders planında yer alan bilimsel inceleme, araştırma, gözlem ve uygulama gezileriyle ilgili onay okul müdürünce verilir.

 ) Okulun bulunduğu il/ilçe sınırları içinde sosyal etkinlik kapsamında yapılacak gezilerle ilgili onay, okul müdürlüğünün  nerisi üzerine il/ilçe millî eğitim müdürünce; il sınırları dışına yapılacak gezilerle ilgili onay ise il/ilçe millî eğitim müdürlüğünün  nerisi üzerine m lk  amirce verilir.

h) Yurt dışında yapılacak bilim, sanat, tiyatro, spor, müzik, halk oyunları, beceri yarışma, sosyal etkinlik ve bunların hazırlık çalışmaları ile gezilere katılacak resmî/özel örgün ve yaygın eğitim kurumlarının yönetici,   retmen ve   rencilerinin görevli-izinli sayılmalarına ilişkin onay, il millî eğitim müdürlerinin  nerisi üzerine valiliklerce verilir.

ı) İl içi ve il dışı gezilerde öğrencilerin kaza sigorta işlemleri, geziye gidilecek araçların seçilmesi ve diğer konularda, Okul Gezileri  er eve Sözleşmesinde (EK-12) belirtilen hükümlere uyulur.

i)   retim programı ve sosyal etkinlik kapsamında yapılacak gezilerde gerektiğinde kamu araçlarından yararlanılabilir.

j) Gezi ile ilgili sözleşme şartlarının yerine getirilip getirilmediği, geziye katılanların hazır olup olmadıkları ve benzeri hususların yer aldığı başlangıç tutanağı ile gezinin bitiminde gezinin amacına uygun olarak gerçekleştirilip ger ekle tirilemedi ine ilişkin tutanak düzenlenir.

Yarışmalar

Madde 22 — Sosyal etkinlikler ve diğer ders faaliyetleri kapsamında öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirmelerine, kendilerine güven duyabilmelerine, sosyal ilişkilerde anlayışlı ve saygılı olabilmelerine, bilimsel düşünce ve inceleme alışkanlığı kazanabilmelerine imkân sağlamak amacıyla çeşitli yarışmalar düzenlenir.

Bu konuda aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur;

a) Yarışma konuları, sınıfın düzeyine ve programlara uygun olarak belirlenir.

b) Bu Yönetmelikte belirtilen konularda veya inceleme, kompozisyon, şiir, hikâye, resim, müzik, spor, proje, bilgisayar, halk oyunları ve benzeri alanlarda en az bir yarışma düzenlenir.

c) Yarışmalar, sınıf içi, okul içi, okullar arası ve yurt içi düzenlenebileceği gibi uluslararası da düzenlenebilir.

d) Okul ve sınıf içi yarışmalar ile ilgili esaslar ve yarışma konuları, okul müdürünün veya görevlendireceği müdür yardımcısının başkanlığında ilgili kulüp danışman öğretmenlerinden ve temsilcilerinden oluşturulan komisyonca; okullar arası yarışma konuları ile yarışma esasları ise il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince oluşturulan komisyonca belirlenir.

e) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Bakanlık dışındaki resmî/özel kurum ve kuruluşlarca düzenlenecek il/ilçe düzeyindeki yarışmalara katılım mülki amirin; yurt genelindeki yarışmalar ise Bakanlığın izni ile gerçekleştirilir. Yarışmalarla ilgili komisyonların oluşturulmasına ilişkin hususlar izin onayında yer alır.

f) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Okul ve sınıf içi yarışmaların değerlendirilmesi, yarışmalar için oluşturulan komisyonca; okullar arası yarışmaların değerlendirilmesi ise ilgili alan

öğretmenlerinden, alan öğretmeni bulunmaması durumunda okul yönetimince uygun görülen diğer öğretmenlerden oluşturulan komisyonca yapılır. Okul içi yarışmalarda, yarışmaya katılan sınıflardan temsilci birer öğrenci de bulundurulur.

g) Yarışmalar, eğitim- öğretimi aksatmayacak şekilde düzenlenir.

h) Yarışmalarda derece alanlar ödüllendirilir. Başarılı öğrencilere, diğer bakanlık kamu kurum ve kuruluşlarıyla iş birliği sonucunda sağlanan yaz kampı imkânlarından da yararlandırılmalarında öncelik tanınır.

Beden Eğitimi, İzcilik, Müzik ve Halk Oyunları Çalışmaları

Madde 23 — Öğrencilerin psikolojik ve bedensel yönden dengeli ve sağlıklı bir kişiliğe sahip olmalarına, gelişimlerine, serbest zamanlarını değerlendirme alışkanlığı kazanmalarına ve kendilerini ortaya koymalarına imkân sağlamak amacıyla beden eğitimi, izcilik, müzik ve halk oyunları gibi çalışmalara yer verilir. Bu çalışmalar ilgili mevzuatına göre yürütülür.

Yayınlar

Madde 24 — Okullarda; Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri ile sosyal etkinliklerin amaçlarına uygun olarak öğrencilerin, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, kendilerini ifade etme, özgür, eleştirel düşünme ve iletişim kurma yeteneklerini geliştirmesi amacıyla öğrenci kulüpleri ile toplum hizmeti çalışmalarını tanıtıcı nitelikte duyuru, dergi, gazete ve yıllıklar çıkarılabilir.

Bu amaçla müdürün veya görevlendireceği müdür yardımcısının başkanlığında, biri kültür dersleri ğretmeni olmak üzere iki ğretmen, ilgili sosyal etkinlikler danışman öğretmeninden oluşan inceleme kurulu ile kulüp yeleri arasından seçilen ve okul yönetimince uygun görülen beş öğrenciden de seğme kurulu oluşturulur.

Bu konuda aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur;

a) Duyuru, dergi, gazete ve duvar gazetelerinin yazılarından okul müdürü veya görevlendireceği bir müdür yardımcısı sorumludur. Dergilerin sahibi, okul adına dergiyi çıkararak sosyal etkinlikler danışman ğretmeni ya da okul müdürü olabilir.

b) Okullarda bir ders yılında çıkarılacak dergi sayısı okul müdürünce belirlenir.

c) Dergi veya gazetelerin çıkarılabilmesi için gerekli kaynak, okul-aile birliğince sağlanır.

d) Dergi veya gazetelerde yayımlanacak ğrenci yazıları, seğme kurulu ile inceleme kurulunda, öğretmenlere ait yazılar ise inceleme kurulunda değerlendirilir.

e) Dergi ve gazetelerde yayımlanacak ğrenci yazıları, seğme kurulunca değerlendirilerek uygun görülenler inceleme kuruluna sunulur.

f) İnceleme Kurulu, seğme kurulunda değerlendirilen yazılarla öğretmenler tarafından hazırlanan yazıları inceler. Dergi ve gazetelerde yayımlanması uygun görülenler, inceleme kurulu kararı ile tespit edilir. İnceleme kurulunun kararları yönetimce dosyasında saklanır.

g) İnceleme kurulunca, dergi veya gazetelerde yayımlanan yazılarda anlatım ve yazım hatası olmamasına ve sade bir dil kullanılmasına dikkat edilir.

h) Okullarca yayınlanan dergi, gazete ve yıllıklarda yer alan yazı, resim ve karikatürlerin birer örneği ile duvar gazetelerinin kaldırılan nüshaları, dosyalarında iki yıl süreyle saklanır.

ı) Okul dergi ve gazetelerinde yer alacak yayınlarda;

1) Öğrencilerin Türk Bayrağı'na, vatanına, milletine, Atatürk İlke ve İnkılâplarına, Türkiye Cumhuriyetine, demokrasi ve insan haklarına karşı duyulan sevgi, saygı ve bağlılığını yansıtan,

2) Ülkesine, milletine ve insanlığa büyük hizmetlerde bulunmuş bilim adamı ve sanatçıların hayat ve eserlerini tanıtan,

3) Öğrencilerin alanlarında yapacakları bilimsel, sanatsal, kültürel ve sportif çalışmaları tanıtan,

4) Okuldan mezun olmuş ve okula hizmet etmiş önemli kişileri ve eserlerini tanıtan,

5) Okulun bulunduğu yerin tarihini, eski eserlerini, kültür değerlerini, folklorunu ve coğrafyasını çeşitli yönleriyle tanıtan,

6) Devlet büyüklerinin okul ziyaretlerini hatırlatan,

7) Okulda sunulan tiyatro, konser veya gösterilen filmleri tanıtan,

8) Bayramlar, belirli gün ve haftalarla ilgili çalışmaları tanıtan,

9) Sınıfça veya okulca yapılan gezi, gözlem ve incelemeleri gösteren,

10) Endüstri ve teknoloji alanında ortaya çıkan gelişmeleri tanıtan,

11) Toplum hizmeti çalışmalarını yansıtan,

12) Okulla ilgili gezi, inceleme, gözlem, yıl sonu etkinlikleri, sergi, diploma törenleri ve okulun ağaçlandırılması gibi faaliyetleri belirten,

13) Mezun öğrencilerin üst öğrenimde ve meslek hayatında gösterdikleri başarılarını gösteren,

14) Okul kütüphanesine kazandırılan eserleri tanıtan

Resim, fotoğraf, karikatür, şiir, bilimsel ve edebî yazılarla proje çalışmalarına yer verilir.

Gösteriler, Konferans ve Paneller

Madde 25 — (Değişik: 12.8.2005/25904 RG) Okullarda, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun ve güzel sanatlara ilgi duymalarını sağlayan çeşitli gösteri, seminer, konferans, panel ve benzeri etkinlikler düzenlenir.

Bununla ilgili aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur.

a) Resmî ve özel kuruluşlarca hazırlanan film, tiyatro, konser ve diğer sanatsal gösteriler, sadece bir okulda gösterilmesi hâlinde okul müdürlüğünce; birden fazla okulda gösterilmesi hâlinde ise il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince alan öğretmenleri, varsa rehber öğretmen, psikolog ve sanat eleştirmeninden oluşturulan komisyonca incelenir. İzlenmesinde sakınca olmadığına ilişkin rapor, il/ilçe millî eğitim müdürünce onaylanır ve söz konusu etkinlikler, gösterilmek istenen okul müdürlüklerinin sorumluluğunda gerçekleştirilir.

b) Bu etkinliklerin hangi tür ve seviyedeki okullarda gerçekleştirileceği raporda belirtilir.

c) Okullar arası etkinlikler, ilgili okul yöneticileri ile eğitim bölgesi koordinatör müdürünün iş birliği sonucunda gerçekleştirilir.

d) Ayrıca okulların kendi bünyelerinde düzenlenen konferans, panel ve benzeri etkinliklerden il/ilçe millî eğitim müdürlükleri bilgilendirilir.

Tiyatro Çalışmaları

Madde 26 — Türk Millî Eğitiminin genel amaçları doğrultusunda öğrencilerin millî ve estetik duygularını güçlendirmek, güzel sanatlar alanındaki yetenek ve becerilerini artırmak, serbest zamanlarını değerlendirmek ve okul-çevre arasındaki bağları sağlamlaştırmak amacıyla tiyatro çalışmaları düzenlenir.

Tiyatro çalışmalarında;

a) İlköğretim okullarında skeç türü kısa oyunlara, orta öğretim kurumlarında skeç ve daha uzun oyunlara yer verilebilir. Ders dışı zamanlarda yapılacak bu etkinliklere öğrencilerin geniş ölçüde katılımı sağlanır.

b) Büyük oyunlar; millî bayram, önemli gün, hafta ve yıl dönümlerinde ya da ders yılı sonunda olmak üzere en fazla iki defa gerçekleştirilir.

c) Bakanlıkça tavsiye edilmiş, öğretmen veya öğrencilerce yazılmış ya da çevrilmiş, millî ve manevî duyguları canlı tutan, aile, vatan ve millet sevgisini yücelten; insanlık ve doğa sevgisini kazandıran; Türkçe'nin doğru, güzel ve etkili olarak kullanıldığı öğrenci seviyesine uygun oyunlar temsil edilir.

d) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Oyunların, öğrencilerin yaş ve sınıf seviyelerine uygun olarak seçilmesine özen gösterilir.

e) Oyunlarda ağırlıklı olarak okulun öğrencilerine, istemeleri hâlinde öğretmenlerine, diğer personeline ve velilerine de rol verilebilir. Diğer kurum ve kuruluşlarca hazırlanan oyunlarda öğrencilerin görev alabilmeleri için velilerinden ve okul yönetiminden izin alınır.

f) Oyunlarda dekor ve kostümlerin sadeliğine ve doğallığına özen gösterilir.

g) Okullarda yabancı dille yazılmış küçük oyunlar da oynanabilir.

h) Oyunlarda ve çeşitli gösterilerde yaralayıcı, öldürücü, zehirleyici araç-gereç ve malzemenin kullanılmamasına özen gösterilir.

ı) (Değişik bent: 12.8.2005/25904 RG) Oyunların metinleri, okul müdürlüğünce müdür yardımcısının başkanlığında en az biri alan öğretmeni olmak üzere üç öğretmenden oluşturulan komisyonca incelenir. Oyunların oynanmasında sakınca olmadığına ilişkin rapor okul müdürünce onaylandıktan sonra bu etkinlikler gerçekleştirilir.

Defile, Sergi ve Kermes

Madde 27 — Öğrenciler, öğretim yılı içinde toplum hizmeti ve diğer derslerle ilgili projeler kapsamında gerçekleştirdikleri çalışmaları, uygun zamanlarda okulda, çevre okul veya eğitim bölgesindeki diğer okullarla yerel düzeyde, başka eğitim bölgesi, il/ilçedeki okullarla ulusal ve uluslar arası düzeyde ortaklaşa düzenleyecekleri defile, sergi ve kermes yoluyla topluma tanıtırlar.

Eğitsel değer taşıyan çalışmaların defile, sergi ve kermes yoluyla yerel ve ulusal düzeyde tanıtılmasında aşağıdaki esaslara uyulur;

a) Okul içinde sergilenecek öğrenci kulübü ve toplum hizmeti proje çalışmaları, sosyal etkinlikler kurulunca belirlenir. Okul içi defile ve sergiler, belirlenen bir tarihte hafta boyunca eğitim kurumu ve çevre birlikteliğini en üst düzeyde sağlayacak biçimde düzenlenir.

b) Düzenlenecek defile, sergi ve kermeslerde, yakın okullar iş birliği içinde çalışırlar.

c) Eğitim bölgesinde öğrenci, öğretmen ve çevre etkileşiminin en üst düzeye ulaştırılması, öğrencilerin öğrenmeye özendirilmesi, öğretmenlerin meslekî doyumlarının sağlanması amacıyla bir hafta süreyle öğretim yılı sonunda eğitim bölgesi danışma kurulunca belirlenecek tarihte öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmaları ile ilgili proje çalışmalarını tanıtıcı sergiler düzenlenir.

d) Düzenlenecek etkinliklerde il/ilçe millî eğitim müdürlükleri ile eğitim bölgeleri koordinatör müdürleri arasında iş birliği yapılır. Koordinasyon, defile, sergi ve kermesin düzenlendiği il millî eğitim müdürlüğünce sağlanır.

e) Defile, sergi ve kermeslerden sağlanacak gelirlerin kullanımı okul-aile birliklerince organize edilir.

ALTINCI BÖLÜM

Törenler

Törenlerle İlgili Esaslar

Madde 28 — Törenlerde aşağıdaki hususlar göz önünde tutulur;

a) Tören programı her okulda, müdür veya görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında en az iki öğretmen ve bir öğrenci temsilcisinden oluşturulan komisyonca hazırlanır ve uygulanır.

b) Törenlere okulun öğrenci, öğretmen ve diğer görevlileri ile hazır bulunanlar katılır.

c) Törenlere protokol, emekli öğretmenler, veliler ve okuldan mezun olanlar davet edilir.

d) Okul binaları ile Atatürk köşesi; bayrak, flama ve mevzuata uygun afişlerle donatılır ve imkânlar ölçüsünde ışıklandırılır.

e) Okulda ve çevrede varsa bando, folklor ekibi ve yayın organlarından yararlanılmaya çalışılır.

f) Konuşma metinlerinin, şiirlerin ve diğer dokümanların müdürlükçe onaylanan birer örneği, o yıla ait tören dosyasında saklanır.

g) Törenlerde; Atatürk ve Türk büyükleri ile eğitim şehitleri için saygı duruşu ve İstiklâl Marşı'nın söylenmesinden sonra günün anlam ve önemine uygun şekilde hazırlanan programa göre hareket edilir.

h) Tören konuşmalarında, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine, eğitim-öğretimin önemine, okulun tarihçesine ve gelişimine, önceki öğretim yılının değerlendirme sonuçlarına, okulun çevre ilişkilerine ve sağladığı yararları, programlanan etkinliklere, okul-aile ilişkilerine ve öğrencilerden beklenen davranışlara yer verilir.

ı) (Ek bent:2.3.2008/26804 RG) Törenlerle ilgili diğer hususlar, 14/8/1981 tarihli ve 8/3456 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Ulusal ve Resmî Bayramlarda Yapılacak Törenler Yönetmeliği ve 3/3/1982 tarihli ve 8/4400 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Mahallî Kurtuluş Günleri, Atatürk Günleri ve Tarihî Günlerde Yapılacak Törenler Yönetmeliği ile Millî Eğitim Bakanlığınca törenler ve bayrak törenleri için yayımlanan diğer mevzuat hükümlerince yürütülür.

Bayrak Töreni

Madde 29 — Bayrak törenleri, Türk Bayrağı'nın ve İstiklâl Marşı'nın anlam ve önemine yaraşır şekilde düzenlenir. Törenlerde Bayrağımıza ve İstiklâl Marşımıza olan sevgi ve saygıyı güçlendirmek amaçlanır ve gerekli her türlü önlem alınır.

Bayrak törenlerinde aşağıdaki hususlar göz önünde tutulur;

a) Bayrak törenlerine, tören sırasında okulda bulunan yönetici, öğretmen, öğrenciler ile diğer görevliler, "Millî Eğitim Bakanlığı ile Diğer Bakanlıklara Bağlı Okullardaki Görevliler ve Öğrencilerin Kılık Kıyafetlerine İlişkin Yönetmelik" hükümlerine uygun bir kıyafetle katılır.

b) Bayrak töreni ve diğer törenler okulun açılışında, ders yılı sonunda, hafta başında ve sonunda, bayram tatili başlangıcında ve sonunda yapılır.

c) (Değişik bent:2.3.2008/26804 RG) Okul yöneticileri, nöbetçi öğretmenler, müzik ve beden eğitimi öğretmenleri ile okulda bulunan diğer öğretmenler ve görevli öğrencilerce hazırlanan törenler, bu Yönetmelik ile 25/1/1985 tarihli ve 85/9034 sayılı Türk Bayrağı Tüzüğü ve Millî Eğitim Bakanlığınca Törenler ve Bayrak Törenleri için yayımlanan diğer mevzuat hükümlerine göre yürütülür.

d) Okulda millî bayram, genel tatil ve hafta tatili başlangıcı ve bitiminde tören yapmak üzere ayrı bir bayrak direği bulunur. Tek bayrak direği varsa bayrak; törenden önce indirilir ve törenle bayrak direğine çekilir.

e) Konuşmalar, İstiklâl Marşı'nın söylenmesinden önce bitirilir.

f) İstiklâl Marşı'nın ilk iki kıtası, törene katılanlar tarafından birlikte, bestesine uygun ve yüksek sesle söylenir.

g) 22/9/1983 tarihli ve 2893 sayılı Türk Bayrağı Kanunu ile Türk bayrağı Tüzüğü hükümlerine uymayan bayraklar okullarda bulundurulmaz.

h) Bayraklar, okulda özenle saklanır. Özelliği kaybolan bayrakların kullanımdan kaldırılması mevzuatına göre yapılır.

ı) Törenlerin yürütülmesinden okul müdürü sorumludur.

YEDİNCİ BÖLÜM

Bayramlar, Belirli Gün ve Haftalar

Millî Bayramlar ve Yerel Kurtuluş Günleri

Madde 30 — Okullarda kutlanacak millî bayramlar ve yerel kurtuluş günleri;

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı.

19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı.

30 Ağustos Zafer Bayramı.

Yerel Kurtuluş Günleri.

Millî bayramlar ve yerel kurtuluş günlerinin kutlanmasında aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur;

a) Okullar, millî bayramlar ve yerel kurtuluş günlerinin kutlanması ile ilgili okul içi ve okul dışı etkinliklere bütün imkânlarıyla katılırlar. Millî bayramlar ve yerel kurtuluş günlerinde öğretmen ve öğrenciler kendilerine verilen görevleri yaparlar.

b) Okullar, yaz tatiline rastlayan kutlamalara, kutlama komitesince hazırlanan programa göre temsili olarak katılırlar.

c) Okullar, kutlamalarda ilgili mevzuat hükümlerince donatılır. Büyük yerleşim merkezlerinde okulların bütünüyle katılamaması durumunda törenler okullarda yapılır. Bu törenlerde ilgili mevzuatta belirtilen esaslara göre hareket edilir.

Dinî Bayramlar

Madde 31 — Pansiyonlu ve yatılı okullarda Ramazan ve Kurban Bayramları yönetici, öğretmen, öğrenci ve diğer personelin katılımıyla kutlanır.

Belirli Gün ve Haftalar

Madde 32 — Okul/kurumlarda anılacak, kutlanacak gün ve haftalar, ekte düzenlenmiştir (EK-2).

Çevrenin özelliği, okulun fizikî durumu ve imkânları göz önünde tutularak okul yönetimince belirlenen bu etkinliklerin hangilerinin sınıf içi, sınıflar arası veya okul düzeyinde gerçekleştirileceği ve bu etkinliklerde hangi kulüp ve öğrencilerin görevlendirileceği öğretmenler kurulunca kararlaştırılır.

Belirli gün ve haftalarla ilgili etkinliklere, öğrencilerin aktif katılımları sağlanır.

Daha kapsamlı yapılması istenen etkinliklerin planlanması, eğitim bölgeleri koordinatör müdürü ile il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince yapılır.

Tutulacak Defter ve Dosyalar

Madde 33 — (Değişik: 12.8.2005/25904 RG) Özel yönetmeliği bulunan kulüplerin dışındaki öğrenci kulüplerinde Toplantı Karar Defteri ve Evrak Dosyası tutulur.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Diğer Eğitim Kurumlarında Sosyal Etkinlikler⁽¹⁾

Madde 34 — (Değişik:2.3.2008/26804 RG) Özel dersane ve sürücü kursları dışındaki diğer eğitim kurumları, kendi konumlarını dikkate alarak yapacakları sosyal etkinlikleri, bu Yönetmelik hükümlerine göre yürütürler.

Özel Yönetmelikler

Madde 35 — Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce çıkarılmış olan; Okul Spor Kolları, Kooperatifçilik Kolu, Sivil Savunma Kolu yönetmeliklerinin adında ve madde metinlerinde geçen "kol" ibaresi "kulüp" olarak değiştirilmiştir.

Yönetmelikte Yer Almayan Hükümler

Madde 36 — Bu Yönetmelikte yer almayan hususlarda Millî Eğitim Bakanlığının diğer mevzuat hükümlerine uyulur.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde 37 — 25.5.1983 tarihli ve 18057 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İlköğretim, Lise ve Dengi Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 38 — Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 39 — Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

Ek 2) Orta Öğretimde Okul Spor Kulüpleri Yönetmeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, okul spor kulüpleri ve lig heyetlerinin işleyişi ile ilgili esas ve usulleri düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumları kapsar.

Dayanak

Madde 3-(Değişik: 2.5.1997/22977 RG) Bu yönetmelik 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'a dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,

Daire Başkanlığı: Okul İçi Beden Eğitimi Spor ve İzcilik Dairesi Başkanlığını,

Sporcu: Okul içinde ve okul dışında yapılan sportif faaliyetlere katılan öğrenciyi,

Kategori: Öğrencilerin öğretim kademeleri ve yaş gruplarına göre yapılan sınıflandırılmayı,

Branş Kaptanı: Okuldaki spor branşlarını temsilen, sınıflardan seçilen başkanı,

Genel Kaptan: Okul branş kaptanlarından gösterilecek adaylar arasından seçilen kaptanı,

Uluslar Arası Okul Sporları Federasyonu (ISF): Yurt içinde ve yurt dışında uluslararası spor yarışmalarını organize eden kuruluşu, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Okul Spor Kulüplerinin Kuruluş ve Organları

Okul Spor kulüplerinin Kuruluşu

Madde 5-İlk ve orta öğretim kurumlarında, okul içi ve okullar arası beden eğitimi ve spor faaliyetlerini yürütmek üzere, Eğitici Kollar Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde bir spor kulübü kurulur. Bir kolun spor kulübü, o okulun adı ile anılır.

Madde 6-Spor kulübünün forması, okulun seçtiği ve kabul ettiği renkleri taşır. Aynı il, ilçe ve belde içindeki spor kulüpleri farklı renkleri seçerler. Bu konuda çıkabilecek anlaşmazlıklar; Millî Eğitim Müdürlüklerince, kuruluş tarihi eski olan okullara öncelik ve seçim hakkı tanınarak çözümlenir.

Madde 7-Spor kulüplerinin organları şunlardır:

- a) Genel Kurul,
- b) Yönetim Kurulu,

Genel Kurul

Madde 8-Genel kurul, aşağıdaki üyelerden oluşur:

- a) Okul Müdürü,
- b) Beden eğitimi derslerini yürüten öğretmenler,
- c) Sınıflardan seçilen birer spor kulübü temsilcisi.

Madde 9-Genel Kurul, okul müdürünün çağrısı üzerine; okulların yeni öğretim yılına başladığı tarihi takip eden 15 gün içinde, diğeri ikinci yarı yılın ilk haftası içinde olmak üzere yılda iki kez toplanır.

Okul müdürünün bulunmadığı hallerde, Kurul'a müdürün görevlendireceği bir yetkili başkanlık eder. Kurul, ayrıca yeleri arasından iki yazman seçer.

Madde 10-Genel Kurulun görevleri şunlardır:

- a) Bir nceki ğretim yılına ait faaliyet raporunu inceler ve değerlendirir.
- b) Spor kulübü yeni yönetim kurulu üyelerini seçer.
- c) Yeni ğretim yılında yapılacak faaliyetler için dilek ve tekliflerde bulunur.
- d) Spor kulübünün faaliyetlerini ęeřitlendirmek ve amaçlarını geręekleřtirmek için okulun her türlü imkânlarının kullanılmasına yardımcı olur.

Yönetim Kurulu

Madde 11-Yönetim Kurulu; okulun öğretmenler kurulunca; beden eğitimi öğretmenlerinden, yoksa diğer öğretmenler arasından seçilen 3 ğretmen ile spor kulübü genel kurulunca gösterilecek adaylar arasından seçilen 8 öğrenciden teşekkül eder.

Öğretmenler kurulu; yönetim kuruluna seçilen 3 öğretmenden birini yönetim kurulu başkanı olarak belirler.

Yönetim kurulu; ilk toplantısında genel sekreter, sayman ve malzeme koruyucularını seçer.

Yönetim Kurulu Üyelerinin Görevleri

Madde 12-Yönetim Kurulu üyelerinin görevleri şunlardır:

a)(Değişik: 2.5.1997/22977 RG) Başkan, yönetim kurulu toplantılarına başkanlık eder, spor kulübünün yıllık çalışma programlarını hazırlar, program ve alınan kararları okul müdürüne onaylattıktan sonra uygular.

1) Başkan, yönetim kurulundaki öğretmenlerden birinin başkan yardımcısı olarak görevlendirir.

2) Spor kulübünün çalışmalarında yönetim kuruluna rehberlikte bulunur.

3) Okul spor kulüpleri toplantılarında ve gerektiğinde okulun spor kulübünü temsil eder.

4) Spor kulübünün çalışmalarında, okulun beden eğitimi öğretmenlerinin görevlerini belirler.

b) Genel Sekreter;

1) Yazışmaları yürütür, defterleri tutar ve gerekli belgeleri toplar.

2) Yönetim Kurulu toplantılarının gündemini hazırlar.

3) İstatistikî bilgi formlarının doldurulmasına yarayacak bilgileri derler, dosyalar ve zamanında ilgili yerlere gönderilmelerini sağlar.

4) Spor kulübü faaliyetlerine katılacak öğrencilerin lisansları ile ilgili işlemleri başkan ve başkan yardımcısının gözetim ve denetimi altında izler, bunları bir dosyada saklar.

c) Sayman, spor kulübünün bütçe taslağını hazırlayıp yönetim kuruluna getirir, banka işlemlerini izler, yapılması gereken harcamalar için memur aylıklarına uygulanan maaş kat sayısı x1000.TL. kadar parayı kasada bulundurabilir.

d) Malzeme koruyucuları; spor kulübüne ait malzemeleri, demirbaş ve dağıtım defterlerine kaydeder, malzemeleri, çalışmalar ve yarışmalar için, ilgililere teslim eder ve teslim alır.

Spor Kulübü Yönetim Kurulu'nun Toplanması ve Görevleri

Madde 13- Yönetim Kurulu, ayda bir toplanır. İlk toplantısını okulun açıldığı ilk üç hafta içinde yapar. Ayrıca, başkanın çağrısı üzerine de olağanüstü toplanabilir.

Madde 14- Yönetim Kurulu'nun Görevleri Şunlardır

a) Sınıflar arası yarışmaları programa bağlar ve uygulanmasını sağlar.

b) Her yıl, yıllık faaliyet programları ile millî eğitim müdürlüğünce (lig heyetince) gönderilen program ve emirlere göre okul çalışma programlarını yapar, okullar arası yarışmalarda okulun katılacağı spor branşı ve kategorileri tespit eder, okul müdürünün onayına sunar ve ilgililere duyurur.

c) Onaylanan yıllık çalışma programlarının bir örneğini okulun öğretime başladığı tarihi takip eden bir ay içinde Millî Eğitim Müdürlüğüne gönderilmesini sağlar.

d) Okullar arası spor faaliyetlerinin istenilen biçimde düzenlenmesine katkıda bulunur.

e) Halk oyunları, eğlenceli oyunlar, müzikli ve müziksiz jimnastik ve spor gösterileri ile gelir getirici diğer faaliyetleri düzenler, yapılacak harcamalar için karar verir.

f) Özel spor yarışmaları, inceleme gezileri ve spor gelişim kampları düzenler.

g) Spor disiplinine uymayan öğrenciler hakkında gerekli önlemleri alır ve ilgili kurullara iletir.

h) Öğretim yılı sonunda genel kurula sunmak üzere çalışma raporunu hazırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kategoriler ve Faaliyetleri

Madde 15- Okul Spor kulüpleri, öğrencilerin yaş, cinsiyet ve fiziksel özellikleriyle yeteneklerine uygun faaliyetleri aşağıdaki kategoriler çerçevesinde yürütür.

a) Küçükler Kategorisi,

b) Yıldızlar Kategorisi,

c) Gençler kategorisi,

Bu kategoriler, yaş sınırları dikkate alınarak doğum yıllarına göre her yıl yeniden tespit edilerek ilân edilir. Yaş hesabında doğum yılı esas alınır.

Ancak; ISF ile ulusal federasyonların uygulamaları ve spor branşlarının özellikleri dikkate alınarak gerektiğinde bu kategorilerin yaş sınırlarında değişiklik yapılabilir.

Madde 16- Okul spor kulüplerinde yürütülecek faaliyetler şunlardır,

a) Küçükler kategorisinde; atletizm, basketbol, jimnastik, hentbol, kayak, masa tenisi, voleybol, yelken (optimist), yüzme,

b) Yıldızlar kategorisinde; atletizm, atıcılık, bisiklet, jimnastik, dağcılık, eskrim, futbol (özel yönergesine göre), güreş, hentbol, judo, kayak, masa tenisi, okçuluk, tenis, voleybol, yelken, yüzme,

c) Gençler kategorisinde; atletizm, atıcılık, basketbol, binicilik, bisiklet, boks, jimnastik, dağcılık, eskrim, futbol, güreş, halter, hentbol, judo, kayak, masa tenisi, okçuluk, tenis, tekvando, voleybol, yelken, yüzme ve su topu branşlarında yarışmalar yapılır.

Yukarıda yazılı olanlar dışındaki branşlarda spor alıştırıcıları, inceleme gezileri ve spor gelişim kampları, eğlenceli oyunlar, halk oyunları, müzikli ve müziksiz jimnastik gösterileri yapılır.

Madde 17- Her öğretim yılı başında illerimizde, bu yönetmelikte belirlenen kategorilere göre yarışma yapılacak spor branşları, o öğretim yılı için geçerli olmak üzere her ilin özelliği ve tesis imkânları göz önüne alınarak Bakanlıkça yayınlanır.

Lig heyetleri, yayınlanan yarışma programında yer almayan spor branşlarında bu Yönetmelikte belirlenen esaslara uygun olarak il düzeyinde yarışma yapılabilir.

Kategoriler Arasında Geçişler

Madde 18- Kategoriler arasında geçişler, aşağıdaki şekilde yapılır.

a) Bir üst kategoriye terfi edebilme yaşları, her yıl doğum yıllarına göre tespit edilerek ilân edilir.

b) Herhangi bir spor branşında yaşının üstündeki bu kategoride yarıştıran öğrenci, o öğretim yılında aynı branşta veya diğer spor branşlarında asıl yaşının bulunduğu kategoriye dönüş yapamaz.

c) Öğrenci, terfi ettirilerek temsil ettiği okulun resmî bir yarışmasında yer almış ise, il içinde başka bir okula nakil yapması halinde aynı öğretim yılı içerisinde, yeni okulunda da aynı kategoride yarışmak zorundadır. Ancak, il dışı nakillerde bu gibi öğrenciler, yeni okullarında terfi ettirildikleri kategorilerinde yarıştırılabilirler.

Madde 19- Bulunduğu kategorinin son yaş yılındaki öğrenciler, bünye özellikleri de dikkate alınarak bir üst kategoride yarıştırılabilir. Buna, ilgili beden eğitimi öğretmeni ve okul doktoru karar verir. Bir üst kategoride yarıştırmaları düşünülen öğrencilerin, hangi kategoride yarışacakları, lisanslarının düzenlenmesi sırasında, okul müdürlükleri tarafından ilgililere yazılı olarak bildirilir.

Lisansların düzenlenmesinden sonra yapılacak başvurular dikkate alınmaz. Öğrenciler; boks, halter, güreş, futbol ve taekwondo branşlarında bir üst kategoride yarıştıramaz. Ancak, bu branşların özel yarışma yönergeleri varsa, ona göre yarışma düzenlenebilir.

Bir üst kategoriye terfi, bu yönetmelikte belirtilen asıl yaş kategorisindeki spor branşları bakımından geçerlidir.

Öğrenci, başladığı kategorilerde terfi yaşını sonradan doldurmuş olsa bile, o öğretim yılı sonuna kadar yapılacak yarışmalara, ancak başladığı kategoride katılabilir.

Diğer ülkelerle yapılacak yarışmalarda, öğrenci asıl yaş kategorisinden bir üst kategoride yarıştırılabilir. Bu yarışmalardan sonra öğrenci, okul yarışmalarına ancak, eski kategorisinde katılabilir.

Yarışma Çeşitleri

Madde 20- Okul spor kulüplerinin yarışmaları resmî ve özel olmak üzere ikiye ayrılır.

a) Resmî yarışmalar;

1) Millî eğitim müdürlüklerince (lig heyetlerince) düzenlenen il içi yarışmalar,

2) Eleme, grup, yarı final ve Türkiye birinciliği yarışmaları,

3) ISF'ce düzenlenen yarışmalardır.

b) Özel yarışmalar; hafta sonu, dinlenme ve bayram tatillerinde spor kulüplerinin çalışmalarını yaymak, canlandırmak, öğrencilerin spor eğitimini geliştirmek, serbest zamanlarını değerlendirmek, okullar arasında tanışma ve kaynaşma sağlamak amacıyla ilgililerin izni alınarak yapılan yarışmalardır.

Yarışmalarla İlgili Diğer Hükümler

Yarışmalarla İlgili Diğer Hükümler

Madde 21- Yarışmalarla ilgili diğer hükümler şunlardır:

a) Okullar arası yarışmalarda; bu Yönetmelik, Okul Spor Kulüpleri Spor Çalışmaları ve Yarışmaları Talimatı, ISF Yönetmeliği, Uluslar Arası Müsabaka Yönetmeliği hükümleri ve oyun kuralları uygulanır.

b) Yarışmalara katılacak öğrencilere; bu Yönetmelik, Okul Spor Kulüpleri Çalışmaları ve Yarışmaları Talimatı hükümlerine göre lisans çıkartılır.

c) Okulların yurt içinde ve yurt dışında yapacakları ulusal ve uluslar arası resmi spor organizasyonları ve bunlara ilişkin işlemler; Bakanlık ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce plânlanır ve yürütülür.

d) Okulların yabancı ülke okulları ile yurt içinde ve yurt dışında yapacakları özel spor organizasyonları, Bakanlığın izni ile gerçekleştirilir.

e) Bir ildeki okul takımları veya il karmaları, ilgili valiliğin izni ile aynı şartları taşıyan başka il veya kentlerin takımları ile özel yarışmalar yapılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Üyelik ve Spor Kulübü Değişirme

Madde 22- Üyelik ve spor Kulübü değiştirmeleri aşağıdaki şekilde yapılır.

a) Öğretmen ve öğrenciler, kendi okullarındaki spor kulübünün tabii üyesidirler.

b) Öğrenciler ancak kendi okullarının spor kulübüne girebilir ve yarışmalara kendi okulları adına katılabilirler.

Tatillerde başka yerlerdeki herhangi bir okul spor Kulübünün faaliyetlerine resmî yarışmalarda yer almamak kaydıyla geçici olarak katılabilirler.

c) Her öğrenci; tatil aylarında çeşitli spor branşlarında düzenlenen yaşına uygun kategorilerde bireysel ve takım halindeki yarışmalara, velisinin yazılı iznini almak ve sağlığına zararlı olmamak şartıyla katılabilir.

d) Aynı il içindeki bir okuldan diğer bir okula nakleden öğrenciler; yeni öğretim yılının başladığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde (tatile rast gelişinde onu izleyen ilk iş günü akşamına kadar) yeni kaydoldukları okullarda, kayıt gününden başlamak üzere 30 gün geçtikten sonra yarışmalara katılabilir.

e) (Değişik: 2.5.1997/22977 RG) Birinci kanaat döneminin son iş günü akşamına kadar başka bir ildeki okula kaydolan öğrenciler, yeni kaydoldukları okullarda, okula kayıt gününden başlamak üzere ancak 60 gün geçtikten sonra yarışmalara katılabilirler.

Yabancı uyruklu öğrencilere yurt dışından gelen TC uyruklu öğrencilerin spor yarışmalarında kaydoldukları okulu temsil etmeleri hususu spor yarışmaları yönergesinde belirlenir.

f) Bu maddenin (d) ve (e) fıkralarında belirtilen sürelerden sonra okula kaydolan öğrenciler yarışmalara katılamazlar.

g) Bu Yönetmelikte belirtilen süre içinde bir il'den başka bir il'e nakleden öğrenciler, aynı öğretim yılında tekrar aynı il'e döndüklerinde ancak eski okullarına kaydoldukları takdirde, okullar arası yarışmalara katılabilirler. Bu durumdaki öğrenciler, (d) fıkrasına uymak zorundadırlar.

h) Bir öğrencinin; herhangi bir sebeple okulla ilişkisinin kesildiği veya kulüplerle profesyonel sözleşme yaptığı takdirde okul spor kulübü ile işbirliği kesilir.

ı) Beklemeli öğrenciler spor yarışmalarında okullarını temsil edemezler.

i) Lise ve dengi okulu bitirip de orta öğretim kademesinin devamı sayılan astsubay sınıf okulları, teknik liseler ve bunun gibi okullarda yeniden okuma hakkına sahip olan ve okulun devamlı öğrencilerinin haklarından aynen yararlanan öğrenciler, yaşlarına uyan kategorilerde okullarını temsilen yarışmalara katılabilirler.

j) Kız öğrenciler, erkeklerle aynı veya karşı takımda yarıştıramazlar.

Okul Spor Kulübü Üyelerinin Sağlık Durumları

Madde 23- Öğrencilerin sağlık durumlarının sporla uğraşmaya elverişli olup olmadığı veya hangi spor branşlarında yarışmalarının gerektiği, okul doktoru tarafından, okul doktoru bulunmayan yerlerde, resmî kuruluşlarda görevli bir doktor tarafından tespit edilir. Sağlık kurullarında sağlık kontrolü gerekli görülen öğrenciler hastanelere gönderilerek tam bir kontrolden geçirilir. Sağlık belgeleri saklanır. Yarışmalar süresince gerekli sağlık önlemleri alınır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kulüplerinde Tutulacak Defter ve Dosyalar

Madde 24- Spor Kulübünde, aşağıda belirtilen defter ve dosyalar ekli örneklerine uygun olarak tutulur.

- a) Karar Defteri (Örnek-1),
- b) Spor kulübü demirbaş malzeme defteri (Örnek-2),
- c) Yoğaltım malzeme defteri (Örnek-3),
- d) Spor kulübü tahmini bütçe taslağı (Örnek-4),
- e) Gelir-Gider defteri (Örnek-5),
- f) Karşılaşma sonuçları defteri (Örnek-6),
- g) Gelir makbuzu (Örnek-7),
- h) Senet ve fatura dosyası,
- ı) Sağlık raporları dosyası,
- i) Bütçe taslağı ve bilânço dosyası.

Okul Spor Kulübünün Bütçesi, Gelir ve Giderleri

Madde 25- Okul spor kulübünün yıllık bütçesi bir öğretim yılı için düzenlenir. Spor kulübünün gelirleri TC Merkez Bankasında, Merkez Bankasının şubesi bulunmayan yerlerde TC Ziraat Bankasında saklanır. Paralar bankadan yönetim kurulu başkanı veya yardımcısı ile saymanın ortak imzaları ile çekilir. Gelir ve giderlere aşağıda gösterilmiştir.

a) Gelirler:

1) Bakanlık tarafından gönderilecek ödeneklerden,

2) (Değişik: 2.5.1997/22977 RG) Kişi başına yılda, devlet memurları aylığına uygulanan kat sayı x 50 gösterge tutarı TL'nı geçmemek üzere spor kulübü üyelerinin aidatlarından,

3) Okul kooperatifleri kârının %5'inden,

4) Koruma derneklerinden,

5) Üyelerin, velilerin, özel ve resmî kuruluşların bağışlarından,

6) Okul içinde ve dışında düzenlenecek piyango ve yarışma gelirlerinden,

7) Banka faizlerinden,

8) Çay, eğlence, şölen gibi faaliyetlerden elde edilen gelirlerden sağlanır.

b) Giderler;

1) Okula ait saha, tesis yapımı ve onarımına,

2) Yarışmaların düzenlenmesi ve yönetiminde görev alanların zorunlu harcamalarına,

3) Beden eğitimi dersleri, spor kulübü faaliyetleri için gerekli görülen malzemelere,

4) Yarışmalar sonunda derece alan takım ve sporculara verilecek ödüllere,

5) Sporcu öğrencilerin antrenman, müsabaka, ulaşım, sağlık ve besleme masraflarına, harcanır.

Spor kulüpleri, gelirlerini aşan harcamalar yapamazlar ve bir sonraki bütçe yılına borç devredemezler.

ALTINCI BÖLÜM

Öğrenci ve Spor Kulüplerinin Başka Kurumlarla İlişkileri

Öğrenciler ve Takımlarla İlgili Disiplin İşleri

Madde 26-(Değişik birinci fıkra: 2.5.1997/22977 RG) Okul içi ve okullar arası her türlü spor faaliyetlerinde başarı gösterenlerle disiplinsizliği söz konusu olanlar “Ödül ve Disiplin Yönergesi” hükümlerine tabidir.

Ayrıca, okullar arası mahallî yarışmalarda il ceza kurullarınca cezalandırılan öğrenciler ile grup, yarı final, Türkiye birinciliği, ulusal ve uluslar arası yarışmalarda ceza kurulunca cezalandırılan öğrenciler, cezalı oldukları sürece okul içi ve okullar arası yarışmalara katılamazlar.

Yönetici ve Öğretmenlerle İlgili Kurallar

Madde 27- Yönetici ve öğretmenler aşağıdaki kurallara uymak zorundadırlar:

a) Okulun yarışmalara katılmasından en iyi bir biçimde temsil edilmesinden, yarışmalar anında çıkacak olumsuz davranışlardan, okul müdürü ile o yarışmada görevli beden eğitimi öğretmenleri ve okul yönetimince görevlendirilen yönetici ve öğretmenler sorumludurlar.

b) Millî eğitim müdürlüklerince düzenlenen yarışmalara, okulların imkânları elverdiği branşlarda katılmaları ve yarışmaların sonuçları alınıncaya kadar devam etmeleri zorunludur.

c) Öğretmenler, resmî ve özel her türlü okullar arası yarışmalara sporcu olarak katılamazlar.

d) Resmî ve özel her çeşit yarışmalara katılan öğrencilerin başında en az bir öğretmen veya bir yönetici bulunur. Okul müdürlükleri mahallî yarışmaların önemine göre daha fazla sayıda yönetici ve öğretmeni görevlendirebilir. Okullar arası yarışmalarda başlarında resmen görevli en az bir öğretmen veya bir yönetici bulunmayan okul, yarışmaya katılma hakkını kaybeder.

Öğrencilerin, Spor kulüplerinin, Başka Kulüpler ve Spor Kurumları ile İlişkileri

Madde 28- Öğrenciler, Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerince tescilli kulüplere kaydolunarak ilgili federasyonların yaş kategorilerine göre, yaşlarının tuttuğu kategorilerde aşağıdaki şartlarda yarışmalara katılabilirler:

a) Velisinin yazılı iznini almak (izin belgesi öğrenci dosyasında saklanır.)

b) Öğrencilerin okula devamı, derslerdeki başarısı ve karakteri yönünden kulüpte oynamasında bir sakınca görülmediğine dair sınıf öğretmeni, spor kulübü başkan yardımcısı ve okul müdürlüğünden yazılı bir izin belgesi almış olmak,

1) Bu izni almadan okul dışı kuruluşların çalışma ve karşılaşmalarına katılanlar, okul disiplin kurulunca cezalandırılır. Kulüpte, yarışmalarına izin verilen öğrencilerden ders, disiplin kurumları ve davranışları bozulanların kulüpte yarışma izni kaldırılır.

2) Kulüp adına lisans almış öğrenciler, aynı gün hem okulun hem de kulübünün yarışması olursa okulunu seçmek zorundadır. Aksi halde kulüp adına verilen izin belgesi geri alınır. Ayrıca, okul disiplin kurulunca cezalandırılır.

3) Spor faaliyetlerinde üstün yetenek gösteren öğrencilerle ulusal ve temsilî yarışmalara katılacakların özel programda yetiştirilmeleri ve yarıştırmaları Bakanlığın izni ile sağlanır.

4) Bir kulüp adına lisans çıkartmış öğrenciler ilgili yönetmelik uyarınca kulüp değiştirebilirler. Ancak, yeni gireceği kulüp için de yönetmelikte belirtilen yazılı izin belgelerini yeniden almak zorundadır.

5) Okul spor kulübü, okulda hizmet veren diğer eğitici kollarla dengeli ve sağlıklı bir işbirliği içinde çalışır.

c) Spor kulüpleri, millî eğitim müdürlüğü ile gençlik ve spor il müdürlüklerinin anlaşması ve velilerin izni ile amatör kulüplerle antrenman ve özendirici yarışmalar yapabilirler. Yukarıda belirtilen anlaşmalarla ilgili istekler millî eğitim müdürlüğü kanalıyla valiliğin onayına sunulur.

YEDİNCİ BÖLÜM

Lig Heyetleri

Lig Heyetlerinin Kuruluşu

Madde 29- İlk ve orta öğretim kurumlarının mahallî spor faaliyetlerini düzenlemek ve yürütmek üzere;

a) İl merkezlerinde il lig heyetleri,

b) İlçe merkezlerinde ilçe lig heyetleri (Çeşitli spor branşlarında yarışmaların yapılabileceği kadar tesis, hakem ile en az üç orta dereceli okul bulunan ilçelerde millî eğitim müdürlüklerince uygun görüldüğü takdirde) kurulur.

Lig Heyetlerinin Teşkilî

Madde 30- Lig heyetleri; tabîî üyeler ve seçimle gelen üyelerden meydana gelir.

a) Tabîî üyeler,

1) Başkan; Millî Eğitim Müdürü, görevlendireceği Millî Eğitim Müdür yardımcısı yahut şube müdürü,

2) Üye; Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünün spordan sorumlu şube müdürü, yoksa spor servisi şefi,

b) Seçimle gelen üyeler,

1) Genel sekreter (1 kişi),

2) Sayman (1 kişi),

3) Üye (2-6 kişi),

Bu üyelerden iki kişi, ilkokulların faaliyetlerinin yürütülmesini sağlamak üzere ilkokulları temsilen gelen üyelerden seçilir.

Asıl üyeler dışında yeteri kadar yedek üye seçilir. Birden fazla merkez ilçenin bulunduğu büyük illerde (Ankara, İstanbul vb.) asıl ve yedek üyelerin seçiminde denge sağlanır. İhtiyaç duyulan merkezlerde üye sayısı arttırılabilir.

Lig Heyetinin Toplanması

Madde 31- Lig temsilciler kurulunun seçtiği asıl üyeler en kısa zamanda tabîî üyelerle toplanarak aralarında seçimle görev bölümü yaparlar.

Lig heyetleri normal olarak haftada bir defa toplanır. Ayrıca, lig heyeti başkanı veya üyelerinin 1/3'ünün başkanlığa yapacağı yazılı istek üzerine olağanüstü de toplanabilir.

Kararlar üye tam sayısının çoğunluğu ile kesinleşir. Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü kabul edilir.

Lig Heyeti Toplantılarına Katılmayan Görevli Öğretmenlere Yapılacak İşlem

Madde 32- Öğretim yılı içinde okul spor kulüpleri ve okullar arası mahallî spor faaliyetleri ile ilgili toplantıya katılmayan görevli öğretmenler, okullarda yapılan öğretmenler kurulu toplantısına katılmayan öğretmenler gibi işlem görürler.

Lig Heyetlerinin Görev ve Yetkileri

Madde 33- Lig heyetlerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Bakanlık tarafından gönderilen program ve genelgelere uygun olarak yarışma çeşitlerini belirler, gerekli görüldüğünde kategorileri kümelerle ayırır ve yıllık çalışma programını hazırlar.

b) Okulların öğretim yılına başladığı tarihi izleyen 30 gün içinde il lig heyeti üyeleri ile gençlik ve spor il müdürlüğünün temsilen şube müdürü (yoksa servis şefi) ve ilçe lig heyetlerinden birer temsilci, millî eğitim müdürünün daveti ile il merkezinde toplanırlar. Bu toplantıda kategori ve branşlara göre ilçe ve il merkezinden yarışmalara katılacak okul sayıları göz önünde bulundurularak il birinciliklerinin statülerini hazırlar. Lig heyetleri bu statüye göre yarışma programlarını düzenler.

c) Düzenlenen bu programlar esas alınarak branş ve kategorilere göre yapılacak faaliyetleri her yıl en geç 1 Kasım'a kadar Bakanlığa bildirir.

d) Yarışmaların gün, yer ve saatlerini okullara telefon ve yazı ile vaktinden önce haber verir.

e) Hakemlerin, saha komiserlerinin ve lig heyetlerinin raporlarını hafta içinde inceler, yarışmaların bitiminde branşlarına ait sonuçları tescil eder, ilgili okullara duyurur ve Bakanlığa bildirmek üzere millî eğitim müdürlüğüne gönderir.

f) Kaçınılmaz sebeplerle yapılmayacağı anlaşılan yarışmaları, ilgili branş müsabaka yönetmeliği hükümlerine göre erteler. Ertelenen yarışmaların yerini, gününü ve saatini ilgililere bildirir.

g) Yarışmalar için gerekli müsabaka amirinin, saha komiserinin, sağlık personeli ve diğer görevlilerin gençlik ve spor il müdürlükleri ile iş birliği yaparak tayinlerini sağlar.

h) Yarışma programı tamamlandıktan sonra alınan teknik sonuçlara göre yarışmalara katılan spor kulüplerinin derecelerini ilân eder ve ödüllerini verir.

ı) Okullar arası yarışmalarda disipline ilişkin olaylarda, ilgililer hakkında gerekli soruşturmayı yapar ve belgeleri doğrudan il ceza kuruluna iletilmek üzere gençlik ve spor il müdürlüğüne tedbirli veya tedbirsiz gönderir. (Tedbir koyma yetkisi lig heyeti başkanına aittir.)

j) Okullar arası yarışmalardan önce, yarışmalar süresince ve sonunda çıkabilecek idarî ve teknik hususlarla ilgili her türlü anlaşmazlıklarda, Okul Spor Kulüpleri Yarışma Talimatı ve ilgili spor branşının müsabaka yönetmeliğı ve oyun kuralları hükümlerine göre gerekli kararları alır.

k) Hakemlerin ve diğler görevlilerin raporlarında belirtilmese dahi yarışmalardan önce, yarışmalar esnasında ve sonunda eğitim amaçlarına, okul sporunun anlam ve özüne uygun olmayan disiplin olayları hakkında konuya ilişkin soruşturma yaparak okul takımları hakkında gerekli önlem ve kararları alır, sonucu tedbirli veya tedbirsiz olarak ilgili kuruluşlara iletilir.

l) Yıllık bütçeyi hazırlar, harcanması konusunda gerekli kararları alır.

m) Yarışmalar için, lig heyeti görevlisini seçer. Lig heyeti görevlisi, yarışmalarda göreve gelmeyen, görev yapmayan öğretmenleri ve diğler görevlileri belirler. İzleyici öğrenci ve görevli öğretmenlerin eğitim amaçları dışına çıkan davranışlarına karşı gerekli uyarıda bulunur ve önlemleri alır, görevlendirildiğı yarışmalar hakkında lig heyetine rapor verir.

n) Grup, yarı final ve Türkiye birinciliği yarışmaları ile gelişim ve hazırlık kamplarına katılacak sporcu ve yöneticilerin belgelerini kontrol eder, uygun olmayanların bu faaliyetlere katılmalarını önler.

o) Okullar arası yarışmalarda il ve ilçeyi temsil edecek sporcu, takım ve yöneticileri seçer ve bu konuda gerekli işlemleri yapar.

p) Okullar arası yarışmalarda, cezalı bulunan sporcu, yönetici, antrenör ve takımların yarışmalara katılmalarını önler.

r) Uluslar arası yarışmalara katılacak yönetici ve antrenörlerin seçimini yapar.

s) Çalışmalarıyla ilgili istatistikî bilgileri derler. Bakanlığın genel plânlaması ve gelişimi çalışmalarına esas olacak biçimde değerlendirir ve her yıl Temmuz ayı içerisinde Bakanlığa gönderilmesini sağlar.

Lig Heyetinin Tutacağı Defterler ve Dosyalar

Madde 34- Lig Heyeti; aşağıdaki defter ve dosyaları tutar:

a) Karar defteri,

b) Gelir-gider ve kasa defteri,

c) Yoğaltım defteri,

d) Yarışma sonuçları kayıt defteri,

e) Spor kulüpleri gelirlerini toplamak için kopyalı, seri numaralı ve mühürlü makbuz,

f) Fatura ve senet dosyası,

- g) Bakanlığa gönderilen sonuçlar dosyası,
- h) Yarışma fikstürleri dosyası,
- ı) Lisans işlemleri dosyası,
- i) Spor faaliyetleriyle ilgili istatistikî bilgiler dosyası.

Lig Temsilciler Kurulu'nun Teşkilî, Toplanması ve Görevleri

Madde 35-Lig temsilciler kurulu, lig heyeti başkanı ve okul spor kulüpleri başkanları ile Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü temsilcisinden oluşur.

Madde 36- Lig temsilciler kurulu; millî eğitim müdürlüklerinin çağrısı üzerine okulların öğretim yılına başladığı tarihi izleyen 25 gün içinde toplanır. Toplantı, lig heyeti başkanı başkanlığında, üyelerin kendi aralarında seçecekleri bir başkan yardımcısı bir veya iki sekreterle yönetilir. Temsilciler kurulu bir defa toplanır. Ayrıca, gereken hallerde başkanın daveti veya üyelerin 1/3'ünün yazılı isteğı üzerine olağanüstü de toplanabilir.

Lig Temsilciler Kurulunun Görevleri

Madde 37- Lig temsilciler kurulunun görevleri şunlardır:

- a) Lig heyeti tarafından hazırlanan bir önceki öğretim yılına ait çalışma raporunu inceler, rapor hakkında görüşmelerini bildirir.
- b) Lig heyetinin tabîî üyeleri dışındaki asıl ve yedek üyelerini seçer.
- c) Yeni öğretim yılı faaliyetlerini plânlar.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Bütçe

Lig Heyetinin Bütçesi

Madde 38-Lig heyetinin yıllık bütçesi, bir öğretim yılı içinde düzenlenir. Lig heyetinin gelirleri TC Merkez Bankasında, Merkez Bankasının şubesi bulunmayan yerlerde TC Ziraat Bankasında saklanır. Paralar bankadan lig heyeti başkanı ve saymanın imzalarıyla çekilir. Yapılması gerekli harcamalar için kasada memur aylıklarına uygulanan maaş kat sayısı x 100.TL kadar para bulundurulabilir. Bütçeden yeni öğretim yılı başında yarışmaları başlatacak kadar yedek akçe ayrılır.

a) Lig heyetinin gelir kaynakları şunlardır:

1) Lig heyetinin düzenlediği yarışmalara katılan okulların bir öğretim yılı hesabıyla, katılacağı her branş ve kategori için lig heyetince belirlenen miktardan az olmamak üzere ödediği ödentiler,

2) Okullar arası özel yarışmalarda izleyici ve öğrencilerin ödediği giriş ücretleri,

3) Mahallî kuruluşlardan sağlanacak yardımlar (özel ve resmî),

4) Diğer gelirler.

b) Lig heyetinin giderleri şunlardır:

1) Spor faaliyetlerinin gerektirdiği çeşitli malzeme giderleri,

2) Derece alacak takım ve sporculara verilecek ödül giderleri,

3) Basılı evrak ve kırtasiye giderleri,

4) Çeşitli harcamalar.

c) Lig heyetinin genel bütçe ile ilgisi:

1) Okullar arası yarışmaların saha kirası ile hakem ve personel giderleri genel bütçeden karşılanır.

2) Okullar arası yarışmalardan elde edilen gelirler, yarışmaların her türlü giderleri, Bakanlıkça gönderilen ödeneklerle hazinece karşılandığı için hazineye gönderilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Diğer Hükümler

Madde 39- Çıraklık eğitim merkezleri; bu Yönetmelik hükümlerine göre spor kulübü kurabilirler. Söz konusu merkezlerde eğitim yapan öğrenciler de yaşlarına uygun kategorilerde okullar arası yarışmalara katılabilirler.

Resmî ve özel akşam ortaokul ve liseler ile bunlara denk diğer akşam okulları, bu Yönetmelik hükümleri dışında tutulur.

Madde 40- Yıllık çalışma programları her yıl bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak düzenlenir ve uygulanır.

Madde 41- Eleme, grup, yarı final ve Türkiye birinciliği ve uluslar arası yarışmalardan önce, yarışmalar süresince ve yarışmalar sonunda eğitimin amaçlarına ve okul sporunun anlam ve özüne uygun olmayan disiplin olayları hakkında tedbir konularak, gerekli işlemler yapılır.

ONUNCU BÖLÜM

Yürürlük ve Yürütme

Madde 42- Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile; 09/11/1981 gün ve 17509 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Okul Spor Kolları Yönetmelik hükümleri yürürlükten kalkar.

Madde 43- Sayıştay'ın görüşü alınarak hazırlanan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 44- Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

Ek 2)

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Strateji Geliştirme
SAYI : B.B.S.B.İ.M.M.4.66.00.04-012/ 854
KONU : Milli YETİS

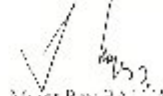
(G. 30.6/2007)

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
(Sağlık Bilimleri Enstitüsü)

Sayın 18.05.2007 tarih ve 150/119 sayılı yazınız
8/20.05.2007 tarih ve 674 sayılı Vahitlik Oluru

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı bünyesinde öğrencilik devam eden Gazi ÜNİVERSİTESİ'ne bağlı yazınız ekindeki listeyi aşağıdaki gibi 1 Vahitlik Oluru ile uygun görülmesi olup, konu hakkında a bastırılarak yapılmış ilk Milli Eğitim Müdürlüğüne iletilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı 1) sayılı 42'soradan oluşan ve uygulaması olan yazınız ekinde listelenen ve etkin regülasyon yapının sayı da anımlanmaktadır. 2) 674 sayılı ve ekinde listelenen 18.05.2007 tarih ve 150/119 sayılı yazınız ekindeki Milli Eğitim Müdürlüğüne Strateji Geliştirme bölümüne gönderme hususunda bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

Mustafa BAYRAKTAR
Vali
ANKARA VALİLİĞİ

18.05.2007 Tarihli Tezisi 1 sayılı
1. Dönüş Anımlar 2 sayılı
3. Vahitlik Oluru 3 sayılı

Ek 3)

**T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Bakanlığı**

BÖLÜM: Strateji Geliştirme
SAYI: 33984/MEMLİG-60/06/317/ 643
KONU: Ömür YETİŞ

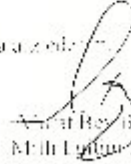
20.05.2006

VALİLİK MAKAMINA

Hakkında M.E.B. Sağlık Okul ve Kurumları, Yapılacak Araştırma ve Anketlerin Değerlendirme Yöntem ve Uygulama Yönergesi,
b) Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 19 Ocak 2006 tarih ve 782 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Enstitüsü programında öğreniminde devam eden Ömür YETİŞ'in Gazi Üniversitesi Öğrencilerinin Baş Zaman Değerlendirmesi "Öğrenci" konulu tez çalışması ile ilgili olarak değerlendirilmesinde Müdürlüğümüz Değerlendirme Komisyonu tarafından incelemiş olup, 14 sayılı (3 soru) soruları gönüllük esasıyla ilave olarak Ankara'da bulunan diğer öğrenci Müdürlüklerimizce uygun görülmüştür.

Mekamlarınızda uygun gördüğünüz takdirde diğer amzalarla zede.

Mehmet Emin Çelikkale
Mili Eğitim Bakanlığı

CLUR
30/5/2006
Amir
Vali
Vali Yardımcısı

Ekli
1-A-1-1 Formu (1 sayfa)
2-A-1-1 Formu (1 sayfa)

EK 4)

ANKET FORMU

Saygılı Öğrenciler! Bu çalışmamdan elde edilecek veriler, "Orta Öğretim Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendireceği Etkinlikler" başlıklı bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Anketteki sorulara verdiğiniz cevabınız ve diğer cevaplarınız için teşekkür ederim.

Araştırma YERİSİ
Görüşme Yeri: RASYO ayağı, gazisi.edu.tr

1. Cinsiyetiniz? ☐ Erkek ☐ Kadın
2. Yaşınız?
3. Okulunuz? ☐ 1. Sınıf ☐ 2. Sınıf ☐ 3. Sınıf ☐ 4. Sınıf ☐ 5. Sınıf ☐ 6. Sınıf ☐ 7. Sınıf ☐ 8. Sınıf ☐ 9. Sınıf ☐ 10. Sınıf ☐ 11. Sınıf ☐ 12. Sınıf
4. Sınıfınız? ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
5. Ailenizin bakan yaşadığı yer neresidir? ☐ Köy ☐ İlçe ☐ İl ☐ Diğer
6. Ailenizin eğitim durumu nedir? ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
7. Babanızın eğitim durumu nedir? ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
8. Annenizin Mesleği Nedir? ☐ Ev Hanımı ☐ Öğretmen ☐ Doktor ☐ Mühür ☐ Sanatçı ☐ Diğer
9. Babanızın Mesleği Nedir? ☐ Ev Hanımı ☐ Öğretmen ☐ Doktor ☐ Mühür ☐ Sanatçı ☐ Diğer
10. Sizin aileniz hangi gelir düzeyinde yaşamaktadır? ☐ Çok düşük ☐ Düşük ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi
11. Konut Durumunuz? ☐ Kirli ☐ İyi ☐ Kötü
12. Derstaneye gidiyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
13. Cebinizdeki Evi ile derstane arasında kalan bir zamanınız yeterli mi? ☐ Evet ☐ Hayır
14. Hangi okulda ders alıyorsunuz? ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
15. Ailenizin ailesi harçları ne oranda? ☐ Çok düşük ☐ Düşük ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi
16. Harçlarınızın en çok neye harcıyorsunuz? (Tek seçenek işaretleyiniz) ☐ Yiyecek-İçecek ☐ Kitap-dergi ☐ Giyim ☐ Sosyal ve kültürel etkinlikler
17. Bu zamanınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz) ☐ Kitap-dergi okuyarak ☐ TV seyrederek ☐ Sinemaya ve Tiyatraya giderek ☐ Arkadaşlarıyla oturarak ☐ Spor yaparak ☐ Diğer
18. Bu zamanınızı değerlendirme konusunda ailenizin ne oranda desteği alıyor musunuz? ☐ Çok fazla ☐ Fazla ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç
19. Aileniz bu zamanınızı değerlendirme etkinliklerine sizi ne sıklıkta yönlendirir? ☐ Her zaman ☐ Sıklıkla ☐ Ara sıra ☐ Nadiren ☐ Hiçbir zaman
20. Aile fertleriniz bu zamanınızı değerlendirme etkinliklerine ne oranda girmektedir? ☐ Her zaman ☐ Sıklıkla ☐ Ara sıra ☐ Nadiren ☐ Hiçbir zaman
21. Bu zamanınızda (ders dışı) katıldığınız etkinliklerin size nasıl bir etki oluyor? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz) ☐ Ders dışı etkinlikler oluyor. ☐ Sosyal etkinlikler oluyor. ☐ Arkadaşlarla zaman geçirmeniz oluyor. ☐ Kendi kendine düşünme oluyor. ☐ Diğer etkinlikler oluyor.
22. Okulunuzda bu zaman (ders dışı) etkinlikleri yapmaya zamanınız yeterli mi? ☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
23. Okulunuzda sosyal etkinlikleri yeterli mi? ☐ Çok fazla ☐ Fazla ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç
24. Okulunuzdaki sosyal-kültürel etkinlikleri yeterli mi? ☐ Çok fazla ☐ Fazla ☐ Orta ☐ Az ☐ Hiç

ANKET FORMULÜ

25. Okulunuzdaki sportif etkinlikler yeterli mi?
☐ Oldukça Fazla ☐ Fazla ☐ Orta ☐ Az düzeyde ☐ Hiç
26. Okulunuzda ne tür sportif etkinlikler yapılmalıdır?
☐ Atletizm ☐ Futbol ☐ Basketbol ☐ Voleybol ☐ Badminton ☐ Güreş
☐ Masa tenisi ☐ Tenis ☐ Judo
27. Bu tür etkinlikleri ne zaman yapıyorsunuz?
☐ Hafta içi okulda ☐ Hafta içi okuldan sonra ☐ Hafta sonu
28. İmkânınız olsaydı aşağıdaki etkinliklerden hangilerini yapmak isterdiniz?
☐ Dogaok ☐ Judo ☐ Karate ☐ Yüzmeye ☐ Boks
29. Okulunuzun dışında herhangi bir boş zaman (Ders dışı) etkinliğine katılıyor musunuz?
☐ Evet ☐ Hayır
30. Boş zaman (Ders dışı) etkinliklerine katılma nedeniniz?
☐ Eğlence ve zevk olmasının ☐ Eğitim ve yararlı bulduğundan ☐ Sağlamlık yararı olmasından
☐ Arkadaşlarımla arkadaş olmamdan ☐ Diğer kişilerle iletişim kurmamdan yararlanmasından
31. Boş zaman (Ders dışı) etkinliklerine katılmama engel oluşturan nedenleri belirtiniz?
☐ Bu tür etkinlikleri organize edecek zamanı yok ☐ İstediğim tür etkinliği olmasın
☐ Etkinliklere katılacak para yok ☐ Bulabileceğim arkadaşım yok
☐ Bu tür etkinliklere ayrılmış zaman yok ☐ Böyle bir alan ilgimi olmasın
☐ Bu tür etkinliklerin önemi yok ☐ Etkinlikleri gerçekleştirecek tesis araç gereç olmaması
☐ Çevremde bu tür etkinliklerin nasıl yürütüleceğini bilen yok
32. Okul yönetiminin boş zaman (Ders dışı) değerlendirme etkinliklerine yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?
☐ Çok olumlu ☐ Olumlu ☐ Kararsızım ☐ Olumsuz ☐ Çok olumsuz
33. Öğretmenlerimizin boş zaman değerlendirme etkinliklerine yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?
☐ Çok olumlu ☐ Olumlu ☐ Kararsızım ☐ Olumsuz ☐ Çok olumsuz
34. Sizin boş zaman (Ders dışı) etkinliklerine öğretmeninizde kindir etkili olmaktadır?
☐ Okul yöneticileri ☐ Rehber öğretmenler ☐ Diğer eğitimci öğretmenleri
☐ Aileler ☐ Başar Öğretmenleri ☐ Arkadaşlarım
35. Karşılaştığınız boş zaman (Ders dışı) etkinlikler okuldaki başarı oranınız ne düzeyde etkiler?
☐ Oldukça Fazla ☐ Fazla ☐ Az düzeyde ☐ Çok Az ☐ Hiç
36. Okulunuzdaki boş zamanlarınızı değerlendirilmeye yönelik araç gereç ve tesis yeterli midir?
☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır
37. Okulunuzdaki boş zamanları (Ders dışı) değerlendirilmeye yönelik araç gereç ve tesislerden ne sıklıkta yararlanıyorsunuz?
☐ Her zaman ☐ Sürekli ☐ Arada ☐ Nadiren ☐ Hiçbir zaman
38. Boş zamanlarımız (Ders dışı) değerlendirmek için okul yönetiminin beklentileriniz nedir? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
☐ Etkinliklere ilgili diğer çok sayıda ve mekanlar sağlamak ☐ Okulda bir konuda uzman kişiler olmak
☐ Boş zamanları iyi değerlendirme konusunda bilgilendirilmelidir ☐ Sportif faaliyet ve kültürel etkinlikler artırılmalı
39. Ne sıklıkta internete giriyorsunuz?
☐ Her gün ☐ Haftada 1-2 gün ☐ Haftada 3-4 gün ☐ Haftada 5-6 gün ☐ Hiç
40. Arkadaşlarınızın veya aile bireylerinden bazıların sigara tüketimini (tiryakiliğini) nasıl karşılıyorsunuz?
☐ Çok zararlı görüyorum ☐ Az zararlı görüyorum ☐ Normal karşılıyorum
41. Arkadaşlarınızın veya aile bireylerinden bazıların Alkol kullanmasını (bağımlılığını) nasıl karşılıyorsunuz?
☐ Çok zararlı görüyorum ☐ Az zararlı görüyorum ☐ Normal karşılıyorum
42. Arkadaşlarınızın veya aile bireylerinden bazıların uyuşturucu kullanmasını (bağımlılığını) nasıl karşılıyorsunuz?
☐ Çok zararlı görüyorum ☐ Az zararlı görüyorum ☐ Normal karşılıyorum
43. Okulunuzda ve çevrenizdeki giddet içeren olaylar hakkında ne düşünüyorsunuz?
☐ Olaylara karşın için kendimi zor kullanırım ☐ Neyletle karşılıyorum
44. Moralimi bozuyor derslerimi almama etkiler?
☐ Korkunç etkiliyorum ☐ Ben etkileniyim

Ek 5)

ANKET UYGULANACAK OKULLAR LİSTESİ

- 1- Keçiören And. Tec. Lis., Endüstri Meslek Lisesi
- 2- Yapı Msc., İnşaat Ana. Msc. ve İnşaat A.Ü.
- 3- M.R.Uz.Kim. Ana.M.L.T.T.L. ve Kimy.M.L.
- 4- Gazi And. Tec.Lis. And.M.L.Tek.Lis.ve UML
- 5- Yenimahalle And.Tek.Lise Ana.M.L.ve Tek.L
- 6- Dalgat A'ya Yolu Anadolü Meslek ve Meslek Lisesi
- 7- Aynacı Tınaz Lisesi
- 8- Aydınlık Hürri. Ticaret Lisesi
- 9- Anafartalar Anadolu Tic. Ve Tic. Meslek Lisesi
- 10- Aynacı Anadolu Lisesi
- 11- Aardık Anadolu Lisesi
- 12- Sütlüye Anadolu Anadolu Lisesi
- 13- Çankaya Milli Piyango Anadolu Lisesi
- 14- Rıdvan Düzgün Ege Anadolu Lisesi
- 15- Eskişehir Anadolu Lisesi -Ank. Lise
- 16- Süleyman Demirel Anadolu Lisesi
- 17- Şehit Akınaroglu Anadolu Lisesi
- 18- Ulukey Anadolu Lisesi
- 19- Fazlıpaşa Anadolu Lisesi
- 20- Çimen Seyfettin Lisesi
- 21- Kılınç Retia Akınaroglu Lisesi
- 22- Demirel Lisesi
- 23- Çankırıyaz Lisesi
- 24- Kılıpazın Lisesi -Eskişehir
- 25- Fatih Sultan Mehmet Lisesi
- 26- Kalay Lisesi
- 27- Keçiören Lisesi
- 28- Bent Denkey Lisesi
- 29- Gazi Çiftliği Lisesi -Eskişehir
- 30- Karuşi Lisesi -Eskişehir
- 31- Kaya Bulvarı Lisesi -Eskişehir

ÖZ GEÇMİŞ

1961 yılında Kırıkkale’de doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kırıkkale’de tamamladı. 1989–1990 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden eğitimi ve Spor Bölümü’nde üniversite öğrenimine başladı. 1993–1994 yılında mezun olduktan sonra Denizli Pamukkale Üniversitesi’nde araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 1998 yılında Yüksek Öğretim Kurulu Kanunu’nun 35. Maddesine istinaden Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü’ne Lisansüstü eğitimini tamamlamak üzere görevlendirildi. 2000 yılında Yüksek lisans eğitimini tamamlayarak aynı yıl doktora eğitimine başladı.

Halen Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı’nda Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.

TEŞEKKÜR

Orta ğretim ğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimleri konulu doktora çalışmam sürecinde yakın ilgi ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. A.Faik İMAMOĞLU'NA, çalışmamın tüm sürecinde yoğun temposuna rağmen zaman ayırıp beni yönlendiren Prof. Dr. Suat KARAKÜÇÜK'E, desteklerini esirgemeyen sevgili ağabeyimiz Yrd.Doç. Dr. İ. Fatih YENEL ve Anketlerimizin İstatiksel analizinde yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen Dr.Esen GÜRBÜZSEL'e,

Ayrıca Arş.Gör. M. Yaşar ŞAHİN ve Dr. İdris YILMAZ'A, anketlerin uygulanması aşamasında yardımlarını esirgemeyen 35.madde mesai arkadaşlarıma, okullarda bana yardımcı olan Beden Eğitimi Öğretmenlerine ve anketleri cevaplayarak çalışmaya katkısı olan tüm öğrencilere teşekkürlerimi sunarım.